

Галина ДОБОШ

*Присвячується 30-річчю
незалежності України*

ПРАЦЯ ЯК МОЛИТВА

*30 постатей випускників
Івано-Франківського медичного
фахового коледжу*

Галина Добош

ПРАЦЯ ЯК МОЛИТВА

30 постатей випускників

Івано-Франківського медичного фахового коледжу

*Присвячується 30-річчю
незалежності України*

2021

м. Івано-Франківськ

УДК 378.6:61]:2-533

Д 55

Галина Добош. **Праця як молитва**. 30 постатей випускників Івано-Франківського медичного фахового коледжу. – Івано-Франківськ: «Нова Зоря», 2021. – 168 с.

ISBN ISBN 978-966-398-106-2

30-річчю незалежності України присвячені розповіді про випускників Івано-Франківського медичного фахового коледжу (правонаступника Івано-Франківського базового медичного коледжу), які працюють у практичній охороні здоров'я на посадах середнього медичного персоналу, географічно з усіх районів Прикарпаття. Вони різні за віком, за характером, за захопленнями. Але їх об'єднує навчальний заклад, який закінчували, і сумлінність у роботі. Їхня праця є цеглинками в розбудову незалежності України, їхній досвід є прикладом для молоді, яка обирає свій шлях у житті.

УДК 378.6:61]:2-533

ISBN ISBN 978-966-398-106-2

@ Добош Г.К. (тексти) 2021

@ Стасюк В.В. (ідея) 2021

Зміст

Вступне слово до читача

стор. 10

Передмова

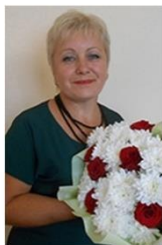
стор. 12

Наталія Ружило,
*обласний експерт з
медсестринства*
***«Наш фах потребує милосердя
і постійного навчання»***
стор. 12

Галина Варивода,
*голова Асоціації медсестер
Івано-Франківська*
***«Нічого не варто відкладати
на завтра – ні роботу, ні
подорожі, ні захоплення»***
стор. 20

Олександра Базюк
***«Працювати з паперами – це
одне, а з хворими – це дійсно
робота»***
стор. 27

Марія Библів
***«Доки ми не навчимося
шанувати своє, доти не
матимемо нічого»***
стор. 31

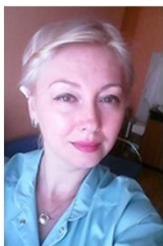
Марія Білобровко
**«Я завжди усміхнена –
характер такий»**
стор. 38

Марія Боднарук
**«Трохи шкодую, що не пішла
працювати в стаціонар»**
стор. 42

Наталія Бураковська
**«Медсестра – це професія
милосердя і співчуття»**
стор. 46

Надія Вовк
**«Ми як на війні – постійно в
бойовій готовності»**
стор. 50

Ганна Гринюк
**«Для сільських людей –
за доктора»**
стор. 54

Оксана Грицуняк
«Задля допомоги ФАПу пішла у
депутати селищної ради»
стор. 58

Галина Джичка
«Успіху можна досягнути
тільки тоді, коли робота
приносить задоволення»
стор. 62

Людмила Дзядик
«З маминим молоком
передалася любов до медицини»
стор. 66

Галина Данилів (Дзядик)
«З маминим молоком
передалася любов до медицини»
стор. 66

Леся Домарчук
«Вірші не пишуться, коли душа
плаче»
стор. 71

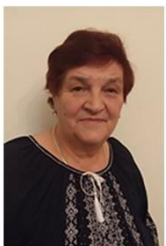
Галина Дроздюк
«У нас робота особлива –
ми допомагаємо жінкам
народжувати»
стор. 75

Людмила Жердецька
«Характер такий, що за всіх
переживаю»
стор. 79

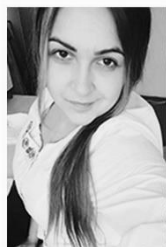
Наталія Жовтяк
«Немовлятка ніби всі однакові,
але всіх люблю, за всіх
переживаю»
стор. 83

Надія Ковальська
«Офіційна медицина добра, але
і народна теж допомагає»
стор. 87

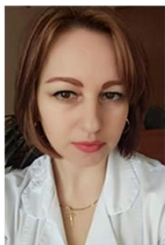

Людмила Марійчук
«Роддом у Верховині файний,
не гірший за франківський»
стор. 92

Леся Маценко
«В хірургії не кожен зможе працювати»
стор. 96

Ольга Мікула
«Завжди хотіла допомагати людям і допомагаю дотепер»
стор. 100

Світлана Мішалова
«Через три роки роботи в родзалі я зрозуміла, що то моє – і так вже 25 років»
стор. 104

Людмила Остафійчук
«Цілий час працюю з дітками – майже 30 років»
стор. 108

Марія Патрійчук
«Переживаєш за кожну дитину як за власну»
стор. 112

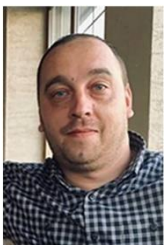
Олександра Піщак
*«У всьому стараюся знайти
позитив – і в праці, і в пісні»*
стор. 116

Марія Порох
*«Все життя любила писати –
цікавих людей багато довкола»*
стор. 121

Роман Савчук
*«Кожен виклик на швидкій –
то щось нове: хвороби, травми,
поранення, аварії»*
стор. 127

Роман Семчук
*«Ми говоримо між собою, що
«швидка» затягує»*
стор. 132

Тетяна Торба
*«Поки нема досвіду – все
здається складним, але треба
постійно працювати над
собою»*
стор. 136

Галина Хорбута
«Професія наша не визнає
випадкових людей»
стор. 140

Лілія Христук
«В онкології потрібні
стресостійкість і добре серце»
стор. 144

Емілія Яніцька
«Не пригадую дня, щоб не було
інсультних хворих»
стор. 148

Замість післямови
Інтерв'ю директора коледжу
Володимира Стасюка
до 80-річчя закладу
стор. 152

*«Думаю, отже існую.
Творю, отже живу»*

Вступне слово до читача

Задум такої книжки виник давно: через професійні долі випускників Івано-Франківського базового медичного коледжу, який нещодавно змінить назву на **Івано-Франківський медичний фаховий коледж**, показати працю медичних сестер, фельдшерів, акушерок... і роль нашого освітнього закладу у їхньому формуванні на шляху до особистості. Понад 16 тисяч фахівців підготовлено за 81 рік у нашому коледжі, який був заснований як фельдшерсько-акушерська школа у далекому 1939 році.

Своїм завданням найкращі представники педагогічного колективу закладу вважали і вважають не лише опанування студентами професійних знань, навиків та умінь, а й духовний розвиток дівчат і юнаків, виховання багатогранної особистості. Бо тільки особистість, а не посередність, здатна підпорядкувати власні інтереси громадським, здатна служити Батьківщині, насамперед – своєю сумлінною працею.

Не випадково девізом нашого коледжу вважається вислів: «Наша праця – є нашою молитвою», який належить Св. Терезі із Калькутті.

І якщо про випускників, які згодом продовжили навчання, здобуваючи лікарський фах, стали науковцями, спеціалістами, керівниками медичних закладів, ми знаємо більше, то тепер вирішили розповісти про тих, хто працює в середній ланці медицини. Розповісти про тих, без кого неможливе функціонування медичних закладів, про їхній вибір та шлях у професію, про роль викладачів нашого навчального закладу у прищепленні любові до цього фаху.

Саме викладачі, а їх часто згадують у своїх розповідях випускники, мали великий вплив на колишніх студентів, навчали і виховували, були добрими порадиниками і

наставниками. Минають роки, та зберігається пам'ять про таких вчителів (викладачів), чия праця дала добрі плоди, заклала міцний фундамент для фахового та духовного зростання. Бо, як відомо, чим міцніший фундамент – тим стійкіша будівля.

Ми також прагнули звернутись цією книжкою до молодих людей, які вже «приміряли» на себе таку долю та стали студентами, здобуваючи фах медичної сестри (медичного брата), фельдшера чи акушерки. Щоб вони йшли до цього майбутнього фаху через усвідомлену освіту та релігію, через щоденну сумлінну працю, прагнучи до досконалості, пам'ятаючи слова Великого Наставника: «Тож будьте досконалыми, як досконалий Отець ваш небесний» (Єв. від Матвія 5:48).

А позаяк ця книжка присвячена 30-річчю незалежності України, то ми вирішили дати їй назву «Праця як молитва. 30 постатей випускників...».

Плануються, якщо на те буде Божа воля, наступні розповіді (нарисы) про наших колишніх студентів, зокрема приурочені до ювілейного 85-річчя коледжу.

Отож, шановні випускники, давайте про себе знати. Відгукніться ті, хто має що сказати про свою благородну працю та про наш заклад, його викладачів, які дали вам добру фахову освіту.

Зичимо всім вам, нашим випускникам, міцного здоров'я. Хай береже вас Господь!

Насамкінець складаю щиру порядку талановитій журналістці Галині Добош за зібрані з любов'ю і натхненням розповіді про наших випускників.

**Володимир Стасюк,
директор коледжу,
колишній його випускник 1971 р.
(аж не віриться, що минуло 50!),
автор ідеї та відповідальний
за випуск книжки.**

Передмова

Ідея директора коледжу Володимира Стасюка підготувати розповіді про випускників навчального закладу і приваблювала, і водночас полохала. З власного журналістського досвіду знаю, що відомі і популярні люди, буває, хизуються своєю популярністю і наче нав'язують тобі, що ти маєш про них написати (такі собі думки-заготовки, завчені напам'ять, подекуди запозичені). Ті ж, хто до інтерв'ю не звик, захоплюють своєю щирістю, безпосередністю, навіть сором'язливістю. Бо не звикли до уваги, їм абсолютно не потрібні «15 хвилин слави» (за Енді Ворголом, відомим митцем лемківського походження, це короткотермінова медіапублічність).

Одразу зазначу: ми не шукали «кращих з кращих». Та й уникали слів «найкращий», «особливий», «надзвичайний», взагалі уникали пафосності. Про них не пишуть нариси і не знімають телесюжети, вони не часто чують слова подяки (і дарма!). Але, як сказала голова Асоціації медичних сестер міста Івано-Франківська Галина Варивода, заберіть медсестер з лікарні хоча б на один день – і робота буде паралізована.

Вдячна експерту департаменту охорони здоров'я обласної держадміністрації з питань медсестринства Наталії Ружилю, адміністрації коледжу, громадським організаціям «Асоціація сімейних медичних сестер» та «Асоціація медичних сестер міста Івано-Франківська», головним медичним сестрам районних лікарень, головам первинних профспілкових організацій закладів охорони здоров'я, які допомогли знайти героїв цих розповідей – випускників Івано-Франківського медичного фахового коледжу, що працюють в практичній охороні здоров'я, в середній ланці.

Вони різні за віком – хтось закінчив медичне училище пів століття тому, а хтось лише кілька років тому. І працюють на різних посадах і в різних відділеннях – головні медичні сестри закладів охорони здоров'я і перев'язувальні,

операційні, сімейні медсестри, акушерки і фельдшери, масажисти і шкільні медсестри. Географічно ми не обминули жоден район. Користуючись соціологічною термінологією, намагалися зробити соціальний зріз, такий собі узагальнений портрет випускника коледжу, присвячений 30-річчю незалежності України.

Бо їхня праця – це цеглинки в розбудову незалежної України. А усвідомлену важливість цієї праці їм прищепили в училищі (коледжі). І не випадково ці розповіді були надруковані на сайті тоді ще ІФБМК під рубрикою «30 постатей випускників...». А їхнє поширення в соцмережах викликало чимало коментарів зі словами вдячності, захоплення їхньою працею, з власними спогадами про навчання у коледжі чи спільну працю.

В одному з коментарів хтось написав: «Таких в області є тисячі». Це справді так, і усім їм ми вдячні за їхню працю.

30 розповідей про випускників. Насправді їх вийшло дещо більше, бо є династії, коли мама та донька вибрали для себе один фах і закінчили один навчальний заклад. Направду ці мінінарисы було дуже цікаво писати.

Всі вони особистості. Їхній досвід, сподіваємось, мотивуватиме молодих випускників шкіл до оволодіння фахом медсестри, акушерки, фельдшера.

Вони звичайні... Вони неймовірні...

**Галина Добощ,
заслужена журналістка України.**

Наталія РУЖИЛО,

обласний експерт з медсестринства

«Наш фах потребує милосердя і постійного навчання»

Можна дивуватися, як у цієї жінки, невисокої на зріст, делікатної, як казали колись в її рідному селі Липівка на Рогатинщині, сил і часу вистачає на багато справ. Наче якийсь внутрішній двигунчик керує її життям.

Наталія Степанівна Ружило – заступник медичного директора з медсестринства КНП «Обласна клінічна лікарня Івано-Франківської обласної ради», експерт департаменту охорони здоров'я обласної держадміністрації з питань медсестринства, керівник курсів підвищення кваліфікації для головних та старших медсестер, заступник голови атестаційної комісії молодших спеціалістів з медичною освітою, голова ДЕК в Івано-Франківському базовому медичному коледжі, співзасновниця громадської організації «Асоціація сімейних медичних сестер». А ще не просто членство, а активна участь у різних професійних і громадських об'єднаннях, адміністрування медсестринської сторінки в соцмережах, один час – викладацька робота. Як все встигати, та ще й залишатися перфекціоністом – все робити з налаштованістю на досконалість?

Колись дуже любила читати – тепер між літературою художньою і професійно орієнтованою перевагу надає останній. Колись любила вишивати – тепер на це захоплення дуже мало часу залишається. А бути лідером звикла з дитинства.

– Зі школи очолювала тих, хто був поряд, – пригадує Наталія Ружило. – Ще на параді жовтеньських військ я була командиром всі роки. Навіть воєнком якось сказав, коли ми здобули чергову перемогу на якихось змаганнях: мені б таких командирів побільше. Вчилася відмінно, їздила на олімпіади.

А як вступила в Івано-Франківське медичне училище, зізнається, спершу почувалася незатишно далеко від батьківської опіки, між міськими дівчатами, навіть дещо закомплексувала. Але вже наприкінці першого курсу стала старостою. Ніхто за неї не просив, ніхто за плечима не стояв. Очевидно, оті вроджені лідерські здібності в училищі відчували і оцінили. Згодом історія повторилася. Коли в обласній клінічній лікарні вийшла на роботу після декрету, через кілька місяців запропонували бути старшою медсестрою відділення, за чотири роки – головною медичною сестрою лікарні.

На навчання в медучилище Наталочка Кривень (в дівоцтві), землячка відомого прикарпатського співака Михайла Кривеня, приїхала з Долини, де жили з батьками. Але до Липівки завжди мала особливе ставлення. До цього часу любить туди їздити, там для неї найкраща відпустка.

– Всі мої канікули проходили в селі, дотепер я там набираюся енергетики, – згадує Наталія Степанівна. – Я завжди любила природу – трави, квіти, пташки. Ходила на всі олімпіади з біології. Навіть мріяла стати великим агрономом, розвивати сільське господарство. Але коли у 8 класі захворіла на пієлонефрит і вперше в житті потрапила в лікарню, плани помінялися. Вирішила, що буду медичною сестрою.

Біологічну освіту таки здобула, але пізніше, коли уже закінчила медичне училище, попрацювала медсестрою. Тести на вступному іспиті з біології у Львівському державному університеті імені Івана Франка здала з найбільшою кількістю балів. Її переконували йти на стаціонар, але тоді носила під серцем доньку, тож відмовилася, вчилася заочно. Каже, що своїми знаннями завдячує викладачці біології медичного училища Дарії Федорівні Слободян.

І додає, що то були особливі 90-ті роки – Україна здобула незалежність, при владі у Львові був РУХ, лунали правильні, гарні думки. Тоді вірилося у справедливість, у зміни, у поступ.

Для себе найкращим періодом життя Наталія Ружилю вважає студентські роки в медичному училищі. Можливо, тому, що припали вони на, як сама каже, яскравий вік – гарна, щаслива, весела, насичена пора. Якби могла, назвала б кожного з викладачів, бо вдячна усім.

– Фізику у нас викладав Казимир Йосипович Річка. Він дуже опікувався нами, випікав нам торти, – пригадує студентські роки. – Фізику пояснював складно, не все було нам зрозуміло, але ті торти, ті його звертання «козульки», «фьо-лки» для нас, 15-річних дітей, були підтвердженням, що він нас шкодував, бо ми були далеко від батьків.

Водночас в училищі така опіка поєднувалася з шанобливим ставленням до студентів як до дорослих, які свідомо зробили свій вибір. Відчували це насамперед від директорів училища Марії Василівни Мудрак і Романа Івановича Мальця. Коли вони і викладачі зверталися до студентів на Ви, «це було приємно, нетипово, серйозно». Ця традиція в Івано-Франківському медичному фаховому коледжі продовжується і зараз.

Ще один улюблений викладач Дмитро Гнатович Циганков, який викладав математику і співи. Зізнається, що математику вже не згадає, але «Циганковим зачаровані були всі». Хоча через свій дещо хрипкий голос Наталя Кривень «кастинг» у нього не пройшла, зате була незмінною ведучою різних заходів, декламувала вірші.

Наталія Степанівна вдячна медичному училищу не лише за фахові знання, але і за оту опіку, за шанобливе ставлення, за насиченість годин навчання і дозвілля. Це був перехід з дитинства у доросле життя – але без менторства, дистанціювання, зверхнього повчання. А ще тут навчали милосердю, без якого немислима праця медсестри. Любить повторювати тим, хто приходить на роботу в ОКЛ, що добре ставлення до людини ніколи не викличе агресії, агресія розчиняється перед добром, милосердям.

А ще саме в училищі виникла потреба вчитися, постійно вдосконалюватися. Наталія Ружилю планувала продовжити

навчання в медінституті, але заміжжя і вагітність ці плани поламали. Хоча не спинили. У 1999 році закінчила Львівський університет. У 2006 році здобула спеціальність «Менеджер медицини та фармації» в Міжрегіональній академії управління персоналом. У 2010 році – здобула спеціальність «бакалавр сестринської справи». У 2020 році отримала диплом магістра в Інститут медсестринства Тернопільського медичного університету.

Направду – навчання протягом всього життя. А в необхідності безперервної освіти, особливо для медичних і педагогічних працівників, Наталія Ружилю переконана.

Вісім років за сумісництвом викладала в Івано-Франківському базовому медичному коледжі предмет «Догляд за хворими, сестринська справа». Це були практичні заняття на базі ОКЛ. Навіть вагалася між вибором: викладання чи практична робота. Перемогла остання.

– Це більше моє, – зізнається пані Наталія. – Люблю практику, люблю людей, люблю бачити результат своєї праці, допомагати. Я все кажу: багатим є кому допомогти, нам треба допомагати іншим людям, біднішим, кому важче в житті дати раду.

Де кілька років (з перервами) Наталія Ружилю очолює в коледжі державну екзаменаційну комісію. З одного боку, кращим випускникам може гонорово запропонувати роботу в ОКЛ. З другого, приємно, що до її пропозицій (наголошує, що це саме пропозиції, а не зауваження) в навчальному закладі прислуховуються. Більше того, завжди цікавляться новинками в лікувальних закладах, щоб розповідати про це студентам.

– Випускників франківського медколеджу радо беруть на роботу, це як найкраща рекомендація, – розповідає про найстаріший на Прикарпатті медичний навчальний заклад. – Ці випускники знають практичну роботу, вони були біля хворого, адже коледж має бази у всіх лікувальних закладах. І це дуже важливо.

Наталія Ружи́ло у своїй трудовій діяльності була перев’язувальною медсестрою в ЛОР-відділенні, маніпуляційною, операційною. З 2000 року – головна медична сестра ОКЛ, згодом заступник головного лікаря з медсестринства. Майже стільки ж часу – головний позаштатний спеціаліст (тепер експерт) департаменту охорони здоров’я обласної держадміністрації з питань медсестринства. Не один раз висловлювала свої думки про проблеми і нарікала на дискримінацію.

– Для лікарів по кожній спеціальності є експерти, а для медсестер, яких в області в декілька разів більше як лікарів, тільки один, – пояснює, про яку дискримінацію йдеться. – Звичайно, що складно якісно допомагати на цілу область, для цього не вистачило б і 25 годин на добу. Але я намагаюся те, що знаю, доводити до керівників медсестринських служб в районах, яких є 60. Добре, що зараз можна використовувати різні комунікаційні канали – групи у вайбері, фейсбуці. В багатьох країнах є окремі сестринські департаменти, громадські організації, які займаються розвитком цього важливого сегменту медицини. А в Україні медреформа йде вперед, а медсестринство десь загубилося.

Певні сподівання на зміни були пов’язані з проголошенням ВООЗ 2020-го Роком медсестринства. Прикарпаття тут навіть виступило з цікавим задумом громадських організацій «Асоціація медичних сестер міста Івано-Франківська» та «Асоціація сімейних медичних сестер». Це «Прикарпатська школа медсестринства» – спільний проєкт Івано-Франківського національного медичного університету, Івано-Франківського базового медичного коледжу, департаменту охорони здоров’я облдержадміністрації, управління охорони здоров’я міської ради, обласної клінічної лікарні, медсестринських асоціацій. Йдеться про практичні заняття для медсестер задля підвищення професійної майстерності у наданні якісних медичних послуг населенню: невідкладна допомога, паліативна тощо.

– Навіть не очікували, що наша ідея знайде таку підтримку, – розповідає Наталія Ружи́ло. – Планували набрати групу з 25 осіб, а за кілька днів зареєструвалося 200 бажаючих, причому не лише з нашої області. Викладачами зголосилися бути волонтери з партнерських організацій, які вміють показати якісні речі за тими темами, які цікавлять медсестер – перед тим провели опитування у фейсбуці на сторінці медичної сестри. Це така собі волонтерська модель безперервного професійного розвитку. До карантину, спричиненого пандемією коронавірусу, встигли провести три групи. Переконалися, що запит на освіту дуже великий. І це добре.

Найбільшу підтримку у схожих починаннях, зізнається Наталія Степанівна, відчуває від медичного коледжу.

– Як дитина до батьків до них приходжу, – каже. – І мені дуже комфортно. З якими б думками не прийшла: іноді правильними, іноді дивакуватими, але вони завжди скерують так, як треба.

Підтримує і родина. Донька Олеся, яка теж вибрала фах лікаря, син-школяр Павло знають, що їхня мама з її внутрішнім двигунчиком, з небайдужістю, з потребою вчитися не може без постійного руху і зайнятості.

А своєрідною відзнакою професійної діяльності і лідерських здібностей Наталії Ружи́ло є, окрім численних грамот, Національна медична премія у 2013 році, медаль «За заслуги перед Прикарпаттям», медаль «За гідність та патріотизм». Дві останні – у постмайданний період.

Галина ВАРИВОДА

голова Асоціації медсестер Івано-Франківська
**«Нічого не варто відкладати на завтра –
ні роботу, ні подорожі, ні захоплення»**

Все трудове життя заступника головного лікаря з медсестринства Івано-Франківської центральної міської клінічної лікарні Галини Вариводи пов'язане з цим лікувальним закладом – лише з ним.

– Я тут працюю 47 років, хоча мені самій 35, – жартує Галина Іванівна. – Прийшла на працю 4.04.1974 (саме так, наголошує, цифрами). Приймав мене на роботу Борис Григорович Максименко і одразу сказав: «Ви прийшли в щасливий день». Коли я здивовано подивилася на нього, пояснив: «У нас 4-го числа – день зарплати». А у мене у даті аж три четвірки. Сама в той день зарплати ще не заробила, бо лиш влаштувалася... Отак вийшло, що працюю на одному місці, в одній лікарні, інших записів у трудовій немає.

Хоча сам лікувальний заклад перейшов через численні реорганізації і різні приміщення. Спершу 2-а міська клінічна лікарня на вулиці Франка, в якій були об'єднані поліклініка і стаціонар, у 1991 році їх роз'єднали, поліклініка переїхала на вулицю Довгу, а згодом до лікарні додали ще чотири відділення в Пасічній, в ОКЛ та відкрили ще два своїх. Галина Іванівна тоді вже була головною медичною сестрою лікарні. Як згадує ті часи, «день їхала на Франка, інший день їхала в Пасічну». А в 1995 році всі відділення перебралися на вулицю Мазепа. Згодом стали центральною міською лікарнею з правом керівництва медичними закладами міста, тобто головний лікар почав виконувати обов'язки начальника медичної управи.

– До посади головної медсестри 17 років працювала медичною сестрою урологічного кабінету, – згадує, як сама стала головною медичною сестрою міста. – Почувала себе в урології комфортно, господинею, яка багато вмів і якій

довіряють: перев'язки, маніпуляції, процедури, прийом. Багато чого робила власними руками: хромоцистоскопії, цистоскопії, катетеризації, інстиляції, першою оглядала сечовий міхур, а вже тоді кликала лікаря. Перев'язки після операцій на нирках, після аденоми простати були складні. Я все це добре знала і вміла.

Коли тодішній головний лікар Ярослав Григорович Захарія, чоловік справедливий, делікатний, якому іноді не завадило б «грюкнути по столу так, аби ніжки відвалилися», запропонував Галині Вариводі посаду головної медсестри лікарні, десь з місяць часу впиралася. Погодилася спробувати з однією умовою: якщо не сподобається бути адміністратором, якщо не даватиме собі раду – повернуть її в урологію.

Повертатись не довелося. І знову 17 років – стільки працювала головною медсестрою і поліклініки, і стаціонару. Після їх роз'єднання вибрала стаціонар. А відколи ще отримала диплом бакалавра, ось уже більше десяти років працює на посаді заступника головного лікаря з медсестринства ЦМКЛ.

...А розпочинався цей шлях в медицину для Галинки рівно пів століття тому, коли у 1970-му вступила в Івано-Франківське медичне училище. Чи навіть раніше.

– Ще у 5 чи 6 класі, коли у школі задали твір на тему «Ким би ти хотів стати», написала дещо по-дитячому, що у ляльки зламалася ручка і я хотіла б її полікувати, тому, коли виросту, стану медичним працівником, – згадує той випадок зі сміхом, але додає, що були і «доросліші» підстави вибрати такий фах.

Двоюрідний брат, син маминої сестри, уже працював лікарем в реанімації. Для молодшої на кілька років сестрички був авторитетом і вона його в багатьох речах копіювала. Та й мама часто хворіла і їй, ще школярці у 7-8 класі, доводилося робити не те що внутрім'язеві, а й внутрішньовенні ін'єкції. Дідусь, якому теж вводила глюкозу з аскорбінкою, підбадьорював: «Нехай дитина вчиться, якщо їй подобається».

– Отак з дитинства і пішло, – каже Галина Іванівна про вибір фаху. – Напевно, по-іншому і не могло бути.

Відзначає, що медичне училище мало вплив не лише на її професійне становлення. Це були і своєрідні «житейські університети».

Згадує Параску Василівну Надрагу, яка викладала історію чи суспільствознавство, і почуту від неї розповідь, майже притчу. «Запросила мамусю на неділю на обід, а вона запитує, які страви будуть. Перераховую перше, друге, компот. А вона мені каже: зараз зателефоную молодшій дочці, запитаю, що у неї буде на обід, і тоді виберу, до кого мені йти».

– Тобто йдеться не про зустріч з дитиною, не про спілкування, а в кого обід смачніший, – підсумовує співрозмовниця. – З одного боку, ніби про милосердя, з іншого наука, як не забувати і про себе. Такі от повчальні історії.

Якось з поважної причини пропустила заняття і прийшла на відробку до викладача хірургії Дмитра Ілліча Гладишка. «Все в порядку? Почуваєшся добре? Можеш іти», – почула від нього. І це було довірою від викладача, який знав, хто сумлінно вчиться, а хто це робить абияк. Бо був і такий момент, коли Дмитро Ілліч на лекції обмовився, переставивши слова у термінах «вовча губа і заяча паща». Галя засміялася, а лектор тільки втішився, що його слухають, чують і думають. Згодом, через роки, студентка і викладач стали колегами і навіть друзями, коли працювали в одному лікувальному закладі, тоді ще лікарні № 2. Дмитро Гладишко був лікарем-хірургом, а Галина Варивода – головною медсестрою.

– Наш коледж серед інших – з нашої області, з Чернівецької, Львівської, Тернопільської вигідно вирізняється, – знову згадує Alma mater. – І так кажу не тому, що я там навчалася. Там до студентів небайдужі, впроваджують сучасні методики навчання. Діти стають дисциплінованими, відповідальними. Там не можна запізнитися, не можна не піти на заняття, там постійний контроль. Якщо поїхати на практику

в район, то можливо, що звіт підпише сусідка чи кума – йди, гуляй. А якщо залишишся тут, в місті, чого часто вимагає навчальний заклад, то викладач коледжу прийде перевірить відвідування, щоденник, проведе заняття, поспілкується з головною медичною сестрою, яка є загальним керівником практики, вислухає зауваження і разом вирішать шляхи усунення проблем, якщо такі мали місце. На тій практиці студенти повинні бути від і до, і повинні чомусь навчитися. Словом, небадуже, зацікавлене ставлення до дитини. Наші викладачі дітьми переймаються. В результаті отримуєш те, що хотів.

Це щодо знань медсестер. А щодо іміджу їхнього фаху? Галині Вариводі неодноразово доводиться чути питання: чи достатньо цінується праця медичних сестер. Наче відповідь наперед не відома, чи є якоюсь таємницею для інших. Навіть втомилася відповідати. Хіба на День медичної сестри у травні чи День медичного працівника у червні, каже, найбільше згадують фахівців середньої ланки. Натомість стверджує, що їхня робота дуже складна, відповідальна, і цю роботу недооцінюють і в матеріальному плані, і навіть в моральному. Одразу ставить зустрічне запитання:

– Ви можете уявити день в лікарні без медичних сестер, фельдшерів, акушерок? От нема сьогодні лікарів – лікарня буде працювати. Ну не буде операцій, але пацієнти будуть доглянуті, все буде добре. Заберіть медичних сестер на дві години з відділення, не кажу вже на день – я просто не уявляю, що буде. Бо треба аналізи взяти, крапельниці підключити, ін'єкції зробити, хворого до обстежень підготувати, – і додає. – Акушерки приймають діточок при появі на світ, медсестри виходжують хворих, нерідко саме їм випадає закривати очі тим, хто відходить в інший світ. І не завжди старшим, і різного віку. Думаєте, це легко? А операційні сестри, анестезисти – скільки знань потребує їхня робота, володіння складною апаратурою.

Тішитися, що для медичних сестер є окрема номінація «Найкращий медичний працівник» українського «медич-

ного Оскару» – відзнаки за професіоналізм і милосердя «Орден святого Пантелеймона». Це уже визнання їхньої праці. Але як член регіональної ради з присудження цієї відзнаки в нашій області Галина Варивода дуже вимоглива до кандидатів на її присудження. Вважає, що це мають бути таки кращі з кращих. І колективи лікувальних закладів повинні таких пропонувати.

На конкурсах професійної майстерності на кращу медичну сестру України, куди їздить як голова Асоціації медичних сестер ЗОЗ міста Івано-Франківська, член координаційної ради Асоціації медичних сестер України, захоплюється, які у нас «спритні, вправні, гарні, розумні дівчатка».

Асоціації 21 рік. Створювалися насамперед для того, аби привернути увагу до проблем медсестринства і тих, хто працює в середній ланці медицини. Професійне спрямування мають всеукраїнські конференції, які нерідко є тематичними.

На початку своєї діяльності Асоціація медичних сестер ЗОЗ м. Івано-Франківська запровадила стипендію для студента медичного коледжу, що є дитиною члена Асоціації медсестер. І таку стипендію отримували кілька студентів.

В переліку гарних справ івано-франківської Асоціації не лише традиційні виставки вишивок медичних сестер, якими вже нікого не здивуєш, а й виставки кулінарних шедеврів, ікебани з квітів чи фотографій.

– Так співпало, що коли ми відкривали відділення нефрології, приїхав тодішній міністр охорони здоров'я Зіновій Митник, а ми якраз зробили кулінарну виставку працівниць міських лікувальних закладів. Чого там тільки не було! Це окрема тема для розмови, на що здатні наші медсестри, які вони талановиті, – Галина Іванівна розповідає про окремі ініціативи. – На виставці квітів були ікебани у вигляді зуба чи новонародженої дитинки. А згодом виникла ідея зробити виставку фотографій наших дітей. Вже кілька років ці світлини прикрашають стіни підвалу ЦМКЛ в корпусі, де

хірургічне відділення, лабораторія. Діти вже виросли, а фотографії нікого байдужим не залишають.

Ще одна виставка світлин «Світ очима лікаря», яка теж отримала постійну прописку в лікарні, виникла з родинного захоплення. Галина Іванівна з чоловіком люблять мандрівки, побували в багатьох країнах, фотографії з поїздок обчислюються тисячами.

– Мені не потрібна норкова шуба чи якісь дорожесні прикраси, я краще кошти витрачу на цікаві подорожі, – зізнається співрозмовниця. – І ще скажу так: все треба робити своєчасно і нічого не відкладати на потім, на завтра: ні роботу, ні подорожі, ні захоплення, ні спілкування.

Перелік її захоплень можна продовжувати. Любить читати, передала цю звичку доньці Наталі, сину Сергію, онучці Яні. Сподіваються, і першокласника Луку приохотять до книги. Бо є в родині така гарна традиція: на день народження Яночки чи на інші свята іти разом з бабусею в книгарню і вибрати саме книги в подарунок.

Син не пішов в медицину, а для доньки питання вибору навіть не стояло. Але це був її вибір. Сама пішла на підготовчі курси при медакадемії, заручившись фінансовою підтримкою батьків на «засіданні сімейної ради» (прижився такий термін в родині, а ще – «як вирішить міністр фінансів мама»). З 14 років Наталя почала працювати санітаркою по вихідних, заробляючи стаж. А після третього курсу медакадемії, коли отримала право працювати медсестрою, пішла медичною сестрою в реанімацію – і аж до інтернатури. Зараз донька Наталя Дичко працює лікарем-офтальмологом в ОКЛ. До речі, свого часу на спортивній спартакіаді серед медиків області донька зайняла перше місце з плавання. А ще був час, коли вона до декретної відпустки викладала в медичному коледжі офтальмологію.

А якщо продовжити тему захоплень, то Галина Іванівна має розряд зі стрільби, вміє добре стріляти, свого часу їздила на полювання. Колись захотіла навчитися водити авто – вже багато років має права. Навчилася плавати, коли

дочка Наталя була вже першокласницею, і через короткий час плавала кролем, брасом, на спині. А дайвінг в Червоному морі, що дуже полюбився Галині, називає фантастикою.

І все це свідчить як про багатоплановість жінки, так і про її цілеспрямованість, наполегливість, сильний характер. Зрештою, в роботі головної медсестри міста саме ці якості є важливими.

...Разом з чоловіком об'їздили дуже багато країн. Але для Галини Вариводи є в цих мандрівках особливий момент. Коли проїжджають повз лікувальні заклади і бачить людей в білих халатах чи хірургічних костюмах, завжди в ній наче щось спрацьовує: «Я вас всіх люблю».

Олександра БАЗЮК

«Працювати з паперами – це одне, а з хворими – це дійсно робота»

Розмови про скорочення, звільнення, ліквідацію інфекційної служби Олександрі Іванівні Базюк, медичній сестрі інфекційного відділення Долинської ЦРЛ, за 20 років роботи саме у цьому відділі доводилося чути не один раз. Десь хтось у високих столичних кабінетах вважав, що у районах такі ліжка у стаціонарах не потрібні, і одразу на місцях працівників попереджали: «Готуйтеся до звільнення». Сама через таке перейшла і знає, як гірко це чути.

Це не лише у них так було. І, як пояснення, звучали слова про реформи, реорганізацію, оптимізацію тощо. Наводили приклад США, мовляв, там нема окремих інфекційних відділень. Цитували авторитетних вчених, що нібито чимало інфекційних захворювань вдалося подолати, і у нас не такий клімат, аби вони поверталися. Підраховували, що двох-трьох спеціалізованих лікарень на область цілком достатньо, утримувати їх в кожному районі зайве. Але плани чиновників іноді ламалися в найнесподіваніший момент, наче хтось втручався у ці їхні задуми.

– Кілька років тому велися розмови про скорочення нашого відділення – розпочалася епідемія кору, відмінили скорочення, – розповідає Олександра Іванівна. – Тепер те саме повторилося з ковідом. Знову такі розмови в останні кілька років – і маємо коронавірус.

Про закриття інфекційних відділень і лікарень (а також психіатричних, фтизіатричних та дерматологічних) заговорили з 2019-го. Зробити це передбачалося в ході другого етапу медичної реформи.

Інфекційне відділення в Долинській ЦРЛ розраховане на 25 ліжок, потім його згорнули до 20. Дійсно, ці ліжка по-різному бували заповнені: 20, 15, а то і 10. Але ж було і так, що внаслідок масового отруєння на НГВУ «Долинанафтогаз» тільки у їхній лікарні лежало 47-50 хворих.

За два місяці до початку пандемії коронавірусу, точніше до введення першого карантину Олександра Базюк вже навіть змирилася з думкою, що буде скорочена. На запитання, що б тоді робила, відповідає коротко:

– Напевно, сиділа б вдома, – а за хвилику сама собі заперечує. – Якщо чесно, не уявляю, як це: сидіти вдома. Це не про мене.

Чи змогла б після звичних чергувань (або доба, або 12 годин) переключитися на «нічого не робити»? І чи легко це дається людині, коли вона ще чується у силі? А тим більше, коли робота подобається.

– Напевно, це моя доля, бо мені ду-у-у-же, – акцентує на цьому слові Олександра Іванівна, – подобається моя спеціальність.

Про медичний фах Леся Владика (в дівочтві) не думала. Звичайно, як і багато дівчаток любила «гратися у лікарню, робити лялькам уколи». Але після закінчення десятирічки спробувала вступити в сільськогосподарський інститут. У школі вчилася добре, мала в атестаті лише дві четвірки. Та успішно скласти екзамени не вдалося. Тоді якраз почули про додатковий набір у Івано-Франківське медичне училище. Послухалася батькової поради: «Давай веземо туди документи».

– Тож я подала документи, здала екзамени і поступила, – коротко каже пані Олександра, яка у 1984 році стала студенткою відділення «Сестринська справа».

Коли запитати випускників, хто з викладачів найбільше запам'ятався, майже всі першими називають своїх класних керівників. І це зрозуміло, бо вони для дівчаток, які приїхали з різних сіл і міст, яким бракувало домашнього затишку і маминої опіки, були не лише вчителями і вихователями, а й тими, до кого можна було звернутися з проблемами, чи поділитися радістю, чи прийти за порадою. Для групи, в якій вчилася Леся Владика, це була Майя Василівна Запотічна, викладачка акушерства і гінекології.

Згадує також про викладачку фармакології Катерину Юрїївну Якубів.

– Предмет важкий, але вона так фармакологію подавала, що, мені здається, в нашій групі всі її полюбили, – і незрозуміло, чи ці слова стосуються предмету, а чи викладачки.

Уже зараз, після 35 років трудового стажу, Олександра Базюк переконана, що нема важливих чи неважливих дисциплін – вчити потрібно всі. Бо робота медичних працівників така, що незнання можуть обернутися бідой для пацієнтів. І це стосується не лише лікарів, а й медичних сестер.

– Медицина – це така сфера діяльності, де потрібно весь час вчитися, – розмірковує Олександра Іванівна. – Це не можна щось десь пропустити і йти далі. Бо як одне пропустиш, то одне тягне за собою інше. Я, напевно, більше це усвідомила після закінчення училища. Ну, думаю тепер собі, треба було тоді більше наполегливості. Це з дорослістю приходить.

Після закінчення у 1986 році Івано-Франківського медичного училища за направленням пішла працювати в Долинську районну лікарню. Що медицина – це її доля, зізналася Олександра Базюк, зрозуміла не відразу.

– Напевно, аж як пішла працювати в інфекційне відділення, – і пояснює. – Працювати з паперами в поліклініці – це одне, а з хворими – це дійсно робота.

Погоджується, що і там, і там – люди, які мають проблемами зі здоров'ям. Але в поліклініці доводиться просто фіксувати те, що каже лікарка, а до чергової медсестри приходить усвідомлення, що саме ці руки виконують маніпуляції, уколи – словом, лікують. Це якраз і відчула, коли у 2000 році перейшла в інфекційний відділ.

З початком пандемії COVID-19 їхнє відділення почали називати по-іншому: ковідним. Коронавірус припинив розмови про скорочення і звільнення. Олександра Іванівна погодилася працювати саме у такому відділенні, хоча вже і написала заяву на звільнення з 1 травня.

– Страшно було на початках, – зізнається співрозмовниця. – Особливо коли перший хворий поступив у відділ. Це був сильний страх. Але потім другий, третій, п'ятий хворий. Мені здається, звикаєш, як і до всього.

Тоді, на початках, навіть більше остерігалися, згодом трохи «попустило». Звичайно, використовують засоби індивідуального захисту – без того не можна. На роботі ходять в захисних костюмах, масках – «все, як по протоколу, захищаємося сильно». А як виходить з роботи, зізнається, то йти у масці їй важко, наче повітря бракує, здається тоді, що задихається.

– Напевно, всі у нашому відділенні перехворіли, – каже Олександра Базюк. – Хто в легкій формі, хто в безсимптомній, кілька наших лежало у відділі. Як-не-як постійний контакт з хворими.

Коли інфекційне відділення в Долинській ЦРЛ стало ковідним, воно збільшилося до 35 ліжок. Але хворих завжди більше. Тож працювати доводиться у великому напруженні.

– Ось я сьогодні прийшла після сутки, – розповідає Олександра Іванівна. – За ціле чергування хіба що години дві ми відпочили. Хворих багато, хворі тяжкі. Чим раз, тим важче. Але нічого, рятуємо по можливості...

Донька Мар'яна до медицини дотична – працює фармацевтом. Син Руслан не пішов у медицину. Діти подарували двох онуків: теж хлопчика і дівчинку. То найбільша зараз радість. Любить жінка в'язати. Іноді це захоплення замість психотерапії, для заспокоєння. А найкращий відпочинок для родини Базюків – то подорожі. Шкода, що коронавірус змінює не лише умови праці, а й змушує відмовитися від звичних захоплень.

Марія БИБЛІВ

**«Доки ми не навчимося шанувати своє,
доти не матимемо нічого»**

Багатьом у Калуші відома родина Библівих. Навіть якщо особисто з ними не знайомі, то чули, бачили, знають про них. Богдан Михайлович – пропагандист Шевченкового «Кобзаря», який може декламувати напам'ять багато віршів і поем Тараса Шевченка і є незмінним учасником Шевченківських вечорів та читань. Хоча не учитель української мови чи артист, а працював майстром в профтехучилищі. Марія Леонівна 43 роки відпрацювала медичною сестрою-анестезисткою пологового будинку Калуської ЦРЛ, була депутатом Калуської міської ради першого демократичного скликання. Обоє – громадські активісти, патріоти, яким небайдужа доля свого міста і України. І у обох це ментальне, як кажуть, з глибин родоводу.

Уродженці Рожнятівщини – Марія з дому Комар з села Цінева, Богдан Библів з села Дуба – вони від батьків, дідів-прадідів отримали любов до Бойківського краю, працьовитість, загострене почуття справедливості. Їхня національна свідомість була вихована багатьма поколіннями і зробила їх активними учасниками державотворчих процесів у 80-х-90-х роках минулого століття. Тато пана Богдана був сотником УПА, за що відсидів у тюрмі. Вдома у діда пані Марії була хата-читальня. В обох родинах – і Комарів, і Библівих були репресовані.

– Мій двоюрідний брат, Володимир Васильович Комар, який був суджений з студентської лавки, вчився в медучилищі, а потім в медінституті, звідки його забрали. Він був учасник ОУН-УПА, за що йому дали 25 років тюрми, відсидів 12, – розповідає Марія Леонівна. – Згодом він працював у Калуші акушер-гінекологом, головним лікарем. А взагалі в моїй родині і по маминій, і по татовій лінії дуже багато медичних працівників: лікарів, медичних сестер, акушерок. Моя рідна сестра Оксана теж фельдшер за фахом. Дві

двоюрідні сестри закінчили Івано-Франківське медичне училище, обидві працювали у Калуші – одна медсестрою, інша акушеркою в пологовому будинку. Доньки маминої рідної сестри Софії, емігрантки до Канади (ще з першої лінії еміграції), теж були лікарями. От чомусь вся наша родина мала нахил і бажання вчитися в медичних училищах чи інститутах.

Вступила в Івано-Франківське медичне училище у 1964 році і Марійка Комар. Вибрала фельдшерське відділення. І всі роки навчання поєднувала зі співом та спортом. Така вже за характером – активна, різнопланова, непосидюча.

Її пам'ятали навіть, як вже закінчила училище. Бувало, односельці переповідали, як викладачка акушерства і гінекології Марія Петрівна Чав'як ставила у приклад її, Марійчине, складання державного екзамену. А дуже вимоглива, але і дуже справедлива викладачка анатомії Зінаїда Федорівна Ільїна, коли її втомлювала відповідь не надто підготовленого студента, казала російською: «А теперь я хачу отдохнуть» – викликала Марійку, складала руки на животі, закривала очі, наче дримала і слухала її відповідь.

З особливою теплотою через стільки років згадує керівника групи Андрія Тимофійовича Меліхова, викладачів латинської мови Володимира Антоновича Гольця, української мови Інну Анатоліївну Зарічну. І особливо – директора медичного училища Григорія Григоровича Гавриша.

– Це була для училища і студентів «стіна», дуже мудрий, поважний чоловік, який розумів студентів, патріот, – Марія Леонівна підтверджує це власними спогадами. – Коли ми з сестрою співали «Ой, вже світає, все оживає навкруги» про Черемош, він сидів у першому ряді і плакав. Там є такі слова: «Про це розкаже вам старенький Прут і Верховина, мати рідная моя». А він був родом з Гуцульщини. І казав нам стишеним голосом: «Дівчата, співайте побільше українських». Тож коли мені пропонували співати «Топ, топ, топаєт малиш», я відмовлялася, казала, що то не моє, не пасує мені. І не хотіла співати «Ой, та на городі кози пасла,

сколотила грудку масла», теж не моє. Бо я відчувала захист, «стіну».

Знаходила Марійка Комар час і на заняття спортом, займалася на турніках, «спеціалізувалася» на спортивних кільцях, їздила на змагання. Словом, була активна, все встигала.

– За тих чотири роки, що вчилася в училищі, – зізнається, – жодного разу не було відчуття: «Ой, як мені надоїло». На випускному плакала, а не тішилася.

Вчилася добре, могла б отримати і червоний диплом. Але треба було перездати два предмети.

– Моя вина, що не отримала, бо не перездала, – пані Марія пояснює, чому не пішла вчитися далі. – Бо вийшла заміж. Але інколи сімейний статус набагато вищий за кар'єру, за любі гроші, і вартує, щоб пожертвувати всім. Я щаслива у шлюбі вже 53 роки.

Познайомилися з чоловіком у селі Дуба, куди Марійку Комар направили на роботу. Рік працювала фельдшером у селі. Згодом молода сім'я переїхала у Калущ, де і осіли, тут народилися сини Тарас та Богдан. Старшого назвали на честь Шевченка, а молодшого хотіли Остапом та 14-річний Тарас (така велика різниця між синами) попросив, аби брата назвали на честь батька.

Про свого чоловіка Марія Леонівна Библів розповідає з щирим захопленням, бо пів століття спільного життя тільки зміцнили їхню родину.

– Він великий патріот, по духу ми однакові, завжди мали про що поговорити, завжди розуміли один одного і підтримували, – і окремо про майже фанатичне захоплення Богдана Михайловича творчістю Шевченка. – Він навіть зовні схожий на Тараса Григоровича. У нас вдома дуже багато літератури про Кобзаря, чоловік вивчає Шевченкіану. Його запрошують по школах на Шевченківські вечори. Не знаю, чи може хтось в області зрівнятися з ним, коли він декламує напам'ять поеми Шевченка.

Це захоплення, як і активна громадська діяльність обох Библівих – не данина моді, як для декого тепер вишиванки, а внутрішня потреба ще з тих далеких 80-90-х років долучитися до відбудови України, національного відродження. А тоді це могло закінчитися великими проблемами.

– Ми з чоловіком навіть руками переписували книжки, з тих, що були заборонені, – розповідає про один випадок. – Серед них «Неопалима купина» Сергія Плачинди і Юрія Колісніченка. Вона була вилучена з бібліотек і продажу за «націоналістичний ухил». Ми ж хотіли мати свою. Я у знайомих взяла ту книжку, ми з чоловіком ночами переписували. А він ще й має художній нахил, намалював ілюстрації до Роксолани, Феофана Прокоповича, Артема Веделя, Максима Березовського, Єлизавети Гулевичівни. Якраз тоді ми будували хату і потрібні були гроші. Чоловік поїхав в Тюмень вахтовим методом, відлітав чотири роки. Якось телефонує мені терміново і розповідає, що свекрові хтось у селі сказав: «Там твоя бандерівка в Калуші дуже багато піднімає голос, попередь її». Тато запитав, чи вдома щось є і наказав спалити, щоб не мали неприємності.

Як не шкода було своєї праці, але переписані від руки дві книжки таки спалила. Особливо після свекрових слів: «Вже я відсидів». Але «Неопалиму купину» не змогла знищити, рука не піднялася, хоча і небезпеку усвідомлювала. Дотепер жаліє за тими двома, спаленими.

Коли відбувся у Калуші перший несанкціонований мітинг, саме вона, Марія Библів, була єдиною жінкою серед тих, хто виступив, ще й першою вийшла на імprovізовану трибуну. Згодом було ще чимало мітингів і зустрічей по селах Калуського району, були поїздки з агітбригадою на Схід України, участь у святкуванні 500-річчя козацтва.

– Ми організували у Калуші Товариство української мови імені Тараса Шевченка, – згадує Марія Леонівна. – Від свого дідуся, вдома в якого була хата-читальня, я мала давні журнали «Просвіти», ще тодішні. Тож на зборах запропонувала, щоб ми назвали наше товариство «Просвіта». А потім

дізналася, що таку назву і у Києві придумали, але вже згодом для всеукраїнського.

Марію Библів було обрано депутатом Калуської міської ради першого демократичного скликання.

– Ми пів України тоді об’їздили, щоб своїм словом переконувати людей.

Згадує, як у Кам’янець-Подільському під час мітингу підійшов до неї якийсь чоловік у білому костюмі, з шаблею на боці, у солом’яному брилі, взяв її за вишиту блузку і російською мовою: «Ти, така-сяка, я тебе шаблею надвоє розсічу». Коли його схопили і притисли до землі, закричала: «Не руште його, він не відає, що робить».

То були особливі часи піднесення і оновлення. І була надія на зміни, насамперед через людей, налаштованих ці зміни проводити. Для цього треба було йти у владу. Марія Библів і сама була депутатом, і була довіреною особою у багатьох на виборах. Серед них Володимир Васильович Стасюк, анестезіолог Калуської ЦРЛ, коли він балотувався до обласної ради.

У ті часи Марія Леонівна працювала медсестрою-анестезисткою пологового. Інколи разом з Володимиром Васильовичем давали наркоз, коли його викликали в роддом. Знала його і за громадською роботою – він очолював осередок Товариства української мови в райлікарні, а вона – в пологовому. Обоє брали участь в установчих зборах ТУМ імені Тараса Шевченка у Києві, про що нагадують книги з автографами відомих письменників.

– Славний чоловік, розумний, тим більше – патріот, – розповідає про Володимира Стасюка. – Як довірена особа кандидата разом з ним їздили по селах району. І хоч там були серйозні суперники: аси комуністичні, голови колгоспів (а хто, здавалось би, знав звичайного лікаря?), та ми знаходили слова, щоб переконати людей.

Тоді Володимира Стасюка було обрано депутатом обласної ради першого демократичного скликання. До речі, він єдиний з дванадцяти кандидатів пройшов у першому турі,

набравши більше половини голосів. У 1990 році очолив облздороввідділ. У 1995 році став директором Івано-Франківського базового медичного училища, яке сам свого часу закінчив.

Більше 40 років Марія Библів працювала в пологовому будинку. Лише на початку трудової діяльності рік була фельдшером у селі Дуба та кілька років медичною сестрою в хірургічному відділі Калуської ЦРЛ. Після закінчення семи-місячних курсів підвищення кваліфікації пішла анестезисткою – і аж до виходу на пенсію. Мала вищу категорію.

Робота відповідальна, працювати доводилося ночами. Це, а особливо громадська діяльність, оті численні поїздки на Схід, з хвилюваннями і емоціями, не минули безслідно. Почалася гіпертонія, тиски не збивалися. У 49 років дістала інсульт, майже три місяці лежала паралізована. Але, на її переконання, Бог врятував. Змогла повернутися до праці.

А зараз, каже про себе жартома, не на заслуженому відпочинку, а у довготривалій відпустці. Акушеркою в пологовому будинку працює її невістка Наталія Романівна Библів, в дівоцтві Сулима, теж випускниця Івано-Франківського медичного училища, але уже 1992 року і за спеціальністю «Акушерська справа».

Сини та онучка Уляна вибрали для себе економічний фах. А найбільша радість – четверо онуків: Юрій і Уляна, Віктор і Володимир. І вже Библіви-старші мають 5-річного правнука Томаса.

Їй не байдуже, яким буде майбутнє дітей і внуків. Як і не байдуже до того, що діється в державі. Болить душа, що не цінується праця медиків, що в лікарнях багато чого не вистачає для хворого. Переживає, що не можемо згуртуватися, об'єднатися.

– Ми до тих пір, поки не навчимося шанувати своє – не схилилися перед чужим, не лицемірити, а щиро шанувати, доти не будемо мати нічого, – розмірковує Марія Леонівна Библів. – А найстрашніше: державу можемо втратити. Чому так є, що в Україні біда, а олігархів, бачите, скількиросло.

Недавно чую: Міжнародний валютний фонд відмовився нам давати допомогу. Люди добрі, та яка порядна господиня чекає, щоб сусід приніс сірник і сіль до хати, бо як не принесе, то не запалить печі і не зварить зупи? Та порядна господиня має мати все. Так і порядний керівник держави має керувати. Тим більше така держава, як Україна, що має таке географічне положення, як ні одна держава у світі. У нас є все: є чорнозем, є сонце, є вода – і прісна, і солена, лиш нема чесного, порядного, патріотичного лідера. І винні самі, бо кого вибираємо? Та надіюся, що все так не буде, що прозріє наш український народ. Але мусимо пам'ятати, що один в полі не воїн. Самі мусимо дбати про свою державу.

Марія БІЛОБРОВКО

«Я завжди усміхнена – характер такий»

До гарних слів про себе – «класний медик», «легка рука на уколи», «з нею формувалося відділення хірургії» перев’язувальна медсестра обласної клінічної лікарні Марія Матвіївна Білобровко, яка довгий час була старшою медсестрою хірургії, ставиться поблажливо-іронічно. Мовляв, ви собі говоріть – я собі знаю. Сміх супроводжує словами «О, Матінко Божа» (згодом не раз у розмові за сміхом і жартами ховатиме сором’язливість та певну розгубленість). Бо, як видається, не звикла до такої уваги.

А й справді, хіба про медичних сестер багато пишуть, говорять, знімають телесюжети? Вони не такі помітні, як лікарі, але як багато в лікувальному процесі залежить саме від їхніх рук.

Враження про руки Марії Матвіївни пацієнти наче естафету передають один одному: «як зробить укол – і не відчуєш», «легка рука», «золота». Чи то лиш від досвіду залежить – а його у неї понад пів віку?

– Не знаю, від чого залежить, – відповідає на питання. – То, певно, треба вродитись з тим. Може, то такий прихований дар.

Зате з власного досвіду знає, що не всі до роботи в медицині надаються. Навіть як лише приходять у лікарню, то порізному ставляться до праці.

– Є такі, що хочуть, стараються, питаються, інші – так собі, – каже Марія Білобровко. – Але в основному діти мають охоту до роботи.

Сама щиро зізнається, що про професію медсестри з дитинства не мріяла і навіть не думала. Марійка Борецька (в дівочтві) з Тернопільської області, Монастириського району. Батьки працювали в селі колгоспниками, в роду медиків не було. А що у 1963 році після восьмого класу вступила в Івано-Франківське медичне училище, то вийшла цікава історія.

Поїхала вступати з колежанкою, як мовиться, за компанію. Товаришка не пройшла, а Марійка стала студенткою. Пам'ятає, що здавала три екзамени – диктант, математику, а третій не згадає – «це ж купа років». Згадає зі сміхом, але одразу серйозно додає: «Мені подобається медицина. Дотепер».

Вчилася в старому корпусі училища на вулиці Галицькій. Жила на квартирі в будинку навпроти. Директором тоді був Григорій Григорович Гавриш, завучкою – фізичка Неля Іванівна Миргородська (Соколова). На запитання про улюблені предмети відповідає: «По мірі можливості всі вчила – та й вчила». Хіба з англійською були проблеми, бо у школі мала французьку, і в училищі англійську довелося освоювати з нуля. «Дівчата помагали», – додає зі сміхом. І можна здогадатись, скільки жартів викликала та наука.

Після закінчення училища Марія Білобровко отримала направлення в село Єзупіль, де раніше проходила практику. Тож і вона вже лікарню знала, і її знали. Освоїлася швидко. Пропрацювала півтора роки і пішла в Івано-Франківськ, в обласну лікарню.

Там і працює до сьогоднішнього дня. Слова про поважний вік, заслужений відпочинок зустрічає звичним сміхом. Схоже, Марія Матвіївна з тих жінок, які несумісні з поняттями «пенсія і відпочинок». Хіба після виходу на пенсію перейшла на посаду перев'язувальної медсестри.

А до того 35 років Марія Білобровко була старшою медсестрою в хірургії. Спочатку відділ знаходився на вулиці Мазепи, а коли відкрили нове приміщення обласної лікарні в Пасічній, перейшли туди. Облаштування на новому місці будь-де і для будь-кого – це вже перший виклик. Зробити так, щоб і пацієнтам, і медсестричкам було зручно, щоб працювалося відлагоджено – хіба не про це твердження, що з Марією Матвіївною формувалася хірургія?

Робота старшої медсестри відділення – то відповідальність не лише за себе, а й за операційних, перев'язувальних, постових медсестричок. Як завідділом відповідає за усіх

докторів, так старша – за середній і молодший медичний персонал. Дотримувалася принципу: «слухати начальство, радитися». Але і з нею радилися. Особливо вдячна за підтримку головній медсестрі лікарні, яка «підходила, показувала, підказувала».

– Це в стимулі тримало колектив, – Марія Матвіївна напівжартома згадує різні перевірки. – Дівчата бачили, що їх контролюють, що треба бути відповідальним.

І з гордістю додає, що хірургія завжди була серед передових. Дещо жалкує, що нема зараз змагання між відділеннями, як колись. Хтось кепкує нині над традицією «соціалістичних змагань», але, як буває нерідко, з водою вихлюпували і дитя. Таке змагання по лікарні, за словами Марії Білобровко, стимулювало до кращої праці, люди більше знали одне про другого. Правда, тоді лікарня була меншою, зараз он як зросла, працівників значно більше.

Якщо суто по своїй роботі, то, каже, зараз легше, бо добре пам'ятає часи дефіцитів.

– Було і таке, що не вистачало шприців, систем, всякого такого, – знову спогади. – Але якось викручувалися і працювали. А тепер набагато легше, бо все одноразове. Тоді ж треба було все діставати, випрошувати – знаєте, як воно було. Але ми пройшли того.

Матеріали, ліки – це одне. А як працювати з підлеглими, яких називає дівчатками? Дисципліну треба було тримати?

– Кажуть, що без дисципліни військо гине, – сміється співрозмовниця. – Вони мене поважали, любили, бо я тут посварила, тут показала, а тут забула. То життя...

Зараз, коли працює вже не старшою, а перев'язувальною медсестрою, до неї теж нерідко звертаються за порадою. А змінювати відділення на легше навіть думки не виникало.

– Хірургія не з легких відділів, роботи завжди є повно, – каже Марія Матвіївна, але одразу знаходить і плюси. – Наш хворий прооперувався, все добре – та й пішов додому. Це вже як хронічні хворі, то є трохи біда.

Насправді випадки бувають різні. І якщо такий великий стаж, то чого лиш не доводилося побачити-пережити. Допомагають і отой «прихований дар» (легка рука на медсестринські маніпуляції), і навіть характер.

– Я завжди усміхнена, – наголос на передостанньому складі.

Про характер найкраще знають рідні – чоловік, сини Роман і Володимир. Коли Марія Матвіївна зізнається, що «хлопці чекані 13 років», здогадуюсь, що у її житті не все було легко і безхмарно. Та не звикла вона нарікати, жалітися, згадувати сумне. Радість сум проганяє і нову радість кличе. А сміх допомагає не впадати у відчай і зневіру. Вдячна долі за «чekanих синів», за онуків. Хлопці не вибрали медицину, пішли татомовою дорогою, закінчили інститут нафти і газу, але то їх вибір. Онуки зараз – найбільша бабусина радість і захоплення.

Коли Марія Білобровко пішла на пенсію, перейшла на посаду перев'язувальної медсестри, але роботу не полишила. Знову жартує: «Ще трошки бігаю». Хворі її люблять. А вона свою роботу любить. Каже, їй приємно і хочеться працювати, а хворим від її праці хвороба проходить легше.

Марія БОДНАРУК

«Трохи шкодую, що не пішла працювати в стаціонар»

Непроста доля випала Марії Іванівні Боднарук, медичній сестрі Коломийської стоматологічної поліклініки. У 22 роки залишилася вдовою з двомісячним сином на руках. Нещодавно втратила другого чоловіка Михайла, якого за кілька місяців до їхнього спільного 25-річного життя раптово забрала невиліковна хвороба, «за півтора місяці згас як свічка». Рік тому поховала маму. Хіба що сини Роман та Ігор і онучка Юля своєю підтримкою зменшують біль жінки від втрат.

До того ж за кілька років до виходу на пенсію Марії Іванівні доводиться проходити через реорганізацію лікувального закладу і побоювання скорочень, з цим пов'язаних. Наразі з колективу, де свого часу було більше сотні працівників, залишилося 24 чи 25. Її, як медсестру вищої кваліфікації і передпенсійного віку, залишили, але від того не менш гірко.

Навіть вибір фаху для Марійки Паньків (в дівочтві) з села Черемхів Коломийського району не був легким. Точніше, не сам вибір, а шлях до професії медсестри. Бо для себе її вибрала з дитинства і кілька років йшла до того, повторюючи спроби вступу в медучилище.

— Скільки себе пам'ятаю, в дитинстві замотувала бинтами ляльки, котів, лічила всіх — так найбільше любила бавитися, — згадує Марія Іванівна. — Після восьмого класу я поступала в Коломийське медичне училище. Як сказали мені, не вистачило одного балу. Оскільки школа у Черемхові була восьмирічна, в 10 і 11 клас я пішла в сусіднє село Лісний Хлібичин. Вчилася не на відмінно, але і непогано, без трійок.

Марійчині батьки працювали в колгоспі, постійно були зайняті. Хоча і була вона у них одна донька, «не мали часу возитися» з нею. Тож у її вибір не втручалися. А дівчина

через два роки не захотіла знову вступати в Коломийське медучилище, в якому «розчарувалася», і поїхала до Івано-Франківська. На жаль, знову не добрала балів.

Марійка залишилася в обласному центрі, де мала родичів, і пішла працювати в дитячий садочок. Але оскільки у 80-х роках для вступу в медичні навчальні заклади потрібно було мати медичний стаж, влаштувалася на роботу в обласну стоматологічну поліклініку.

Звідти Марійка Харевич, яка вже встигла вийти заміж, овдовіла і мала це прізвище за чоловіком, яка вже кілька років пропрацювала, і вступила у 1987 році в Івано-Франківське базове медичне училище. Але – на вечірнє медсестринське відділення. І хоча виховувати маленького сина допомагали батьки, нелегко було поєднувати роботу і навчання. Та ще й двічі або хоча б раз на тиждень намагалася з'їздити в село, бо Ромчик дуже чекав на маму і тішився її відвідинами.

Медичне училище тоді ще знаходилося в приміщенні на вулиці Галицькій, біля мосту. Заняття вечірники мали три чи чотири рази на тиждень, по 3-4 пари. Без фізкультури чи інших «непрофільних» занять, а з предметами за медичними спеціальностями.

Марія Боднарук насамперед згадує завідувачку відділення Ірину Миколаївну Волинську, називає її «людиною щирої душі», яка розуміла студентів. Викладачка філософії Параска Василівна Надрага, продовжує далі, попри те, що не кожному цей предмет давався і не кожен вважав його важливим, запам'яталася своєю вимогливістю. Мікробіологію викладала Олена Іванівна Малиновська, з якою згодом зустрічалися під час проходження курсів з підвищення кваліфікації.

– Мені всі викладачі подобалися, – Марія Іванівна наче підсумовує. – Я дуже хотіла вчитися в училищі, марила цим, іншого бажання і не було.

За віком була трохи старшою від інших дівчат. І хоча згодом їм не вдавалося зустрічатися, зберігає зошит, де записані адреси усіх.

Закінчила Марія Харевич з червоним дипломом Івано-Франківське базове медичне училище за кілька днів до 1990-го. Як записано в дипломі, 28 грудня 1989 року. І залишилася працювати в стоматполіклініці. Хоча пропонували стаціонар.

– Трохи шкодую, що не послухала тої поради, – щиро зараз зізнається. – Бо робота в стаціонарі – то не в поліклініці. В поліклініці ти медсестра, але ти як служанка: подай, принеси – таке... В стаціонарі ти більше користі приносиш, більше тебе цінують, більше практики. Я тепер жалію...

В ті часи вибір був доволі великий, як каже, «медсестер треба було повсюди». Переважило, очевидно, те, що звикла до колективу, до людей, з якими працювала поряд. В обласній стоматполіклініці трудилася до 2002 року. Завідувачка відділення радила їй продовжувати навчання і вступати в медичний інститут. Мовляв, старання, здібна – варто вчитися далі. Тепер Марія Іванівна зізнається, що по молодості не хотіла, а згодом таки жалкувала.

– Думала, що буде зтяжко, – каже жінка і додає. – Може, і було б тяжко, та була б лікаркою.

Вдруге вийшла заміж, народила другого сина Ігоря – між хлопцями 12 років різниці. А позаяк з чоловіком Михайлом у Франківську свого житла не мали, жили у тітки, то наважилися купити квартиру у Коломиї і переїхали у місто над Прутом. Та і до батьків, яким допомагали по господарці, звідти було ближче.

В Коломиї Марія Боднарук теж пішла працювати в стоматполіклініку.

– Зразу я розчарувалася, як прийшла після франківської, – зізнається Марія Іванівна. – Там була нова поліклініка. Та і до колективу я звикла. А тут нікого не знаю. Але з часом звикла і тут. І так працюю по сьогоднішній день.

Свого часу, ще як дівчиною працювала в дитсадку, їй пропонували йти вихователькою. Згодом, під час навчання в медучилищі, педіатрія була серед улюблених предметів. І вийшло так, що робота медсестри Марії Боднарук теж була пов'язана з дітьми. Спочатку просто в дитячій стоматології. Ходили на огляди по школах, проводили профілактичну роботу. А потім працювала з ортодонтами, до реорганізації поліклініки. Другий рік підпрацьовує і в приватному стоматологічному кабінеті.

Бо сьогоднішній день для коломийської стоматполіклініки (зрештою, як і для інших стоматологічних закладів в умовах трансформації) непростий. Як кажуть між собою працівники, «поліклініка у стані закриття». Дитяче відділення іде в дитячу поліклініку, для хірургії, поговорюють, в лікарні виділять кабінети. З трьох відділів – хірургія, терапія і дитячий залишилося 25 чоловік. І невідомо, яким буде майбутнє. Так якось все невизначено і непевно...

Вважає, що праця медиків не цінується гідно. Зарплата невисока, та і ту, буває, затримують. Не за те, каже, її сини їздили на Майдан.

– Я і сама хотіла їхати тоді до Києва, – зізнається пані Марія. – Навіть уже збиралася, але не вийшло.

Тоді ще мама була жива, їздили в Черемхів допомагати по господарці, обробляти город. Хай небагато садили, але своє є своє.

Старший син Роман з родиною живе в селі в батьківській хаті, де все сам відреставрував, займається єврореонтами. Внучці Юлі шістнадцятий рік, вчиться в економіко-правовому коледжі, дуже гарно співає. А молодший син Ігор після закінчення лісотехнічного інституту залишився у Львові, працює програмістом.

У вільний час Марія Іванівна Боднарук дуже любить вишивати, особливо бісером – ікони, картини. Жартує, що «ще трохи очі в окулярах є для вишивання». Внучці на 15-річчя вишила дуже гарного ангела-охоронця. А ще захоплюється кімнатними квітами – лише фіалок у неї є біля сорока.

Наталія БУРАКОВСЬКА

«Медсестра – це професія милосердя і співчуття»

«Родина, родина – від батька до сина, від матері доні добро передам». Ця пісня Назарія Яремчука для багатьох з нас наповнена особливим змістом, бо саме від батька-матері ми отримуємо любов і добро, риси обличчя і риси характеру, погляди на життя і усвідомлення свого місця у суспільстві. Наталія Іванівна Бураковська, головна медсестра структурного підрозділу «Міська поліклініка № 1» КНП «Центр первинної медичної і консультативно-діагностичної допомоги» Івано-Франківської міської ради, цей перелік може доповнити вибором фаху. Бо саме завдяки мамі пішла в медицину. А згодом і її син Вадим вступив в медичний університет, вже працює стоматологом. Може, з часом і внучок («найбільше захоплення і найбільша радість») буде медиком, як тато, бабця, прабабця.

Пів століття мама Наталії Іванівни Ганна Григорівна Кульчицька відпрацювала сільським фельдшером у селі Кінчаки Галицького району. Туди її направили після Коломийського медичного училища, там вийшла заміж, народила дітей, стала своєю для сільських людей. ФАП (медпункт, казали тоді) знаходився у Кінчаках – віддаленому селі, майже на кордоні з Тернопільщиною. А фактично обслуговувала п'ять сіл: Старі Кінчаки, Кінчаки, Кремидів, Садки, Озерце, яке тоді ще було заселене.

– З дитинства моє життя пов'язане з медициною, – згадує пані Наталія. – Медпункт, робота, виклики, люди – мені це таке близьке і знайоме. Завжди знала, що буду як мама, іншого для себе не уявляла.

Бувало так, що Ганна Григорівна брала за руку маленьку Наталю і йшла на інший край села на виклик. Від того відчуття, що «мамина робота була завжди перед очима». І у звуках теж.

– Інколи ту-ду-ду-ду вночі – у мами виклик, – продовжує спогади. – Ми навіть не реагували, бо знали: сніг, мороз, дощ – мама піднімається і йде. Чи кіньми за нею приїжджають. А скільки разів було, що роди приймала сама. І у медпункті я її бачила, і у школі: щеплення, манту. Її доктором, лікарем називали в селі.

Після восьмого класу Наталя Кульчицька вступила в Івано-Франківське медичне училище на спеціальність «Медична сестра». Була ще зовсім дитиною, 15 років. Зізнається, що спершу почувалася переляканою у великому місті, між незвичними після сільських просторів багатоповерхівками, серед великої кількості нових предметів і недитячих обов'язків. І з вдячністю згадує «другу маму» – класну керівницю Дарію Федорівну Слободян, яка опікувалася студентами упродовж трьох років.

Коли тепер, через багато-багато років, зустрічає Дарію Федорівну в поліклініці № 1, де працює головною медсестрою і куди її вчителька-наставник приходив до свого сімейного лікаря, завжди відчуває особливу вдячність за ту опіку, за любов, увагу, навіть за оте звертання «Наталочко», яке наче відмінусовує роки і повертає у юність. Бо закінчила училище у 1985 році – як жартує, напівкругла дата.

Наталя і ще двоє її однокурсниць за державним розподілом були направлені на Львівщину. Там у Брюховичах відкривався кардіологічний санаторій «Львів». Роки праці в санаторії кардіологічного профілю вважає корисними для здобуття досвіду, бо багато чому навчилася. Звідти отримала направлення на курси підвищення кваліфікації у Ялті, де провчилася пів року. Після повернення з Криму її призначили старшою медсестрою.

Але, як жартує, «любов привела назад в Івано-Франківськ». Вийшла заміж і переїхала до чоловіка. Влаштувалася на роботу в лікарню на Матейки, до складу якої тоді входило поліклінічне відділення.

– І до цього часу працюю в цьому закладі, – попри різні реорганізації (відокремлення поліклініки від лікарні, згодом

перетворення у структурний підрозділ центру первинної медичної і консультативно-діагностичної допомоги) сприймає як один заклад і один, «свій» трудовий колектив.

В МП № 1 Наталія Бураковська 12 років пропрацювала дільничною медсестрою. Її район – вулиця Коновальця. Разом з дільничним лікарем ходили по квартирах, робили на дому щеплення, маніпуляції. Зазначає, що відчувала себе помічницею, правою рукою лікаря. Відтоді Наталія Іванівна має особливу любов до дільничної служби, «первинки». Хоча ось уже два десятиріччя як у 2000 році стала головною медсестрою поліклініки. Через десять років, у 2010-му, закінчила Львівський державний медичний коледж імені Андрія Крупинського за спеціальністю «Сестринська справа» і отримала диплом бакалавра.

Зараз її обов'язки значно ширші, відповідає не лише за первинку. Це і матеріальний облік, і підвищення кваліфікації медсестер, і санітарно-епідеміологічний режим. А те, що сама працювала дільничною медсестрою, вважає корисним, бо «це близьке», знає, які вимоги, що хочуть пацієнти і що хоче лікар від медичної сестри, які її завдання. Зізнається, що реформування первинної ланки охорони здоров'я не було легким, але одразу додає:

– Працювати стало набагато складніше, але і набагато цікавіше. Бо відбулися ті зміни, на які ми чекали багато років. Медична сестра тепер рахується фахівцем. Раніше залежала від лікаря, а зараз це молодший медичний спеціаліст, – наголошує на останньому слові. – Сімейна медсестра має свої функціональні обов'язки, завдання в процесі надання медичної допомоги, свою роль у поводженні з пацієнтом. Є більші можливості для вдосконалення, навчання.

Сама Наталія Бураковська у 2017-2018 роках була одним з шести регіональних тренерів міжнародного проєкту МОЗ та бюро ВООЗ «Неінфекційні захворювання: профілактика та зміцнення здоров'я в Україні». Пройшла навчання у Києві і проводила тренінги для медичних сестер первинної ланки Івано-Франківська, Коломийського і Косівського районів. Це були лекції-презентації щодо здорового

способу життя, правильного харчування, профілактики тютюнопаління, ведення пацієнтів з артеріальною гіпертензією та цукровим діабетом. Навіть були теми про роботу в команді: як повинні працювати лікар і медична сестра первинки, оптимізація їх роботи, розподіл функцій між ними. Шкодує, що цей пілотний проєкт, який проходив в семи областях України, зараз не має продовження. А він спрямований на поліпшення благополуччя людей, на зниження захворюваності і смертності від серцево-судинних захворювань, має профілактичне значення.

Як головна медична сестра Наталія Бураковська переконана, що санітарно-освітня робота є важливою ланкою праці середнього медперсоналу, особливо сімейних медсестер. Адже перш ніж пацієнт потрапить на прийом до сімейного лікаря, з ним має попрацювати медична сестра.

– Вона має почути його, знати всю сім'ю, починаючи від дитяти і до людей похилого віку.

Наразі з прикрістю говорить про різницю в оплаті праці дільничних, сімейних медсестер і тих, хто працює з вузькими спеціалістами. Ніби в одному колективі, а у людей різна зарплата, різне стимулювання. І це негативно позначається на відносинах між людьми. Каже, хотілось би достойнішої заробітної плати і для вторинної ланки.

Коли в поліклініку приходять молоді працівники, Наталія Бураковська насамперед намагається прищепити їм відповідальність за свою роботу. Наголошує їм, що медична сестра – це перш за все професія милосердя, співчуття. Тому багато уваги приділяє медичній деонтології, етиці. Бо переконана: як навчатися одразу, так і працюватимуть.

А в позаробочий час Наталія Іванівна, відколи переїхали у власний будинок, захоплюється квітами, особливо трояндами. Якось їм підкинули собаку, вони підлікували її, зараз на радість усій родині і особливо чотирирічному онукові у вольєрі живе собаче сімейство. Переконавшись, що слова про милосердя і співчуття не є просто гарними фразами. Бо діти, квіти і тварини відчувають доброту.

Надія ВОВК

«Ми як на війні – постійно в бойовій готовності»

Чотири місяці не бачити маленького онука – це був один з найважчих моментів під час пандемії коронавірусу для Надії Зіновіївни Вовк, старшої медичної сестри відділення невідкладної екстреної медичної допомоги КНП «Центральна міська клінічна лікарня Івано-Франківської міської ради». З донечкою, яка працює логопедом, спілкувалися тільки у телефонному режимі, по вайберу, а так бракувало живого спілкування, спільних прогулянок з візочком. Про особисті захоплення – виїзди на природу чи читання книг тоді і не йшлося. На них і у звичайному, «доковідному» житті не завжди був час.

А тут пандемія, ЦМКЛ – спеціалізована лікарня з перших днів карантину, відділення, через яке проходили найважчі випадки COVID-19.

– Ми як на війні – перша лінія, постійно в бойовій готовності, – каже Надія Зіновіївна про роботу свого відділення і п'ятнадцяти «дівчат», за яких відповідає.

І оце визначення сприймається як «передова на фронті». З початком карантину в ЦМКЛ розділили потоки пацієнтів, поліклінічне відділення перепрофілювали на ургентне («все, що не ковід»). У їхньому ж відділенні всі пацієнти з підозрою на COVID-19, з температурою, пневмоніями.

– Ми працюємо як космонавти – в захисних костюмах, в респіраторях, у всьому повністю, – розповідає про працю в «бойових» умовах. – Важко, звичайно, але це безпека пацієнтів і наша власна. Якщо ще й врахувати, що літо було спекотним, можна уявити, як почувалися. Монета на дві сторони – захист, але і паришся в тому.

Пригадує, як прийшли місцеві журналісти знімати сюжет для телебачення. Одягли їх повністю у захисну форму – від маски до костюмів. Поки знімали репортаж («якусь годину, не зміню»), ледь перенесли навантаження у тій формі.

Журналісти запитували: «Як це витримуєте?». «Отак і витримуємо», – почули у відповідь.

Було кілька колег, які захворіли під час першого карантину, але, дякувати Богові, обійшлося без втрат. Всі повернулися до роботи.

– Щоб ви розуміли, все залежить від людей, від сприйняття, від життєвої позиції, від самої людини, – розмірковує Надія Вовк. – Я можу з гордістю сказати, що у мене жодна медсестра з мого відділення не звільнилася, жодна не взяла відпустку за свій рахунок. Хіба що кілька захворіло. У двох було підтверджено ПЛР, у однієї ні, але теж мала пневмонію. Дівчата лежали в стаціонарі, побули на лікарняному, вийшли і стали до роботи. Бо вони розуміють ситуацію. Можна розрахуватися, можна піти у відпустку. Але хіба хтось може бути застрахований від хвороби? І до кого тоді звертатися за медичною допомогою? Хтось же мусить лікувати пацієнтів.

А слова про «першу лінію» стосуються не лише часу пандемії коронавірусу. Бо таке вже у них відділення – невідкладної допомоги. Мають цілодобову ургенцію, сюди привозять пацієнтів з інфарктами, інсультами, гострими станами, пневмоніями, пораненнями. Тут планових пацієнтів не буває, тільки ургентні.

Колись у Франківську була ідея створити окрему ургентну лікарню. ЦМКЛ такою фактично і є. Бо тільки хірургія чергує через добу, а кардіологія, терапія, урологія, неврологія, відділення анестезіології та інтенсивної терапії, малоінвазивних втручань потребують «постійної готовності».

– У нас немає так, щоб не було пацієнтів, – стверджує Надія Вовк. – На кожній ургенції не можеш передбачити, що буде. Кожна ургенція – це щось нове.

І наголошує, що це покладає особливу відповідальність на працівниць. Якщо у інших відділах є медсестра маніпуляційна, перев'язувальна, постова медсестра, то у відділенні невідкладної допомоги (раніше приймальне відділення) медсестра універсальна. Вона повинна вміти все:

асистування доктору під час пункцій, перев'язок, невеликих операцій, які тут можуть проводитися, кардіограми, забір крові, крапельниці, катетеризація – будь-що.

Старша медсестра відділення сама все знає і вміє, бо як тоді щось з підлеглих вимагати? Хоча сама спочатку не задумувалась про медицину і вчитися пішла не після школи. Працювала медичним реєстратором в ЦМКЛ, ніби побачила медицину зсередини, сподобалося. До того ж лікарі – і чоловік, і свекруха. Чому б не вчитись самій?

Спробувала, здала екзамени в Івано-Франківське медичне училище, пройшла на державне навчання. На той час донечці було три роки, а їй 23. На курсі були і старші дівчата, але різниця (власне, у віці) не відчувалася. Та і зовні худенька студентка мало чим відрізнялася від випускниць школи. Згадує про це спокійно, наче це зовсім нескладно – поєднувати стаціонарне навчання з вихованням донечки, домашніми обов'язками, та ще й працювала санітаркою на пів ставки по ночах.

– Роботу знаю не тільки медсестри, а починаючи від ганчірки, від прибирання, від догляду за пацієнтами і закінчуючи всім решта, – каже про користь такої паралельної науки і праці.

Її улюбленими предметами в училищі були анатомія («коли ти не знаєш анатомії, ти не розумієш, про що йдеться») і фармакологія («без неї нема що в медицині робити»). Щиро зізнається, коли вчилася, іноді закрадалася думка: навіщо так багато різних предметів? Тепер, з відноскоу прожитих років і досвіду власної праці, розуміє: все це потрібне.

– Училище не може дати за короткий період геть усе, бо йдемо в різні відділення і заклади, де своя специфіка, робота з чистої сторінки. Це як в чужій хаті – коли приходиш і не знаєш де що лежить, – Надія Вовк розмірковує про підготовку і самопідготовку фахівців. – Наш франківський коледж дає об'ємні знання, не суто по книжці. Людина повинна не зазубрити, а розуміти. Коли приходить певний момент, це в

голови спливає. І тоді згадаєш, чому тебе вчили і наскільки все важливе. Особливо, якщо це амбулаторія чи школа, де буває так, що медсестра одна і лікаря нема. І поки приїде швидка чи добіжить лікар, треба щось зробити. Банальний приклад – кровотеча. Коли знати де перетиснути судину, щоб її зупинити – це рятує життя. Те саме при переломі, чи вдавився хтось, чи алергічна реакція – там відлік йде на лічені хвилини. Медсестра повинна вміти надати долікарську допомогу, яка допоможе втримати життя в пацієнті.

Тому переконана, що без знань медсестра не буде на своєму місці. Коли у відділення приходять на роботу новенькі, їх доучують, вони стажуються. Як керівник Надія Зіновіївна вважає, що повинна бути дисципліна, але не визнає крики, «тримання в страху» методами керування. Мовляв, «зараз не 50-і роки чи 70-і».

– Якщо щось не знають, то я їм кажу: ви мене запитайте десять разів і я десять разів покажу, поясню, підкажу, зроблю разом з вами, ніж ви маєте зробити неправильно, – це вже міркування про роботу старшої медсестри. – І коли бачать, що щось не вийшло, вони знають, що треба йти до мене і я покажу. Бо я не маю права від них вимагати те, що не вміла б сама. Раз вони це роблять, то і я це знаю, я повинна вміти, навчити. І контролювати. І допомагати.

Про своїх дівчат запевняє, що «всі красуні, розумниці, добре працюють». І що дуже важливо – дружні. Одна одній допомагають, виручають. Якщо є проблеми – вирішують колегіально.

Свою роботу Надія Зіновіївна Вовк вважає складною, але цікавою. Коли важкий пацієнт завдяки злагодженій роботі команди лікарів, сестер, спеціалістів приходить до себе, коли врятоване ще одне життя – від цього найбільше задоволення.

Ганна ГРИНЮК

«Для сільських людей – за доктора»

Коли в Білих Ославах, одному з трьох «кольорових» сіл на Надвірнянщині, молодята кличуть гостей на весілля, починають це робити з хати Гринюків. У гуцулів є повір'я, що першими слід зайти до добрих людей. А такою все село вважає шкільну медсестру Ганну Іванівну Гринюк. Тому і у хресні мами її охоче запрошують.

Хоча немісцева, а з села Назавизів того ж району. Та ославчани вже й забули, що Ганна Іванівна «не їхня». Чомусь називають її в селі «Люся Іванівна». Звикли – і так є. Йї сама звикла. Тож і ми так величатимемо.

Як і звикли за допомогою звертатися до Люсі Іванівни в будь-яку пору дня і року. Знають: не відмовить, вислухає, допоможе і мудрою порадою, і медсестринською маніпуляцією, і просто добрим словом. За пів століття, відколи живе в Білих Ославах, Люся Іванівна стала тут «своєю».

Так-так, рівно пів століття тому молоденьку Ганнусю Гаврилюк після закінчення Івано-Франківського медичного училища направили на роботу у це «кольорове» село завідувати ФАПом. Такий фах для себе найстарша донька з багатодітної назавизівської родини вибрала свідомо.

– Я в 15 років пішла вчитися, ще зовсім дитина, – розповідає Люся Іванівна. – Але з дитинства любила медицину, не боялася ні уколів, ні щеплень. Так і пішло – до цього часу. І не жалію за свій вибір.

Хоча минуло стільки років, називає не лише улюблені предмети в училищі, а й викладачів: Чеслава Михайлівна Рішко з акушерства, Маргарита Михайлівна Супатович з терапії. А от з інфекційних хвороб, зізнається, ім'я і по батькові забула, а самі заняття добре пам'ятає. Наголошує: наука, здобута в училищі, згодилася їй, молодому спеціалісту.

Пригадує, як важко було працювати в перші дні. Село без світла, хіба лиш у центрі де-не-де горіли лампочки від радгоспного генератора. У медичному закладі – тільки два

ліжка. У домашніх умовах жінки народжували вдвічі частіше, ніж у лікарні. Уже через десять днів їй, ще самій майже дитині, довелося приймати пологи. До того ж удома, та ще й двійню. Ой, як добре, що акушерство було серед улюблених предметів в медучилищі. Саме ці хлопці – тепер поважні чоловіки, уже самі дідусі з онуками – стали її першими похресниками.

Загалом хрещеників у Люсі Іванівни зо три десятки. А у галицьких селах аби кого в хресні не кличуть. То треба мати велику шану від людей. Наймолодша похресниця у 1991 році пішла в перший клас школи, де вже працювала Люся Іванівна шкільною медсестрою.

Ще одна ославчанка з тих, у кого фельдшерка приймала пологи, вже прабабуся. Отак час летить – не встигнеш огледітися.

У трудовій книжці Ганни Гринюк (як в документах) всього два записи: 1970 рік – завідувачка Білоославського ФАПУ, з 1986 року – медична сестра Білоославської ЗОШ І-ІІІ ступенів. І там, і там – турбувалася про діточок.

З сумом говорить, що колись у Білих Ославах була значно більша народжуваність: до 120 малюків на рік. Тепер куди менше. Хоча це велике село (4,5 тисячі жителів) і має свою гарну історію. Тут народилася відома галицька дитяча письменниця Марійка Підгірянка, школа носить її ім'я, є музей письменниці. Наприкінці 40-х років минулого століття це був активний центр підпілля ОУН, а в 70-80-х роках – катакомбною УГКЦ. Славиться село народними майстрами. Та й знаходиться в Карпатах – навколо неймовірна краса.

У школі завучем працювала ще одна випускниця Івано-Франківського медичного училища – Валентина Іванівна Щерб'юк (Боднарук). Це вже потім вона здобула вчительський фах, а до того була фельдшеркою і в сусідньому Чорному Потіці, і в Дніпропетровську, медсестрою в санаторії «Прикарпатський» та Білоославській лікарській амбу-

латорії. А спершу закінчила з відзнакою медучилище. Вступила, як уже в селі працювала Люся Іванівна.

Взагалі вважається, що до Гринюк в Білих Ославах не було «своїх» медсестер і фельдшерів. Зате потім дуже багато дівчат вибрали для себе такий фах. Вчилися і в Коломій, і в Івано-Франківську, але таки більшість – в обласному центрі. Закінчила Івано-Франківський базовий медичний коледж і її онучка Марійка.

У Білих Ославах Ганна Гаврилук знайшла свою половинку, вийшла заміж за Василя Гринюка, народила дітей. Її діти змалку знали, яка у мами відповідальна і непроста робота. Вони медицину для себе не вибрали. Донька Надія – вчителька початкових класів, син Любомир – начальник зміни на заводі «Нафтохімік Прикарпаття». Тим більше тішилася, що онучка пішла бабусиною стежиною.

Немає хати, де б за 50 років не побувала сільська фельдшерка, яку називають «докторкою». За ці роки доводилося їй бути і за хірурга, і за терапевта, і за педіатра. Ще коли тільки почали говорити про сімейну медицину, в Ославах стверджували, що у них є «своя сімейна докторка», «докторка номер один».

Навіть з Надвірни чи Івано-Франківська, буває, телефонують до неї за порадою. Бо довіряють. Бо люблять.

– Наша Люся Іванівна лягає спати в халаті, а не в нічній сорочці, – жартують односельчани, – бо в будь-яку годину ночі її можуть покликати. Звикли до неї як на швидку бігати, ще й в центрі живе, біля дороги. В нікого нема такої легкої руки, як у неї, особливо на внутрішньовенні уколи.

Про халат Люся Іванівна не заперечує. Усміхається і додає.

– Як яка ніч. То нікого нема, тихо-тихо, а то за ніч по кілька разів кличуть. Одна докторка живе у Делятині, інша у Фитькові – а я близько, – пояснює це так.

А у односельчан своє пояснення – і це як у житті: у кожного своя правда. Якби не довіряли, якби не вважали

«мудрою докторкою», то і не турбували б. Досвід великий, знає більше за деяких лікарів, ніколи нікому не відмовила.

Є у Люсі Іванівни жіноча сумочка, де повно ліків. Це вже звичка справжнього медика – без цього ніколи і нікуди не ходити. На запитання, чи достатньо грошей виділяють на таку «аптечку», умисне не відповідає, натомість перераховує, що в ній має бути обов'язково. Відчуває відповідальність за кожного з учнів школи (їх майже 700), за вчителів, за односельців, які звертаються до неї за допомогою.

Турбує Люсю Іванівну, приміром, що як зробили у селі добру дорогу, то і аварій стало більше. А то ж здебільшого молоді люди в ДТП потрапляють. Зараз ще клопотів додав коронавірус, який не оминув Білі Ослави. Ще й повинь 2020 року наробила лиха.

Якою хотіла б бачити медицину? Менше писанини, краща оплата праці медиків, швидка допомога на селі.

У 2011 році Ганні Іванівні Гринюк було присвоєно почесне звання «Заслужений працівник охорони здоров'я України», чи не єдиний на всю Надвірнянщину. Нагороджена також нагрудним знаком «Відмінник охорони здоров'я». Сама ж найбільшою нагородою вважає шану від людей, для яких є «своєю докторкою».

Оксана ГРИЦУНЯК

«Задля допомоги ФАПу пішла у депутати селищної ради»

На місцевих виборах 2020 року до Войнилівської селищної ради на Калушині пройшла завідувачка ФАПу с.Слобідка Оксана Миколаївна Грицуняк. Таку ж довіру жителі Войнилівської ОТГ висловили ще трьом медичним працівникам, причому троє з чотирьох депутатів – представники КНП «Войнилівський центр первинної медико-санітарної допомоги». Отож депутатами стали головний лікар центру ПМСД Олексій Качина, завідувачка ФАПу села Довпотів Ірина Гнатюк, медсестра Сівка-Войнилівської амбулаторії загальної практики сімейної медицини Надія Палагній і Оксана Грицуняк. І це свідчить про шанобливе ставлення односельчан до праці людей у білих халатах, про оцінку їхнього професіоналізму і небайдужості, громадянської активності і патріотизму. Показово, що усі четверо – представники первинної ланки охорони здоров'я. Як кажуть, ті, що найближче до людей.

У селищній раді попереднього скликання депутатами теж були Олексій Качина та Оксана Грицуняк. А раніше, ще до створення ОТГ, Оксана Миколаївна обиралася депутатом Перевозецької сільської ради.

І це при тому, що у родині Грицуняків троє дітей, господарка, які потребують часу і сил. Старшому Богдану 18 років, середньому Денису – 11, найменший Мар'янці – 5. На традиційні жіночі захоплення пані Оксані часу не вистачає, а от на депутатські доводиться знаходити. Як в народному прислів'ї: взявся за гуж – не кажи, що не дуж. Кожну справу треба доводити до кінця. А ще якщо тобі вірять люди. Та ще якщо це твої односельці, які знають тебе з народження.

Оксана Гончар (в дівочтві) народилася у Слобідці, де останні 17 років завідує ФАПом. А загалом сільським фельдшером працює більше двадцяти років. Коли після закінчення середньої школи за цільовим направленням поїхала

вчитися в Івано-Франківське базове медичне училище, знала, що повернеться на Калушину.

– В родині у мене медиків не було, але я захотіла вчитися саме там, – каже Оксана Миколаївна про вибір фаху. – Не помилилася, полюбила – і так пішло.

Вчилася на відділенні «Акушерська справа». Зазначає, що всі викладачі запам'яталися, усім вдячна. Та з особливою теплотою згадує викладачку акушерства Уляну Михайлівну Думку та викладачку педіатрії Орису Софронівну Чопик. Власне згодом у роботі сільської фельдшерки, якій доводиться нерідко мати справу і з вагітними, і з породіллями, і з маленькими дітьми, така наука дуже згодилася. А на якомусь зі свят в училищі студенти їхньої групи поставили сценку про бабу-повитуху, де Оксані випала роль ведучої.

Училище тоді вже знаходилося на вулиці Держинського (тепер Мазепа), хіба ще не було таким «обжитим», облаштованим. Гуртожитку не було, Оксана Гончар знімала квартиру разом з однокурсницею Галиною Грабовською з Войнилова. До того дівчата разом вчилися у школі, разом поступили. Галина теж спочатку працювала на ФАПі, а після одруження пішла медсестрою у школу в Калуші. До цього часу підтримують стосунки з студентською подругою, зідзвонюються.

Повернувшись у 1999 році після закінчення Івано-Франківського базового медичного училища в Калуський район, молода спеціалістка Оксана Гончар спочатку кілька років працювала завідувачкою ФАПу в сусідньому селі Павликівка. А потім перевелася у рідну Слобідку.

Це село по трасі, як їхати з Калуша на Бурштин. Від Калуша 14 кілометрів. До Войнилова, центру ОТГ, ще кілька. Місцеві люди здебільшого працюють у Калуші. ФАП, де завідувачкою Оксана Грицуняк, обслуговує два населені пункти – Слобідку і невеличке сусіднє село Кудлаківку. Разом це трохи більше 900 осіб. У порівнянні з тим, як колись, це трохи менше – бо помирає більше людей, як народжується, та і виїжджають з села.

– Зараз до рочки маємо п'ятеро діточок, – розповідає Оксана Миколаївна. – А раніше бувало 15-20.

Її хвилює, що менше народжується дітей. А ще те, що сільські люди подекуди пізно звертаються до медиків.

– Хіба вже як припече. Проблемно закликати їх на огляди. Проводимо бесіди, роз'яснюємо, але..., – фразу не закінчує, та і так все зрозуміло.

Робота сільського фельдшера така, що люди і на ФАП за медичною допомогою звертаються, і викликають на дім. Бувало з викликами і 22-25 за день – як який день і яка пора року. Та і звертаються з усім.

– Що тільки декого заболіло – найперше до нас, а вже потім що складніше – відправляємо у Войнилів чи Калуш, – розповідає Оксана Миколаївна. – Робочий день у мене ненормований. Я ж проживаю в селі. І після роботи, і у вихідний, і вночі – постійно є виклики. Але нічого.

Оте підсумкове «але нічого» свідчить, що Оксана Грицуняк такий графік і такі умови праці вважає звичними, нормальними, якби наперед закладеними у її професійні обов'язки. Зараз на ФАПі є тільки двоє працівників – вона, завідувачка ФАПу, і молодша медсестра. Раніше у штатному розкладі було трохи більше – посада фельдшера і пів посади акушерки. Після реформи первинної ланки останню скоротили, залишилася лише посада фельдшера. А оплата праці у працівників ФАПу не як у сімейних медсестер, а мінімалка. Від цього трохи прикро.

ФАП у Слобідці типовий, на три кімнати. Нещодавно зробили ремонти, забезпечені обладнанням: глюкометри, пульсоксиметри, пікфлоуметри. Виконують тут різні назначення лікарів. Хто хоче, може поїхати на денний стаціонар у Войнилові, але старші люди, яким важче добиратися, йдуть з назначенням сімейної докторки на ФАП.

Це тепер фельдшерсько-акушерський пункт має такий вигляд. А кілька років тому навіть воду доводилося носити з криниці, приміщення і ззовні, і всередині потребувало

ремонту. Оксана Миколаївна зізнається, що тому і пішла в депутати, аби щось зробити на ФАПі.

Войнилівська ОТГ створена у 2017 році. Тоді її очолила молода жінка Мар'яна Масляк, яка ще не мала тридцяти років. У 2020 році люди знову її обрали головою ОТГ.

– Вона енергійна, прислухається до думки депутатів і людей, багато помагає, – розповідає Оксана Грицуняк, яка теж вдруге обрана депутатом селищної ради. – Відколи Мар'яна Романівна стала головою ОТГ, дуже багато змінилося на краще і на ФАПі, і в селі.

У минулому році на ФАПі села Слобідка провели ремонт, перекрили дах, поміняли огорожу, провели воду. Тепер є насос і бойлер, тож весь час є тепла вода – колись про таке в сільському лікувальному закладі і не мріялось.

– У нас зробили все нормально, – підсумовує Оксана Грицуняк, – а тепер в сусідньому селі на ФАПі розпочинаються ремонти. Стараємося, щоб щороку на якомусь новому закладі зробити. Бо у всіх за раз не вдається, треба поступово.

І якщо раніше люди побоювалися створення ОТГ, бо не знали, що їх чекає, то тепер побачили, що на громаду надходить більше коштів, а отже можна більше зробити.

Сама ж Оксана Миколаївна Грицуняк вже звикла, що до неї, як до депутата, люди звертаються з різними проблемами, а не лише медичними. Від стратегічних для розвитку ОТГ питань до благоустрою населених пунктів (і не лише одного, де живе, а усіх восьми сіл, які входять до складу об'єднаної територіальної громади) і навіть до суперечок сусідів через межу – у все потрібно вникати. За часів депутатства зрозуміла, що на першому місці повинні бути інтереси громади, усіх людей.

Галина ДЖИЧКА

«Успіху можна досягнути тільки тоді, коли робота приносить задоволення»

Правду кажуть: людське життя – як цікава книга, в якій чого лиш немає. Може не у всіх, але у Галини Богданівни Джички точно не бракує несподіваних поворотів, змін, постійного навчання. Школу закінчила з срібною медаллю, Івано-Франківське базове медичне училище – з червоним дипломом. Мріяла стати лікарем, але має вищу економічну освіту. Працювала у різних фірмах, але потім повернулася в медицину, вивчилася на масажиста. Здобула славу «масажиста від Бога», але і зараз постійно працює над саморозвитком – їздить на курси і навчання за кордон.

...В дев'ятому класі Галя Шеремет (в дівочтві) знала, що буде медиком, хоча в родині ні лікарів, ні медсестер не було. І цілеспрямовано готувалася до вступу в медичне училище – два роки їздила до репетиторів, займалася біологією і українською мовою.

– Це завжди було моє бажання – працювати в медицині, – каже Галина Богданівна. – Це моє. Я люблю людей, люблю допомагати людям.

Вступила на відділення «Лікувальна справа». Вдячна училищу за дисципліну, за порядок, за знання, за ту атмосферу, в якій «хотілося вчитися». Плюс гарне технічне забезпечення, комп'ютери, хороші навчальні місця.

Її улюбленими предметами були акушерство і гінекологія, неврологія, психіатрія. Чеслава Михайлівна Рішко настільки прищепила любов до свого предмету, що Галя студенткою щосуботи ходила в роддом спостерігати за пологами. У Катерини Юріївни Якубів, яка викладала неврологію і психіатрію, писала наукову роботу «Арт-терапія як частина реабілітаційного процесу». Ходила в обласну психоневрологічну лікарню № 3 (на Чукалівці) і працювала там з дітками. Переконалася, як арт-терапія впливає на позитивний розвиток дітей.

Правду кажуть: в житті немає нічого випадкового. Через багато років Галина Джичка почала працювати з дітьми з вадами розумового розвитку.

Але це було пізніше. У лютому 2005 року закінчила Івано-Франківське базове медичне училище (за кілька місяців до того, як навчальний заклад змінив статус – став коледжем). Не було можливості, як мріялось, продовжити навчання в медакадемії. І вийшло так, що медицину на певний час полишила.

Ще коли вчилася в медучилищі, Галя під час канікул пішла працювати, потім поєднувала навчання з роботою. Тоді її день був таким: зранку училище, після обіду їхала на фірму («треба було заробляти»), а ввечері ходила в інститут, бо вступила на заочний на менеджмент. Закінчила Тернопільський національний економічний університет – чотири роки вчилася в Івано-Франківську, а п'ятий рік, магістратуру закінчила в Тернополі.

Так склалося, що працювала в різних сферах – в агенції з нерухомості, начальником відділу кадрів на заводі, в страховій компанії. Але оте покликання до медицини наче підспудно в ній жило. І через кілька років таки повернулася в медицину. Під час декрету зрозуміла, що готова змінити своє життя. І зробила це у 2011 році.

– В якийсь момент я зрозуміла, що робота повинна приносити задоволення, – пояснює своє рішення Галина Богданівна. – В житті потрібно робити те, що ти любиш. Ми не можемо лиш заробляти гроші і робити те, що не подобається. Успіху можна досягнути тільки тоді, коли робота приносить задоволення.

Закінчила курси масажу і вирішила спробувати себе в цьому. Ця мрія була у неї давня. Відтоді працює масажистом. Спочатку здавалося, що шансів утвердитися в такій роботі нема. Але змогла проявити себе, здобути добру славу серед клієнтів. Спочатку знайшла одну роботу, потім другу. Зараз слава про її золоті руки шириться ніби сама по собі, вже шукають її.

А ще почала їздити за кордон на навчання, щоб освоювати нові методики. Дуже згодилося вільне володіння німецькою мовою (схильність до мов проявилася ще зі школи). Була на навчанні в Німеччині, Швейцарії, Польщі, багато курсів закінчила і в Україні. Двічі була на виставках б'юті індустрії в Швейцарії, там також знайшла для себе масажну школу.

– Коли ти їдеш за кордон, ти відкриваєш інші горизонти, – Галина Джичка розповідає про потребу такого самовдосконалення. – Моя перша поїздка була в Польщу у 2015 році. Клієнтка порекомендувала закінчити курси з рефлексології стопи. Пройшовши там навчання, я зрозуміла, що мені цього замало, що я хочу більше. Я знайшла курси у Дрездені, у відомій школі Paracelsus Schule. З того часу і почала їздити на навчання за кордон.

Це вже як звичка, як потреба – двічі на рік нові курси, тренінги, навчання. Здебільшого Німеччина або Швейцарія. Донека розуміє, що мама їздить вчитися, аби здобувати нові навички і приносити людям користь. Хіба що пандемія коронавірусу і карантин дещо поламали гарну традицію.

– Все це власна ініціатива, власні кошти, свій вільний час, – відповідає на запитання «навіщо і яким коштом?». – Сама себе фінансую, сама собі шукаю курси, сама собі шукаю викладачів. Коли їздиш на навчання, то знайомишся з новими людьми, спеціалістами, обмінюєшся думками – і розширюється кругозір. Зовсім інакший рівень там і тут. І стараєшся те, що там навчився, застосовувати в Україні, в рідному місті, зі своїми клієнтами.

Це був дуже важливий крок – повернення до медицини. Зараз Галина Джичка працює масажистом в навчально-реабілітаційному центрі. Коли робить масаж діткам від 3-4 років до 16, переважно з розумовою відсталістю, включає музику. Переконана, що така реабілітація має на них позитивний вплив, поліпшує психо-емоційний стан.

– Я тих дітей не сприймаю як хворих, вони просто інші, – розповідає про свою роботу. – Вони не вміють говорити,

але можуть показати, щоб я зробила масаж. Для них це своєрідна віддушину, після масажу зменшується збудженість. Вони відкритіші, слухаються мене. Я знаю, що я їм роблю добре, що вони задоволені. І я отримую від цього задоволення.

Галина Джичка наголошує, що для неї масаж – не робота, а хобі. І це не просто пафосні слова. Має свою особисту теорію, як бути успішною, щасливою. Іноді записує свої думки на папері.

– Кожна людина вибирає те, що вона хоче. Мені це подобається. Мене часто питаються, чи я не втомлююся, чи мені не важко. Я відповідаю: не може бути важко від того, що тобі подобається, від чого отримуєш задоволення.

А щодо втоми, то зазначає, що їздить на навчання для того, аби не було навантаження. Це так звана ергономіка масажиста: не тільки як працювати руками, а і як правильно стояти, як не втомлюватися.

– Іноді мене питають: ти стільки грошей вкладаєш в саморозвиток – коли ти це все відпрацюєш? Я відповідаю: якщо вкладаєш кошти в себе – це твій розвиток, твоє майбутнє, твоя професія. Якщо будеш думати тільки про фінанси, ти ніколи не станеш успішним.

– Медиком не стають, медиком народжуються, – з міркувань Галини Джички. – Це має бути покликання, це має бути любов. Якщо ти щось любиш і ти це робиш – очі в тебе горять. Інші люди це відчують. І від такої роботи є віддача.

Людмила ДЗЯДИК і Галина ДАНИЛІВ

«З маминим молоком передалася любов до медицини»

Пів століття трудового стажу на двох – в Калуській ЦРЛ працюють мама і донька Дзядики. У мами, старшої медичної сестри операційного блоку Людмили Андріївни Дзядик – 33 роки стажу, у доньки, медичної сестри кардіологічного відділення Галини Іванівни Данилів – 17 років. Обидві закінчили Івано-Франківське медичне училище за спеціальністю «Сестринська справа». Обидві працюють в одному лікувальному закладі, хіба у різних відділеннях і на різних поверхах.

У Галини своя сім'я, підрастає двоє дітей – 12-річний син і 6-річна донечка, живуть Даниліви окремо. Не завжди робочі графіки мами і доньки співпадають. Людмила Андріївна працює кожен день, Галина – по добах. Та донька знаходить хвилину, щоб забігти до мами. Бо знає, що у тої все часу не вистачає: «як не звіти, то медикаменти, як не медикаменти, то ще щось» – така специфіка роботи старшої медичної сестри.

Так було раніше, до пандемії коронавірусу. Коли хворих значно побільшало, а медичних працівників не вистачало, Галину Іванівну перевели з кардіології в ковідне відділення. Один місяць, як обіцяли, розтягнувся на кілька місяців.

– Увикається, привикається, – Галина Данилів підшукує слово, розповідаючи про роботу «на передовій». – Головне – правильний індивідуальний захист. Я, слава Богу, не хворіла, у нас ІФА беруть що два тижні – все добре. А є чимало медпрацівників, які перехворіли.

Людмила Андріївна за доньку, звісно, хвилюється, але як медик розуміє: хтось повинен цю роботу виконувати. А її Галинка «вміє добре вени колоти, фіксулі ставити, вміє

надати першу допомогу при невідкладних станах». Тепер спілкуються більше телефоном і хіба на вихідні зустрічаються.

З двох доньок Людмили Андріївни одна пішла її професійним шляхом, інша ні. Для обох своєрідним випробуванням стало відвідування лікарні. Коли взяла якось з собою на чергування молодшу Наталю і та на приймальному побачила первинну хірургічну обробку рани та втратила свідомість, то на цьому її «медична практика» закінчилася. Зараз Наталя працює соціальним педагогом у школі, закінчивши Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника.

Галя теж ходила з мамою на чергування, але її схожа ситуація не злякала, не викликала негативних емоцій.

– Пам'ятаю як зараз, як вперше побачила операцію, то був апендицит, – розповідає пані Галина. – А взагалі я з маленької гралася в одне: ляльки, іграшки, уколи. Коли вчилася у школі, ходила до мами на роботу. З дитинства знала, що піду працювати в медицину.

У родині навіть жартували, що старша донечка ту любов до медичного фаху отримала з маминим молоком. Бо коли Галинці було всього кілька місяців, Людмила Дзядик вступила в Івано-Франківське медичне училище.

Вийшло так, що жили біля лікарні, яку тільки-но побудували у Калуші в Підгірках. З практичних міркувань, що до роботи буде близько, пішла туди санітаркою в реанімаційне відділення. В її родині медиків не було, більше того, зізнається, боялася крові. Та побачила, що до крові можна звикнути. А ще зрозуміла, що хоче і може вчитися.

Оскільки у шкільному атестаті були лише п'ятірки, в Івано-Франківське медичне училище вступила без екзаменів, за співбесідою. Це був 1984 рік. А позаяк в училищі з 1982 по 1994 рік функціонувало вечірнє відділення з підготовки медсестер без відриву від виробництва, пішла вчитися саме туди. Спочатку ще як була у декреті з Галинкою, а потім півтора роки поєднувала навчання і роботу. Чи легко

вчитися і працювати, ще й їздити, ще й коли маленька дитина?

– Я працювала не кожен день, а по добах, мені ставили чергування більше на суботу-неділю, щоб я могла їздити на навчання, – пані Людмила розповідає про роки навчання. – Звичайно, складно було їздити з Калуша до Франківська, особливо взимку. Мене дуже підтримала свекруха, яка була вдома і взяла на себе обов'язки по догляду за Галинкою. А я вчилася вечорами.

У вечірньому навчанні вбачає і свої плюси. Адже працювала в реанімації і мала постійну практику.

– Училище давало теорію, а як приходила вечорами на роботу, або в суботу, або у святкові дні, то дівчата дозволяли колоти, – згадує ті роки. – Я вже вміла колоти внутрішньо, м'язево. Бачила, як розводити антибіотики, як робити пробу. І догляд, і пролежні, бо це реанімація. Все це я бачила і дещо навіть сама пробувала робити, тож мені легко було вчитися. Училищу вдячна за теорію, а дівчатам за практику.

В училищі Люда Дзядик була старостою класу. Зараз вже призабула, як викладачів звати, адже стільки років пройшло. А куратором був Роман Іванович Малець, викладач латинської мови – «добрий, спокійний, врівноважений». Знання латинської згодилися, адже дехто з лікарів призначення пише латинською.

Коли у 1987 році Людмила Дзядик закінчила училище, в тому ж реанімаційному відділенні пішла медсестрою на декретне місце. А коли в операційному блоці звільнилося місце операційної медсестри, перевелася туди. Останні 18 років – старша медична сестра операційного блоку.

– Це навіть не однопрофільна операційна – суто хірургічні чи суто травматологічні операції, – розповідає Людмила Андріївна. – Це операційний блок. Доводилося митися і на гінекологію, і на нейрохірургію, і на урологію, і на ЛОР, і на травму. Дуже багато операцій. Це надто складно. У

нашому операційному блоці є одинадцять операційних залів, додалась також лапароскопічна операційна.

Старша медична сестра відповідає за всі ці операційні зали. Нерідко і сама встає до операційного столу, особливо у відпускний період, чи коли дівчата їдуть на курси, чи коли хтось на лікарняному. Як не вистачало працівників в гінекологічній бригаді пологового будинку, п'ять років працювала в її складі.

Десь прочитала, що операційна сестра повинна передбачати дії хірурга на п'ять кроків вперед і вертити головою на 360 градусів. З власного досвіду Людмила Дзядик переконана, що їхня робота потребує певних якостей від фахівця.

– Це потрібно бути готовим в будь-який момент допомогти лікарю зупинити кровотечу, не боятися крові, – і продовжує перелік особливостей. – Треба відповідальних людей. Колись, свого часу, як я йшла в операційну, то треба було зо три роки відробити в хірургічному відділі, щоб мати поняття про асептику, антисептику, дезінфекцію, про хірургічні інструменти. Аж тоді ти могла ставати до операційного стола. Бували випадки, коли санітарочки відмовлялися: «Ні, я не буду тут працювати, не можу». А з медсестричками такого не було. Працюють, звикають, не бояться, стараються. А коли трьох перевели у ковідне відділення, то і за них стають до операційного стола.

Галина Данилів теж думала, що піде в операційну, як мама. Але її місцем праці стала кардіологія, реанімаційний блок. Теж складна і відповідальна робота. Там незмінно майже 17 років, допоки не довелося піти в ковідне відділення. Має першу категорію.

Коли нещодавно Галина Іванівна Данилів була на курсах підвищення кваліфікації в медичному коледжі, побачила, як багато змінилося, вдосконалилося в навчальному закладі, де вчилася і вона, і мама. Хоча і за її навчання (закінчила училище у 2003 році) замінили всі вікна, проводили ремонти. Тепер додалось багато нового, стало ще сучасніше і

затишніше. А з тими часами, коли вчилася і про які їй розповідала мама – і не порівняти.

А ще у Калуській ЦРЛ всі знають Людмилу Андріївну Дзядик як умілу вишивальницю. Її роботи були на виставці, яку обком профспілки працівників охорони здоров'я проводив в обласному драмтеатрі до Дня медичного працівника. То були і картини, і плаття, і сорочки. Приємно було, коли біля їхнього стенду зупинялися люди, захоплено оглядали, схвально оцінювали.

Вишиває жінка і нитками, і бісером. Цьому захопленню вже зо два десятки років. А що останнім часом треба брати окуляри, не журиться. Більше любить вишивати нитками, тоді, каже, картина виглядає як намальована.

У Людмили Дзядик підростає троє онуків: два хлопчики і дівчинка. Як внуки йшли до школи, вишила їм сорочки. Дарувала свої картини друзям, колегам по роботі. Бо здавна відомо, що українська вишивка має особливу магію і енергетику – вона захищає, оберігає, програмує добро.

Леся ДОМАРЧУК

«Вірші не пишуться, коли душа плаче»

Два імені у Олександри Ярославівни Домарчук, медичної сестри загальної практики – сімейної медицини з Маріямполя, і обидва відповідають її характеру. Батьки хотіли назвати доньку Лесею на честь Лесі Українки, та в ЗАГСі сказали, що такого імені нема, мусили записати у метриці Олександрою. Вдома і у школі в рідному селі Тумир Галицького району її таки кликали Лесею. А з офіційним іменем Олександра примирилася аж тоді, коли дізналася, що перекладається воно як «захисниця».

Ті два імені наче долю дівчині напрозорчили. Вибрала для себе медичний фах, який стоїть на сторожі людського здоров'я, а водночас життя її пов'язане з творчістю – співає, декламує, пише вірші.

– Я завжди хотіла допомагати людям, – каже пані Леся. – Захищати, оберігати, підтримувати – це і є робота медсестри. І з дитинства виступала на концертах.

А під час навчання в Івано-Франківському медичному училищі мала ніби два прізвища завдяки викладачу математики і етики, керівнику художньої самодіяльності, відомому прикарпатському композитору Дмитру Циганкову.

– З першого курсу я розповідала гуморески, – згадує Олександра Ярославівна. – Про це дізнався Дмитро Гнатович. Якось прийшов у групу і запитує: «Де наша Ворохта?». Мое дівоче прізвище було «Ворох», а він вважав, що то надто твердо, тому пом'якшив на «Ворохта». «Яка Ворохта?», – спочатку не зрозуміли. «Леся, яка розказує гуморески», – відповів. Він любив давати прізвиська, але добрі, для себе. Так я для Дмитра Гнатовича і була «Ворохтою». І всі три роки, що вчилася в училищі, виступала з ним.

Дмитро Циганков керував тоді дівочим ансамблем. Леся в ньому не співала, але як виступали в районах, то її брали з собою: коли гуморески розказувала, а коли і програму вела. Концертів було чимало, але, зітхає, за межі області їй не пощастило їздити. Та знала, що під час поїздки Дмитра Гнатовича з ансамблем в Прибалтику він написав пісню про Шауляй. У нього було багато відомих пісень – «А я люблю

Прикарпаття», «Понад Прутом моя Коломия», «Літа минають» – більше сотні.

– Нас дуже гарно зустрічали люди, коли приїжджали з концертами, – розповідає про свого вчителя. – Він також викладав у мене математику і етику. І я, не схильна до точних наук, якій ближча поезія, розуміла і любила його уроки. А під час етики ми, дівчатка з села, дізнавалися для себе багато нового. Дуже хороший спеціаліст і хороший композитор. Про нього казали, що найкращий математик серед композиторів і найкращий композитор серед математиків.

А ще Леся Ворох в училищі любила анатомію, хоча це і точна наука. Викладачка Євдокія Миколаївна Богославець захопливо розказувала про численні кісточки, до того ж заняття вела українською мовою. Любила також хімію, біологію. Згодом, уже як пішла працювати, вступила на біологічний факультет Чернівецького університету.

Після закінчення медичного училища у 1980 році за республіканським розподілом мала їхати до Солотвина. Та мама звернулася до головного лікаря Галицької ЦРЛ, щоб взяв на роботу. А позаяк Лесю тут добре знали, адже упродовж трьох років проходила у них практику, та й на концертах з гуморесками виступала, Володимир Дмитрович Чемеринський попросив в училищі про перерозподіл і запропонував кілька посад на вибір.

– Всі мені дуже дивувалися, коли я написала заяву на Маринопільську дільничну лікарню, хоч могла і в Галичі залишитися, – розповідає і пояснює чому. – Мама в сусідньому селі працювала, сказала, що ми разом на роботу добиратимемося. А я звикла маму слухатися (*сміється*). Так ціле життя і працюю тут медсестрою.

Правда, дільничної лікарні, яка ще донедавна діяла в Маріямполі, вже нема. Певний час були хоспіс і амбулаторія. Тепер лише амбулаторія. Перед пенсією Олександрю Ярославівну перевели фельдшером у сусіднє село Водники, за документами – медсестрою сімейної медицини. Але сільські люди називають її «пані доктОрка» (з наголосом на середній склад). Хоча тепер, згідно з новими правилами, сімейні медсестри повинні тільки виконувати назначення сімейного лікаря.

– Це не є фельдшер, який був як лікар самостійно, – пояснює. – Зараз сімейна медсестра допомагає сімейному лікарю працювати, його помічниця.

А оскільки у селі переважають старші, літні люди, то значною мірою їм потрібна психотерапія. Від них найбільше викликів, бо молодим легше поїхати в район чи область. Іноді не так від хвороби звертаються до медиків, як просто хочеться їм уваги, бо діти роз'їхалися, в хаті самотньо.

Кажуть, що у їхньої докторки Лесі гарне біополе, яке на людей діє заспокійливо. І особлива її фішка – масаж. Спеціальних курсів Олександра Ярославівна не проходила, але захопилася ще з училища, коли вивчали ЛФК і основи масажу. Тоді побачила метод, який для себе називає «тремор», «дрібонька вібрація». Такий масаж освоїла самотужки і багатьом допомогла.

Гарне село Маріямпіль над Дністром, хоча і дещо віддалене від великих трас. Воно зараз відоме завдяки Біблійному саду. А раніше, в радянські часи, тут знаходилася тюрма і навіть назву села («місто святої Марії» на честь Богородиці) переінакшили на «Марінопіль». До цього часу обидві назви використовуються – хто як звик. Але для багатьох це відпустове місце, сюди люди приходять і приїжджають на прощу родин до Чудотворної ікони Матері Божої.

Тут створилася і родина Домарчуків: чоловік Михайло, діти Олежик і Наталочка. Тепер вже є четверо внуків – 15, 14, 8 і 6 років, три хлопчики і одна дівчинка. Чоловік Олександри Ярославівни музикант, грає по весіллях, співає. Його мама лемкиня, тож коли дружина співала у хоровому лемківському колективі «Джерела Лемківщини», щось підказував, коли не всі слова розуміла.

Взагалі сцена у Лесі Домарчук була завжди: складала сценарії новорічних вечорів, була ведучою концертів, читала вірші і гуморески, з жіночим клубом «Марінопільчанка» організовувала свята «Ой на Івана, ой на Купала» на березі Дністра, співала також в жіночому ансамблі «Порадниці», у вокальному ансамблі духовної пісні «Лілея». З піснею «Квітка Марії» на чотири голоси де лиш не виступали, їздили на конкурс художньої самодіяльності медичних працівників.

Любов і віра – квітка лелія,
Ніжність і скромність – квітка Марії.
Ти забираєш з серця тривогу
І наvertsаєш людей до Бога.

Слова цієї пісні написала саме пані Леся. У 2013 році вийшла друком збірка її віршів «Душі скарбниці», є її твори і у збірках «Серця білих янголів».

А віршувати, зізнається, почала вже у поважному віці.

– Всі чомусь вважали, що я складала вірші завжди, – розповідає про це захоплення. – Ну так, коли я була ведуча, то по стовпчику могла придумати, щоб зв'язати номери між собою. Але вірші почала писати після п'ятдесяти років. Як прорвало – один за другим. Наче все те, що я пережила, вихлюпнулося з душі.

І так до Майдану. Після 2014-го року написала зовсім небагато, лише кілька віршів. Хіба як попросять чи комусь до дня народження.

– Настільки це мене болить – війна, втрати, що не можу писати, – пояснює пані Леся. – Інші пишуть, а я не можу. Раніше як би виливалося, а тепер душа плаче...

Така схильність до творчості і співу, напевно, генетична. У родині Ворохів всі і завжди співали: мама і тато, Леся і два її брати. Каже, співали при всіх нагодах. А братів вважає навіть обдарованішими. Вони і співали, і в КВНах виступали, сценки придумували. У середульшого брата з чотирьох синів троє пишуть пісні англійською мовою, музику. Правда, зараз брати далеко – Василь в Астрахані, Микола в Португалії. У родині переконані, що то Леся як найстарша першою проклала шлях до науки, пішла вчитися, а вже за нею і брати.

А, може, гени проявилися ще від дідуся, маминого тата, який був сільським самородком, все вмів: різбив, ремонтував ровери і швейні машинки «Зінгер», навіть змайстрував літак і злетів над кукурудзою, ледь не розбився, а ще грав на різних інструментах, гарно співав.

Як написала Леся Домарчук:

В скарбниці душі сіяє

Дорогоцінне каміння,

Ціни якому немає,

Бо збирало його не одне покоління.

Галина ДРОЗДЮК

«У нас робота особлива – ми допомагаємо жінкам народжувати»

Над робочим столом в кабінеті головної медичної сестри Івано-Франківського міського перинатального центру Галини Дроздюк висить образок Матері Божої і власноруч зроблена вишивка в рамочці, а ще горщики з квітами. Вишивки і квіти – це її захоплення. Не завжди є багато вільного часу, але «ще очі не підводять» для вишивання, а квіти, як діти – на любов і догляд відповідають буйноцвіттям.

Вдома у Галини Олексіївни теж квітів і вишивок багато. Любить їздити в гори, на природу. А вдома сама створює цю природу. Висаджує квіти не лише біля своєї домівки, а й сусідам попід паркан. Не соромиться взяти в руки віник, щоб підмести їхню невеличку вуличку у Тисмениці, бо хоче жити в комфорті.

Ранок у неї починається саме з квітів, наче набирається від них енергетики на цілий день. Бо найперше їх бачить. А тоді першим автобусом – до Івано-Франківська. Такий собі відлагоджений механізм з чітким ритмом, до якого вже звикла.

Ось уже сорок років день у день Галина Дроздюк їздить з Тисмениці спершу на навчання в Івано-Франківське медичне училище, потім на роботу в пологовий. Як прийшла сюди після закінчення училища, так і працює, хіба змінювалися назви лікувального закладу (родильний будинок, обласний пологовий, міський пологовий, останні три роки – міський перинатальний центр) і її, Галинки, а згодом Галини Олексіївни, посади.

Перші чотири місяці – медсестра у відділенні новонароджених. Складно, бо тоді ще не було сумісного перебування мам з дітьми, на зміні одна медсестра, якій доводилося перепеленати, нагодувати по 30 дітей – і так щогодини. Потім перейшла у відділення акушерської патології, де лежать вагітні на збереженні. Пропрацювала там три роки. Згодом рік

у тому відділенні старшою акушеркою. З 1987 року – головна медсестра лікарні.

А поштовхом до вибору медичного фаху для Галі Дроздюк стала хвороба тата, якому двічі на день потрібно було колоти інсулін. Це взяли на себе мама з донькою. Коли мама не мала змоги робити ін'єкції, долучалася восьмикласниця Галинка.

Вступила в Івано-Франківське медичне училище, на акушерське відділення. Вчилася добре, закінчила училище з червоним дипломом. Ще під час навчання їй довірили прийняти перші пологи, що, можливо, і визначило майбутню професійну стежину.

– Це було під час практичного заняття в училищі, – згадує той день, що закарбувався в пам'яті. – Ми прийшли в родзал і досвідчена акушерка Калина Тимофіївна (згодом з нею довгі роки працювали разом в пологовому) запитує: «Хто хоче спробувати, що це таке?». А класна керівниця (так тоді називали куратора групи), викладачка акушерства і гінекології Майя Василівна Запотічна запропонувала мені. Страху не було, бо то були і мої руки, і акушерки – все під контролем. Викладачка ще сказала, що Калина Тимофіївна буде для мене хресною мамою в медицині.

Що цікаво: Галина Олексіївна пам'ятає і ті три рахманівські ліжка, і що «її» рожениця лежала на середньому, а от хто народився – хлопчик чи дівчинка – не пригадує. А, може, і не помітила у тих хвилюваннях. Зате, додає, коли в родзалі звучало «тужся», здавалось, що всі, хто поряд, «допомагають» жінці, тужаться разом з нею. Так і зараз. «Особливо студенти попадають під вплив тієї команди», – каже зі сміхом.

І особливі спогади про Дмитра Гнатовича Циганкова, у якого Галинка співала в ансамблі. Згодом брала участь у художній самодіяльності свого лікувального закладу.

Після закінчення училища думала продовжувати навчання. Спробувала вступити в медінститут, маючи на руках направлення в будь-який виш. Готувала один екзамен, здала його на четвірку – і не пройшла. А в цьому році закінчує

навчання на бакалавра в Тернопільському медичному інституті імені І. Я. Горбачевського.

– Отака моя історія з освітою, – підсумовує співрозмовниця.

Свою роботу Галина Дроздюк вважає особливою, бо вона пов'язана з народженням діточок.

– Я не раз казала, що у порівнянні з медичними сестрами інших спеціальностей у нас, акушерок, робота найкраща, – каже Галина Олексіївна. – Бо це не робота з хворими, а зі здоровими, які народжують і яким ми надаємо медичну допомогу, допомагаємо їм народжувати. Звичайно, і у нас є хворі жінки у гінекологічному відділенні, я дещо, можливо, узагальнюю. Але якщо далі порівнювати з тими, хто доглядає лежачих, немічних людей, після операцій, то наша робота ніби легша. Та вона дуже відповідальна, бо за лічені хвилини ситуація може змінитися і може бути всяке.

Поза сумнівом, коли народжується немовля, своїм криком сповіщаючи про це світ і людей, коли спогади про біль за хвилину будуть стерті з очей породіллі материнським щастям – це дарує неймовірну радість багатьом людям. Радість мам, татів, бабусь-дідусів, братів-сестричок сприймають і як свою особисту вони, акушерки. Наче це в їхній родині народився малюк. Бо він таки «їхній», адже їхні руки прийняли його у цей світ.

Іноді шкодує Галина Дроздюк за медичною практикою. Бо при адміністративній роботі (такі вже функціональні обов'язки головної медсестри) ніби відсторонена від пацієнтів, не виконує медсестринські маніпуляції. Зате відповідальності має з вершком – і за тих, чию роботу повинна організовувати, і за навчання, і за санітарний стан лікарні. Сама працювала у різних відділеннях, тож, як мовиться, все знає зсередини.

Плюс досвід. І свій, і колег. Лікарі, які приходять самостійно працювати після інституту, прислуховуються, питають, радяться з тими акушерками, медсестрами, які мають великий стаж. Навіть вчать у них. Бо теорія – це одне, практика – це інше.

А практика для студентів, особливо для майбутніх фахівців середньої ланки, дуже важлива. Теоретично ні крапельницю не навчишся ставити, ні уколи зробити, ні пологи прийняти. Саме головна медична сестра здійснює загальне керівництво студентською практикою. Порівняння між різними навчальними закладами, на думку Галини Дроздюк, однозначно на користь франківського медичного коледжу.

– Це дуже добре, що вони мають можливість проходити практичні заняття протягом навчального року, – ділиться думками. – Особливо серйозно ставляться до практичних занять ті, хто планує йти до нас на роботу. Одна справа, коли людина потрапляє в невідому обстановку – поки вона втягнеться, призвичається, а інша справа – коли йде, як до себе додому, де вже звикла і де навіть стіни допомагають.

Додає, що студенти ІФМФК добре підготовлені. Приємно, що директор коледжу Володимир Стасюк підняв медсестринство на вищий рівень. Йдеться не лише про викладання, а й акцентування на проблемах підготовки та праці на обласному і всеукраїнському рівні, підняття престижу медичної сестри. Бо прикро, що така праця не оцінюється відповідно державою. Зарплата майже як у санітарки – а відповідальність не можна навіть порівнювати.

Не нарікає Галина Дроздюк на сьогоднішню молодь, але делікатно каже, що раніше були дисциплінованіші і не такі самовпевнені, ніби знають все. І тоді доводиться, м'яко кажучи, декого ставити на місце. Тож треба бути і психологом, когось похвалити, когось пожурити, когось і насварити за закритими дверима. І це теж обов'язки головної медичної сестри, бо з характерів багатьох формується колектив.

40 років тому, коли прийшла вчитися в Івано-Франківське медичне училище Галина Дроздюк, на курсі були три фельдшерські групи і одна акушерська. З багатьма зводять медичні стежки у щоденній роботі. А ще зустрічалися через 20 і 30 років, на відзначенні 80-річчя коледжу. То особливі моменти – як повернення в юність.

Людмила ЖЕРДЕЦЬКА

«Характер такий, що за всіх переживаю»

Буває, що в дитинстві ми отримуємо певні знаки щодо свого майбутнього. Хтось їх помічає, хтось схильний будь-які збіги вважати випадковими, хтось з віком намагається з таких збігів вивести закономірності.

У Людмили Федорівни Жердецької, головної медсестри обласного клінічного кардіологічного центру, життя сконцентроване, здавалось би, в географічно обмеженому просторі: Івано-Франківськ, район вулиці Гетьмана Мазепи. У Франківську народилася, вчилася, працює. На Мазепи (тоді це була вулиця Дзержинського) жила в дитинстві, живе і зараз, уже більшою родиною – донька подарувала трьох онуків. І весь час працює поряд з будинком, де живе. Колись проходила тут виробничу практику, починала трудовий шлях в обласній клінічній лікарні, згодом, як відкрився кардіологічний диспансер, перейшла туди. І ось вже більше трьох десятків років головна медична сестра ОККД (тепер КНП «Івано-Франківський обласний клінічний кардіологічний центр Івано-Франківської обласної ради»).

А з дитинства пам'ятає, як цей корпус (його ще називали малярським) зводився. Малою бачила ту будову – і не здогадувалася, що колись тут буде її місце праці. Раніше це була територія обласної клінічної лікарні, де мама Люди працювала санітаркою. Пам'ятає, якось прийшла до мамі на роботу і на дверях одного з кабінетів прочитала табличку «Головна медсестра». «Мені б так», – чомусь саме цю посаду, а не головного лікаря чи завідувача кафедри «приміряла» школярка на себе.

Вона завжди хотіла бути лікарем, причому кардіологом. Хотіла лікувати серце, допомагати родичам, які хворіли.

– Я від маленької знала, що мушу вчитися, – згадує ті часи. – І що треба все самій.

Першою сходинкою до мрії стало Івано-Франківське медичне училище. Людмила Кріцак (в дівочтві) закінчила з

похвальною грамотою (це тоді було важливо для подальшого навчання) СШ № 4 і вступила на медсестринське відділення. Вчилася добре, закінчила училище з червоним дипломом. Ще з тих років більше уваги приділяла терапії, кардіології.

Згадуючи роки навчання, Людмила Федорівна насамперед називає Григорія Григоровича Гавриша і Марію Василівну Мудрак – директора училища і його заступницю, а також класну керівницку Дарію Федорівну Слободян.

Разом з червоним дипломом Люда отримала також направлення в медичний інститут, однак так ним і не скористалася – вийшла заміж, народилася донечка, та й робота в лікарні сподобалася.

Сорок років тому, у 1980 році, Людмила Жердецька прийшла в обласну клінічну лікарню (тоді ОКЛ ще була на вулиці Дзержинського). Починала медсестрою у відділенні ревматології, яким завідував Василь Дмитрович Сава, а старшою медсестрою була Ганна Петрівна Орловська. А коли наприкінці 1986 року відкрився новозбудований кардіологічний диспансер, який очолив головний лікар Віктор Миколайович Якимчук, пішла працювати в інфарктне відділення № 2.

– Я вдячна долі, що звела мене з найкращою людиною, – так каже про Любомиру Миколаївну Чейпеш, яка тоді завідувала відділенням, а потім була начмедом. – Це жінка, яку ніхто не замінить. Велика шана їй і любов.

Саме з нею Людмила Жердецька почала працювати як головна медична сестра – з 1988 року. І так донині, стільки вже років, на цій посаді.

Коли зараз телефонують до неї знайомі за порадою чи медичною консультацією (як-не-як досвід в медицині солідний), Людмила Федорівна пригадує «науку від Любомири Миколаївни». Як та дивилася хворих і як уміла їх слухати.

– Бо для неї на першому місці було добре зібрати у хворого анамнез, розпитати за все – за хворобу, за умови життя, за родичів, про дитинство, – розповідає пані Людмила. –

Правильно зібраний анамнез – це перша частина лікування. Я слухала, як вона говорить, які ліки підбирає. Ніби і зараз все перед очима.

Сама ж, зізнається, не жаліє, що не стала лікарем. Так склалося, то ж так мало бути. Лікувати знайомих при тих телефонних дзвінках не береться, порадить хіба найнеобхідніше, а ще – куди звернутися. І заборонить займатися самолікуванням.

Свою теперішню роботу Людмила Жердецька називає «паперовою». Звісно, в душі шкодує за безпосереднім спілкуванням з пацієнтами, за смаком праці в руках, однак без лукавства, щиро визнає, що навряд чи змогла б працювати у «важких» відділеннях. Має надто вразливий характер і чутливе до чужого болю серце.

– Хірургія для мене важка, – зізнається співрозмовниця. – Працювати на зміні, коли є тяжко хворі – це для мене великий стрес. І дуже важко, коли хворий помирає, я це боляче сприймала. Тож практична робота для мене морально важка, на паперовій мені стало легше.

Хоча, погоджується, тут більша відповідальність – не лише за себе, а й за підлеглих. Та і приходять до неї не лише з медичними проблемами. Не все може змінити, не всьому зарадити – але вислухати треба.

Хіба справедливо, що зарплата старшої медсестри менша як у палатної і не дуже відрізняється від молодшого персоналу? Чому так багато часу забирає списування лікарських засобів і медичних виробів («кожний метр ЕКГ-паперу треба записати в комп'ютері, журналі, списати, а за цей час медсестричка могла б з хворим більше спілкуватися, говорити хоча б про здоровий спосіб життя»)? Як оптимізувати роботу, щоб вигідно було і пацієнтам, і працівникам? Чи реально в кардіології зробити так, щоб в нічний час не працював молодший медичний персонал? Переваги роботи по добах: легше добиратися тим, хто живе не у Франківську, менші для них витрати на дорогу. Це лише деякі проблеми, про які розмірковує головна медична сестра кардіоцентру.

Людмила Федорівна запевняє, що у них в лікувальному закладі умови праці нормальні, а ще дружній, «старий» колектив. Старий не в розумінні старшого віку, а що працюють протягом тривалого часу. Тут швидше підійдуть слова «сталий», «стабільний». Якщо ж приходять молоді, то впливаються в колектив легко. У них свої плюси, які гарно досумовуються до досвіду старших.

– Молоді добре підготовлені, знають комп'ютер, – каже Людмила Жердецька. – Декілька днів стажування – і їх вже можна ставити на зміни. Вони навіть і нас можуть дечому навчити.

Для головної ж медсестри головна вимога до всіх підлеглих, аби були вони уважні до хворих. А ще важливо, щоб працювалося без криків, ніхто ні з ким не сварився. Не любить, щоб на неї кричали, і сама ні на кого не підвищує голос. Важливо, переконана, дослухатися до всіх і всім допомагати.

Може, це і вплив доньки Люби, яка за фахом психолог, працює доцентом в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника. Чоловік все життя займався будівництвом, зараз вже на пенсії. А найбільша радість Людмили Федорівни, а водночас і «захоплення на вільний час», – онуки. Тішитися ними, хвилюється за інших.

– Страшно переживаю за війну, за хлопців, які на фронті, за їхніх рідних, за Україну, – зізнається. – Мене це мучить: чому війна? Це так несправедливо. Чому вмирають чийсь діти? У мене характер такий, що за всіх переживаю, мені всіх шкода... Напевно, я така, як ми всі. Проста, звичайна...

У 2007 році Людмилі Жердецькій присвоєно почесне звання «Заслужений працівник охорони здоров'я України».

Наталія ЖОВТЯК

«Немовлятка ніби всі однакові, але всіх люблю, за всіх переживаю»

Цікаво, чи на характер і майбутню долю дитинки, яка має народитися, впливає фах матері? Наталія Дмитрівна Жовтяк, старша медична сестра відділення новонароджених з палатами для інтенсивної терапії Коломийського пологового будинку, причетна до появи на світ багатьох малюків. А зараз сім'я Жовтяків чекає свого первістка, «свою лялечку». Якщо добро і увага, яку отримали інші дітки від «мами Наталі», повернеться хай навіть не сторицею, а меншою часточкою, однаково її дитятко буде здоровим і щасливим. Бо янголи-охоронці не сплять, високо літають і все бачать...

Пані Наталія навіть не сумнівалася, що народжуватиме саме в Коломийському пологовому будинку.

— Ми з чоловіком зразу вирішили, що народжуватиму тільки у себе, — так каже про заклад, де працює вже більше десяти років. — У нас красивий пологовий будинок, поробили ремонти, зараз дуже гарно, затишні палати. Дівчата в нас дуже хороші, всі дбають про жінок і про діток.

Коли кілька років тому в лікувальному закладі розпочалися ремонти приймального і відділень, сприймали це і як свою особисту справу. Бо як багато залежить, в яких умовах народжують жінки, в яких умовах з'являються на світ діточки, зрештою, в яких умовах щоденно працюють ті, хто першим бачить щасливі усмішки матерів і чує перший крик малюка.

Як прийшла Наталя Шекеряк (в дівоцтві) у відділення новонароджених Коломийського пологового будинку у 2007-му, після закінчення Івано-Франківського базового медичного коледжу, так і працює всі роки, хіба посади змінювалися.

У родині Шекеряків медиків не було: мама Наталія Дмитрівна працювала вчителькою, тато Дмитро Іванович — лісником. Та вони не здивувалися, коли донька захотіла

здобувати медичну спеціальність, вона на це була налаштована з дитинства. Здивувало інше: вирішила їхати вчитися з села П'ядики не до Коломиї, що за п'ять кілометрів і де є своє медичне училище, а до Івано-Франківська.

– Захотілося трошки даліше від дому, – напівжартома каже пані Наталія. – Побачити нове місто, відчути нові враження.

А що характером дівчина у тата, який родом з гір, з Верховини (хтось називає гуцулів впертими, а хтось наполегливими), то таки подалася до обласного центру, відкидаючи аргументи «зручніше, легше, швидше, ближче» тощо. Як вступала, то ще було Івано-Франківське базове медичне училище, а як закінчувала, ближче до випускного курсу, то вже статус змінився, «посоліднішав»: Івано-Франківський базовий медичний коледж.

Вступила на відділення «Акушерська справа» після одинадцятого класу. Здавала два екзамени – біологію і українську мову. Вчилася за контрактною формою.

– Студентство – це гарні молоді роки, – каже Наталія Дмитрівна. – У нас була дуже дружня, чудова група, а підгрупка була ще краща. Нас було вісім дівчат, кожна з іншого району: з Долини, Тернополя, Городенки, Франківська, Коломиї, Надвірні і Тлумача. Дотепер дружимо, підтримуємо зв'язок, зідзвонюємося. Зустрічалися на 10-річчя випуску. І кумами став десь хтось у когось.

І все ж роки в училищі – це насамперед навчання. Наталія Жовтяк зізнається, що були улюблені предмети і не дуже, викладачі теж мали у студентів свою градацію і популярність, не завжди, можливо, об'єктивну. Та таке розуміння необ'єктивного сприйняття надто суворих викладачів і їх впливу на фахову підготовку студентів приходить з роками. І якщо запитати про училище, то насамперед згадує викладачку акушерства і гінекології Уляну Михайлівну Думку та директора Івано-Франківського базового медичного коледжу Володимира Васильовича Стасюка. Першій вдячна за любов до спеціальності, за якою працює зараз, другого

називає вимогливим, але справедливим керівником, який дбав про навчальний заклад і студентів, аби їм було вчитися затишно, зручно, цікаво.

Після закінчення у 2007 році Івано-Франківського базового медичного коледжу випускниця акушерського відділення повернулася в Коломию. Було якраз місце в пологовому будинку, влаштувалася туди палатною дитячою медичною сестрою. А у 2016 році Наталія Жовтяк стала старшою медсестрою відділення новонароджених. Серед її підлеглих є і ровесниці, і молодші за віком від неї, і старші.

– Але ми усі співпрацюємо гарно, – упереджує запитання про «управлінське керування». – У нас дружній колектив, нема суперечок, завжди все добре. Дитинку після родзалу переводять до нас у відділ, і ми вчимо маму, як прикладати дитинку до грудей, обробляти пупчик, як одягати дитинку, ходимо з лікарем на обхід. І всі наступні процедури: зважувати, щеплення робити.

Назва відділу дещо довша: «відділення новонароджених з палатами для інтенсивної терапії».

– Рідше, але бувають і складні випадки, – розповідає Наталія Дмитрівна. – Буває, що народжуються діточки хто з вродженою пневмонією, хто з асфіксією, хто ще з якимись ускладненнями. Яких можна, тих виходжуємо у нас у відділі, а складніших направляємо в область.

Якщо ж звернутися до статистики, то, за словами старшої медсестри відділення, дітки народжуються щодня, «такого дня нема, щоб не було пологів». Одного дня може бути двоє-троє пологів, другого дня – і десять. В середньому ж п'ять-шість. Як каже, по-різному буває. Це ж стосується народження хлопчиків і дівчаток: то одних більше, то інших. Приміром, в останній місяць народилося 96 діток, то хлопчиків було на троє більше. На наступний місяць може бути навпаки. Словом, виходить майже порівну. І кожне народження малюка – то щастя для батьків і радість для медичних працівників. А хлопчик чи дівчинка – то хіба це має значення?

– Я просто дуже люблю дітей, – Наталія Дмитрівна каже про свою роботу. – Мені всі випадки однакові, всіх люблю, за всіх переживаю. З задоволенням завжди їду на роботу.

І хоча кажуть, що новонароджені навіть на обличчя однакові, через рік-другий, як трохи підростуть – їх і не розпізнати, та це не так, коли по життю потім до них дотичний. Бо у її відділенні народжували і подруги, і знайомі.

– Тож бачу, як дітки ростуть. Кажу їм, що робила прививочки, укольчики, як вони були зовсім маленькими. А тепер вони вже більші.

В Коломийському пологовому свого часу запровадили партнерські пологи і сімейні палата. Та в умовах карантину через COVID-19 довелося від них відмовитися. Крок вимушений, але в умовах пандемії коронавірусу найважливіше – зберегти породіль та немовлят, відвести загрозу захворювання від майбутніх мам, дітей та медичних працівників. Звісно, легше жінці народжувати, коли поряд з нею може бути чоловік чи хтось з рідних. Та в умовах карантину тато змушений чекати жіночку і дитинку на вулиці, не заходячи в приміщення пологового. Сестричка виносить немовля на вулицю і там вручає татові.

У вільний час Наталія Жовтяк любить вишивати бісером картини. Виходить дуже гарний подарунок. Вишивала для батьків – і своїх, і чоловікових, для сестри і брата, для подруг і знайомих. Має чимало картин і у себе вдома. Картини та ікони, вишиті власними руками, мають гарну енергетику і теж є своєрідним оберегом.

Надія КОВАЛЬСЬКА

«Офіційна медицина добра, але і народна теж допомагає»

Рік 30-ліття незалежності України для Надії Володимирівни Ковальської, яка 45 років відпрацювала фельдшером на швидкій допомозі в Рожнятівській ЦРЛ, співпадає ще з одним ювілеєм – 50-літтям закінчення Івано-Франківського медичного училища. Тоді вчилася під дівочим прізвищем Ковалевич. Цікава деталь: після заміжжя стала Ковальською, але обидва прізвища походять від одного кореня. Ще й чоловік, як і вона, був Володимирович. Вони з одного села Верхній Струтин на Рожнятівщині, вчився з її сестрою в одному класі. 18 років, як Володимир Володимирович відійшов у засвіти. До цього часу жінка зберігає «дуже гарну шлюбну блюзочку», яку вишила власними руками пів століття тому. Не злічити, скільки після неї вишито рушників, серветок, обрусів. А зараз менше вишиває. Не тому, що очі підводять – ще голку може вселити без окулярів.

– Тепер і нема потреби багато вишивати, – каже пані Надія. – На стіни, як раніше, не модно вішати, а того, що є, достатньо. Вишивати і складати у скриню не варто.

Вишиті рушники і сорочки зробила для дітей Ольги і Василя, мають вишиті подарунки від бабусі і чотири онучки – дві ще школярки, а дві вже вчаться в Дрогобичі та Івано-Франківську. Свою ж шлюбну сорочку тримає як спогад.

А ще про покійного чоловіка нагадують дерев'яні полички для лікарських трав, які він зробив на стриху (горищі) їхнього будинку у Верхньому Струтині. Бо Надія Володимирівна Ковальська – знана не лише на Рожнятівщині травниця, цілителька, фітотерапевт (по-різному її називають). Оте захоплення лікарськими травами завжди поєднувала з основною роботою, а почалося воно ще зі шкільних років. І мама Наді Ковалевич, і чоловікова мама добре знали на травах, збирали їх, радили людям при різних захворюваннях, виготовляли збори, чаї. Від них багато чому навчилася.

Саме мама порадила Надійці йти в медицину. А що дівчина-випускниця у 1967 році вибрала фельдшерське

відділення Івано-Франківського медичного училища – то вже її рішення.

– У нас в медпункті були гарні, мудрі фельдшерки, – розповідає Надія Володимирівна. – Вони мали авторитет у селі, вважалися докторами, помагали людям при різних хворобах. У той час вони і роди на дому приймали, навіть була кімната-родзал у медпункті. Я завжди хотіла в селі працювати. І ніколи не пошкодувала про свій вибір, бо багатьом людям допомогла.

У родині Ковалевичів підростало шестеро дітей. Батько був стельмахом – майстром по возах і колесах. І він, і мама працювали в колгоспі. Вийшло так, що одночасно троє дітей вчилися – брат і сестра у Львові в інституті, Надя в Івано-Франківську. По тих часах (та і нині хіба не так?) не надто легко вчити «у містах» одразу трьох. Щоб не витратитися на одяг, приміром, обмінювалися вбранням з сестрою – вже інакше одягнені. Продукти давали з села. Рік жила в гуртожитку, потім на квартирі. Та однаково стипендія була важливою.

Для Наді то не було проблемою. В медичне училище вступила за співбесідою, бо після школи мала похвальну грамоту. Всі роки вчилася, як каже, легко і мала стипендію. До червоного диплому лише трошки «не дотягла», отримала четвірку на державному екзамені.

Їй подобалася хірургія, акушерство, терапія, особливо викладач Абрам Юхимович Водовоз – «толерантний, освічений, дуже толково пояснював».

– Мені всі предмети суто по медицині дуже подобалися, – одразу додає. – Я уроки не пропускала, Богу дякувати, не хворіла. Потім ці знання згодилися в роботі.

Одногрупником Наді Ковалевич був Володимир Стасюк, теперішній директор Івано-Франківського медичного фахового коледжу.

– Володя дуже сильно вчився, і ми його поза плечі називали «професором», – згадує однокурсника. – Був дуже начитаний – раз, друге – багато сидів в бібліотеках, в читальному залі. Як щось треба було запитати – він усе знав. Був старостою нашої групи.

Якось під час курсів з підвищення кваліфікації Володимир Васильович читав курсантам лекцію і одразу погляд зачепився за знайоме обличчя однокурсниці. Запросив на каву, розпитував про життя, роботу, родину.

Направлення Надія Ковалевич отримала на Рожнятівщину, в сільську амбулаторію с. Спас. Попрацювала там до 1974 року. Головний лікар ЦРЛ Іван Михайлович, дізнавшись, що вона за фахом фельдшер, зателефонував завідувачці дільничної лікарні і навіть наказав дати машину, щоб Надя приїхала в район. А при зустрічі запропонував їй роботу на швидкій допомозі, бо фельдшерів бракувало. Одразу написала заяву, хоча і не хотіли відпускати добру працівницю з сільської лікарні. Їй зручно було, влаштовувала робота по змінах. І до Верхнього Струтина, де жила з родиною, ближче. Хоча пригадує 90-і роки, коли не було автобусів і ті сім кілометрів доводилося іти пішки.

На швидкій проробила 45 років, останні 13 перед пенсією – старшим фельдшером. І ще 12 років на пенсії працювала. А це не у місті, де в бригаду швидкої входять і лікар, і фельдшер, іноді ще й медсестра або санітарка. Їхня ж бригада включала аж двох: фельдшера і водія.

– Я постійно їздила сама і шофер, – розповідає Надія Володимирівна. – Були випадки, що доводилося приймати роди на дому, і роди в машині траплялися. Їздили на все: і на інсульти, і на інфаркти, і на аварії, і на утоплення. Їдеш – і не знаєш, що буде. Можуть сказати одне, а приходиш до хати – там чисто інше. Богу дякувати, за всі роки моєї роботи при мені ніхто не помер і в машині ніхто не помер.

Пригадує один виклик, коли не встигали везти жінку з дуже важким станом до лікарні, бо відлік часу йшов уже навіть не на хвилини, а на секунди. На щастя, поряд була ще завідувачка ФАПом, то вона, поки пані Надія вводила ліки у вену на одній руці, на іншій вимірювала тиск і виконувала команди фельдшерки швидкої. Зробили все, щоб жінку не втратити.

– То Бог моїми руками порятував, – каже Надія Ковальська. – Нещодавно зустріла ту завідувачку ФАПом, запитала про жінку, якій тоді разом допомагали. Втішилася, коли почула, що її синок вже у школу пішов.

Обслуговували 23 села. Донедавна їздили на УАЗі. Машина-всюдихід, що важливо в гірській місцевості. Правда, холодна. І навіть не завжди до хат доїдеш, треба було ще йти пішки. Якось, згадує, поїхали в присілок від села Липовиця високо в горах. Чоловік, що зустрів їх, аж здивувався: «Божечку, коло моєї хати ще машини не було». Поки вниз зійшов в село зателефонувати, поки приїхала швидка («помаленьку, на нижній передачі»), жінка вродила. А коли везли її в лікарню і пішов дощ, то згори дуже важко було з'їжджати. Ще й потічок на очах перетворювався на велику річку. Добре, що чоловік породіллі підказав, де можна проїхати через ту воду.

Згадує ще один випадок у селі Петранка, коли берегом річки йшли на виклик. Під нею обвалилася земля і вона цілком опинилася у воді. Каже, добре, що чоловік, який викликав швидку до своєї дружини, ніс її, фельдшерки, медичну сумку і що він не розгубився, з паркана вирвав лату і так витяг її з ріки. А що у тій родині всі були дрібонькі, то ніякий одяг їй не підійшов і так мокрою додому поїхала. Зараз про той випадок розповідає зі сміхом, а тоді не до сміху було.

— Я жінка гей би сильна, мені не аж так було важко, — це вже про численні випадки, коли хворих доводилося переносити на носилках удвох з водієм. — Треба було, то й носили. Така наша робота.

У селі до Надії Володимирівни завжди зверталися за порадою і допомогою. Для сільських людей фельдшер — то свій доктор. До того ж вона добре робить масажі. А ще завжди люди зверталися до неї за лікарськими травами. І не лише односельчани, а й з Франківська, Львівщини, про ближні села і міста й говорити нічого.

— Я цікавилася травами ще з малої, — розповідає про це своє захоплення, а радше цілительство. — Як ішла корову пасти, то мама казала, що те чи те треба назбирати. Чи підемо десь в гриби, то товаришка збирає гриби або ягоди, а я несу повну капну трав. Ми живемо в горах, поблизу нема заводів, повітря чисте, трав багато. Як казав Василь Кархут, ліки навколо нас.

У Надії Ковальської уже зібралася чимала бібліотечка книг з фітотерапії. Той же Кархут, «Енциклопедія лікарських рослин України», брошури з рецептами, журнали «Добрый лікар» тощо. Наголошує, що спеціальна література – то обов'язково. Треба знати про дію того чи іншого цілющого зілля, коли і як заготовляти, при яких захворюваннях що використовувати, рецептура, дозування, поєднання з іншими лікарськими рослинами. Звіробій, брусниця, деревій, календула, листя малини, чистотіл, арніка, айр, подорожник, калган – перелік може зайняти чимало часу, адже жінка заготовляє до ста видів трав.

– Кожна травичка має свою цілющу дію, – стверджує Надія Володимирівна. – Трав є дуже багато. І бруньки, і листя, і коріння, і горіхи. І це все у нас росте.

Збирає цілюще зілля здебільшого в горах, де найчистіше повітря. Деякі вирощує біля хати. Має, приміром, алое у горщику, якому вже сорок років. Зберігає лікарські трави на горищі в паперових ящиках, кожен з яких підписаний. Кому що треба – ділиться. І травами, і готує збори. При цьому враховує супутні захворювання, підбирає так, аби лікувати весь організм, а не одну нозологію. Є люди, яким передає лікарські трави вже десятиліттями. Тішитися, коли чує, що їм від того стає легше.

– Як людям трави допомогли, то вони знову повертаються, приїжджають, телефонують, – каже Надія Ковальська. – У нас медицина, відколи я працюю, пішла вперед. Офіційна медицина добра, але і народна медицина теж допомагає.

Адже, як говорив середньовічний лікар-філософ Авіценна, «три зброї є у лікаря: слово, рослина, ніж». Силою трав Бог теж рятує людей.

Людмила МАРІЙЧУК

«Роддом у Верховині файний, не гірший за франківський»

На Гуцульщині є звичною справою давати людям прізвиська (це окрім прізвищ). У Людмили Марійчук, акушерки пологового відділення Верховинської ЦРЛ, їх два – Місачукова і Маркова («один раз так кличуть, другий раз так»). Іноді навіть важко пояснити, чому те чи інше прізвисько додається до записаних у метриках і паспортах прізвищ. Коли по комусь з родичів, коли за місцевістю, де живе, коли за справою (професією, захопленням) батька, а то і діда-баби.

Людмила Василівна Марійчук, в дівочтві Тинкалюк (в обох прізвищах вживає наголос на середньому складі, як звикли місцеві люди), народилася у Верховині. Звідти поїхала на навчання в Івано-Франківський базовий медичний коледж, туди ж повернулася на роботу в районну лікарню.

Це про Верховину свого часу писав Івано Франко: «Ось Жаб'є, гуцульська столиця». І нехай на таке ж звання претендують Коломия, Рахів, Косів, місцеві люди стверджують: Каменяреві треба вірити. І люди тут живуть особливі – добрі і гостинні, водночас горді і вперті. Ще й зі своєю гуцульською говіркою, яку не важко зрозуміти, та важко повторити. А ще кажуть, що кожний гуцул з народження має талант до художніх ремесел, співу, музики, танцю.

Люда сміється, що спів – то не її, зате танець... Разом з чоловіком Іваном є учасниками сімейно-родинного танцювального колективу Ілюків-Ванджураків, знаного далеко за межами Верховинщини. Там і познайомились. Та про це захоплення – дещо пізніше...

Як відомо, у гуцулів родинні зв'язки міцні і дуже шануються. Цікава деталь: у Людмили Тинкалюк і баба була медсестрою, і мама, і двоюрідна сестра.

– У нас медицина гей би по-родинному – по-правді так є, – каже Люда.

Правда, додає, всі закінчували різні навчальні заклади – сестра вчилася в Чернівцях, баба у Коломиї, а мама аж у Белгороді. Та чи звикати гірським людям на навчання або роботу їздити в далекі і ближні світи? Троє працюють медсестрами, лише Людмила – акушерка.

Рішення доньки їхати на науку до Франківська підтримали і мама Галина Іванівна, і тато Василь Петрович. На користь навчального закладу в обласному центрі спрацювали схвальні відгуки, які чули від багатьох людей. Людмила Тинкалюк здавала два екзамени: українську мову та біологію. Вчилася за контрактом.

– Дуже гарний коледж, класний, – так коротко каже зараз. – Викладачі вимогливі, але дають добрі знання. І курс був файний.

Наскільки знає, з ким довелося спілкуватися з однокурсників, більшість працюють медсестрами і лаборантами, де-хто пішов у приватні клініки, де-хто в аптеці фармацевтом. З групи, каже Люда, вона чи не одна працює акушеркою.

З вчителів з особливою теплотою згадує викладачку терапії Олександрю Денисівну Воєводу. Подобалась також педіатрія. А от найважчим предметом, зізнається щиро, не соромлячись, для неї чомусь була мікробіологія. І наголошує, що улюбленим предметом була фізкультура, яку вів Ярослав Михайлович Демків.

– Дуже люблю фізкультуру, чесно, – серйозно переконує і додає, що та любов ще зі школи.

Займалася Люда легкою атлетикою, «коронним» для неї був біг на 500 метрів, навіть посідала призові місця на районних змаганнях у Верховині. В коледжі бігала і на довші дистанції, тут вже нерідко була першою. Коли вчилася, вже був свій спортзал, студенти мали можливість повноцінно займатися фізкультурою. А вона ще й ходила на спортивні секції. На навчанні це не позначалося, хіба в кращу сторону – спорт мобілізує, виховує наполегливість і цілеспрямованість.

Зараз Людмила Марійчук спортом не займається, немає часу за роботою і родинними справами. Але має інше захоплення – народні танці. Хіба менше сил і енергії потребують репетиції і концерти? А тим більше гуцульські танці – швидкі, задержуваті, напористі.

Саме завдяки танцям Люда познайомилася з Іванком, майбутнім чоловіком. Обоє Марійчуків є учасниками сімейно-родинного танцювального колективу Ілюків-Ванджураків. Цей ансамбль з села Віпче особливий тим, що танцюють у ньому люди, пов'язані родинно: від маленьких дітей до поважних газд. Виконують вони автентичні гуцульські танці – «Аркан» (то лиш чоловіки), «Гуцулку», «Голубку». Спочатку танцювали брати Ванджураки і Ілюки зі своїми дружинами, потім доєднувалися їхні діти, чоловіки і дружини дітей. Отак у той віночок вплелися і Люда та Іван Марійчуки. У чоловіка навіть «дуже коріння», як її.

За майже сорок років де лиш не виступав колектив – і в Україні, і за кордоном. Зараз не так часто бувають концерти і фестивалі, та і молодші виступають.

– Ми один раз їздили в Румунію, два рази до Польщі, ще раніше – до Німеччини, – розповідає Людмила про виступи колективу. – Більше танцюємо по Україні і в області: Верховина, Надвірна, Косів, Ворохта – куди нас кличуть. По правді, дуже гарний колектив. Як будете кликати – не пошкодуєте.

«Єк ти се ни видів – квапся увидіти, як то файно», – так кажуть гуцули. І правду кажуть.

За характером Людмила Марійчук – добра, весела, життєрадісна. Вона вважає, що такі риси потрібні і для її роботи.

Після закінчення Івано-Франківського базового медичного коледжу у 2011 році пішла дитячою медсестрою у пологове відділення Верховинської ЦРЛ. Через два роки перевели її на посаду акушерки. Вважає це підвищенням, оцінкою її роботи і довірою. Додає, що і відповідальність більша.

– У нас 400-500 родів у рік, – розповідає про свою роботу.
– Якщо в Яремчі двоє лікарів, то у нас п'ятеро. Є легші роди, є складніші. Якщо щось дуже складне, відправляємо на Франківськ.

Але бувало і так, навіть у її практиці, що доводилося приймати пологи вдома. Бо в Карпатах є села і присілки дуже віддалені, з яких і до яких добиратися важко, особливо взимку чи у час дощів. У Людмили Василівни теж було так, що «не доходила жінка до роддому» (не змогла добратися або уже не встигала доїхати з далекого села). Тоді хтось з акушерок залишається на зміні, а комусь треба їхати разом з бригадою швидко до жінки додому.

А пологовий у Верховині вважає чи не кращим за франківський.

– У нас є 15 палат і всі гарно обладнані, – каже Людмила Марійчук. – Недавно зробили ремонти, душ є в кожній палаті. Усі у нас дбають, щоб жінкам було добре.

Ще й десяти років нема, як після закінчення Івано-Франківського базового медичного коледжу Людмила Василівна розпочала свою працю у Верховинській ЦРЛ. Але вже за ці роки зустрічала жінок, які у них, в пологовому відділенні, народжували вдруге, а то і втретє. Хто знає, чи через кілька років до двох її прізвищ не додасться ще одне: «докторка». Бо для верховинців всі, хто в білих халатах, хто надає медичну допомогу, хто допомагає і рятує, є докторами.

А як ця молода симпатична жінка одягне вишиту сорочку, запаску і кептар, одягне на голову чільце і стане до запальної коломийки, то, як кажуть гуцули, «аби-сьте лиш виділи і запам'ятали».

Леся МАЦЕНКО

«В хірургії не кожен зможе працювати»

В Івано-Франківському базовому медичному училищі Леся Степанівна Маценко, старша медсестра хірургічного відділення Городенківської ЦРЛ, вчилася у 1996-1998 роках. Особливі для нашої держави часи: 1996-й рік – прийняття Конституції України, введення в обіг національної валюти – гривні, 1997-й – політ в космос першого українського космонавта Леоніда Каденюка, 1998-й – другі після проголошення незалежності України вибори до Верховної Ради, коли у західних областях перемогу отримав Народний Рух України. Але це були і непрості роки, коли через світову економічну кризу у 1998-му закривалися підприємства. Тільки в Україні було офіційно зареєстровано близько мільйона безробітних.

Леся Маценко це відчула на власному прикладі. Повернувшись у Городенку після закінчення медичного училища, протягом року «була на біржі» – стояла на обліку в центрі зайнятості. Бо роботи упродовж одинадцяти місяців не було.

Ніби стільки років минуло, а пам'ятає, яку прикрість і біль відчувала від усвідомлення отого «безробітна». Тож коли нещодавно у них в Городенці в ході медичної реформи закрився тубдиспансер і залишилася тільки поліклініка, добре розуміла почуття людей, які опинилися без роботи, співчувала їм.

Саме у тубдиспансері 46 років медсестрою відпрацювала її мама, Наталія Михайлівна Маценко. І то не була легка робота. Бо якщо в ЦРЛ на нічних чергуваннях завжди хтось є з лікарів, то в тубдиспансері нерідко чергували двоє – медсестра і санітарка. Наталії Михайлівні доводилося і маніпуляції виконувати, і доглядати хворих, і заспокоювати їх. Звідти у 2019 році вийшла на пенсію.

Це від неї, мами, у Лесі Степанівни нахил до медичного фаху. І вибір навчального закладу. Бо Маценко-старша, тоді

ще Наталя Ничик, теж закінчила Івано-Франківське медичне училище. Правда, на 25 років швидше за доньку.

– Мама як у 1973 році після училища пішла палатною сестрою в тубдиспансер, так і відпрацювала там до виходу на пенсію, – розповідає Леся Маценко. – Я не раз приходила до неї в лікарню. Мені подобалося. Тому зі школи знала, де хочу вчитися.

На відділення «Сестринська справа» Леся вступила після одинадцятого класу. Здавала два письмові екзамени – українську мову і біологію. З вдячністю згадує свій навчальний заклад, викладачів, однокурсників.

– Гарне училище, а зараз ще краще, багато добрих змін, – каже Леся Степанівна. – Бачила це, коли приїжджала до Франківська на курси підвищення кваліфікації. Мали зустріч з директором медичного коледжу Володимиром Васильовичем Стасюком, з викладачами.

Одразу мова переходить на таку форму навчання. До речі, саме чверть віку, як відділення післядипломної освіти молодших медичних і фармацевтичних спеціалістів функціонує при Івано-Франківському медичному фаховому коледжі. Зручно, що не треба десь далеко їздити на курси. І корисно для кожного фахівця, адже можна отримати чимало нової інформації, дізнатися про сучасні методики, почути досвідчених лекторів.

Не погоджується пані Леся, коли чує, що вчитися повинен тільки лікар, а медсестрам підвищувати свою кваліфікацію нема потреби. Бо, мовляв, їхня сила – це їхні руки.

– Не раз лікар питає і у медсестри якоїсь поради, – каже Леся Степанівна. – Медицина постійно йде вперед. Треба знати багато що лікарю, що медсестрі. Тим більше зараз, коли за посадою медсестра – то не тільки помічник лікаря. Треба знати препарати, і відповідальність більша.

Як прийшла Леся Маценко в хірургічний відділ у 19 років, так дотепер там. Спочатку десять з половиною років працювала маніпуляційною, процедурною медсестрою. Старшою медсестрою у хірургічному відділі тоді була

Любов Петрівна Сингалевич. Леся, як потрібно було, її підміняла. І коли Любов Петрівну поставили головною медсестрою лікарні, на своє місце запропонувала саме її.

– Леся дуже сумлінна і відповідальна, – розповідає Любо́в Сингалевич. – Я в цьому переконувалася не раз. На неї можна покластися. Якщо потрібно щось зробити, вона залишиться довше, але зробить. Тому я порадила: беріть її – вона потягне.

Хоча саму Лесю довелося вмовляти. Їй завжди більше подобалася робота з людьми. Має, як кажуть пацієнти, легку руку, особливо «спеціалізувалася по венах». А тут додалася відповідальність не лише за себе. Зараз у неї 27 підлеглих, два пости, де 8 медсестер, ще дві медсестри перев'язочні. Не хотіла йти старшою медсестрою, але її таки вмовили. І на цій посаді вже 12 років.

– Йду на роботу – ще темно, приходжу з роботи – вже темно, – так Леся Маценко каже про свою роботу. – Мусиш бути і керівником, і психологом, і економістом, бо і табелі пишемо, і звіти, є своя бухгалтерія. Тепер дуже багато медикаментів, ведемо журнали. Дуже багато стало документації. Аж забагато тої паперової роботи.

Та і хірургію вважає важким відділом, хоча одразу додає, що кожний відділ має свою специфіку і кожна робота є потрібною.

– Не всі хочуть іти в хірургічний відділ, і не всі можуть у нас працювати, – розмірковує Леся Степанівна. – Це складний відділ, у нас лежать хворі після операцій. Треба мити шлунки, катетери ставити – жіночі, чоловічі, внутрішні катетери на дві руки, перфузори підключати. Все треба швидко і добре робити. І це нелегка робота. Коли через коронавірус переводили медсестер з відділу у відділ, не дуже хтось хотів іти в хірургію.

Переконана, що роль медсестри в лікувальному процесі дуже важлива. Бо лікар робить призначення, а все виконувати мусить медсестра. Здійснюючи маніпуляції, ще й словом треба заспокоїти хворого, розрадити.

– Не раз хворий питає, а від чого той препарат, що він мені дає, – каже пані Леся. – Все хворому треба пояснити.

І прикро, коли на адресу медиків звучать нарікання, а то і відверті образи, коли звинувачують їх у всіх бідах: і що не так операцію зробили, і що грошей хочуть, і що ледь не вони винні у їхніх за давнених болячках. І зовсім була вражена від абсурдного: «коронавірус вигадали медики, аби заробити». Це ж треба таке придумати! Таж медики перші піддаються загрозі захворіти.

Ще й через карантин були заборонені планові операції, виконували лише ургентні. Від того значно більше хворих з запущеними хворобами.

– У нас і так сільськогосподарський район, де праця на землі не дає людям часу на турботу про власне здоров'я, – вважає Леся Маценко. – Дехто каже: «От город докопаю, от бульбу зберу – тоді вже піду до лікарні». І звертаються до лікарів пізно. Хоча і таких рятуємо, витягаємо...

За стільки років так багато було різних випадків, каже Леся Степанівна Маценко, що всі не запам'ятаєш і не перерахуєш. Та й люди при хворобі – вони інші: зболені, недоглянуті, без зачіски і гарного вбрання. Зустрінеш у місті – не впізнаєш. Хоча б тому, що тепер, при здоров'ї, вони навіть зовні інші. Буває, підходять, запитують її: «Ви мене не пам'ятаєте? Я у вас у відділі лежала». Не пояснювати ж, що тоді виглядали вони зовсім по-іншому. Але приємно, коли люди дякують, оцінюють працю лікарів і медсестер.

Ольга МІКУЛА

«Завжди хотіла допомагати людям і допомагаю дотепер»

Іноді обставини складаються так, що плануємо одне – виходить інше. А з роками усвідомлюємо, що так мало бути і так на краще. Ольга Романівна Мікула, головна медична сестра КНП «Центральна міська клінічна лікарня Івано-Франківської міської ради», зізнається, що ніколи не мріяла, навіть не думала про професію медичної сестри.

– Я в медучилище документи здала в останній момент, бо думала поступати у водний інститут у м. Рівне, – розповідає «по-чесному», зі сміхом. – Так вийшло. Але у мене і тітка, і вуйко медики. Це, напевно, теж вплинуло на мій вибір. А коли пішла на роботу, то вже і не поверталася до думок про інститут. Завжди хотіла допомагати людям і допомагаю дотепер.

Оля Бідочко (в дівочтві) родом з села Дубівці Галицького району. Але жила з батьками в Маріямполі. Навчання у школі, в Івано-Франківському базовому медичному училищі, перші роки роботи для неї припали на непрості 90-і роки. Науковці називають їх періодом економічної трансформації, який став «шоковою терапією» для економіки України. А для людей ці роки запам'яталися економічною кризою, закриттям підприємств, зубожінням більшості населення, дефіцитами, переходом від купонів до гривні. Як не згадати слова Мати Терези, що Бог посилає нам випробування, щоб ми, долаючи їх, зміцнювалися, а не впадали у відчай.

У 1996 році Ольга Бідочко після одинадцятого класу вступила в медичне училище на спеціальність «Сестринська справа», закінчила у 1998-му. Найбільше запам'ятала з тих часів проблеми з транспортом. Не було стільки автобусів і маршруток, як зараз, студентам доводилося багато ходити пішки, бо і тоді навчання відбувалося на різних базах лікувальних закладів Івано-Франківська.

Після закінчення училища дівчина відчула інші проблеми: з працевлаштуванням і з отриманням зарплати.

– Я довго не могла знайти роботу, – згадує ті часи. – Вчилася на платному, тож державного розподілу не мала, мусила сама собі шукати місце праці. Ходила з лікарні в лікарню – шукала. Скрізь казали, що нема вакансій. Згадала студентську практику в опіковому відділенні обласної клінічної лікарні, де заввідділом тоді був Тарас Романович Масляк. Він під час практики сказав нам: «Якщо після училища не матимете роботи – приходьте у наш відділ, візьмемо». Звернулася до нього, прийняли на роботу. Спочатку пішла анестезисткою, потім перевели на операційну медсестру.

Опікове вважається одним із найскладніших. Не всі готові йти на таку працю.

– Важке відділення, де лежали і дорослі, і діти, – продовжує Ольга Романівна. – Найважче було психологічно. Коли маленька, місячна дитинка і треба робити пересадку шкіри – це дуже складно. Чи коли дитині руки-ноги ампутують – це дуже страшно. То був якраз період, коли було багато електротравм, діти лазили за металом, нерідко це закінчувалося ампутацією.

До цього часу переконана, що опікове відділення – найважче. І тут психологічно найскладніша робота для медичної сестри. Хіба не було так, що плакали на операціях – не запитує, а стверджує. Але одразу додає, що це дуже гарна школа (в розумінні професійного становлення).

Хоча для Олі вона розпочиналася і з власних випробувань. У вересні прийшла на роботу, а першу зарплату отримала аж десь навесні. То був час, коли замість грошей розплачувалися маслом, горнятками. Спочатку їздила до бабці у Дубівці, потім жила у тітки, допомагали батьки. Отак і перебула ті складні часи.

Зате, додає Ольга Мікула, у них в опіковому був дуже гарний колектив. Дружно працювали. Мала там хороших вчителів серед операційних і старших медсестер: Марія Дмитрівна Юсип, Марія Євстахіївна Пуйда, Марія Олексіївна Грановецька. Вони вчили не лише медсестринські

маніпуляції виконувати, а й не розчаровуватися, не впадати у відчай, працювати злагоджено, в команді. Особлива подяка Наталії Степанівні Ружилю як наставнику.

– В опіковому відділі ти розумієш, які бувають важкі випадки, – згадує свою роботу в ОКЛ. – І не було коли думати, щоб руки опускалися. Навпаки, ми все робили для того, щоб тим людям допомогти.

Попрацювала Ольга Мікула операційною медсестрою, потім її перевели на посаду старшої операційної медсестри опікового відділення ОКЛ. А згодом, у 2010 році, Тарас Мясляк запропонував перейти старшою медсестрою у ЛОР-відділення центральної міської клінічної лікарні. І вже до осені її перевели на посаду головної медичної сестри лікарні.

Зізнається, що спочатку було страшно, не розуміла, як має спрацюватися з багатьма і відповідати за багатьох. Тим більше, що колектив для неї був новий – що таке якихось пів року?

Сьогодні в КНП «Центральна міська клінічна лікарня Івано-Франківської міської ради» понад 290 медичних сестер і майже 140 молодших медсестер. Відповідає і за старших медсестер у відділах (їх 16), і за всіх медсестер та молодший медичний персонал лікарні. Чи легко ними керувати?

– У мене старші молодці, даються, – каже зі сміхом. – Працюємо з дівчатами разом, злагоджено. Не було проблем зі старшими медсестрами, і з старшими по віку, які не сприйняли б мене.

Навіть ті, хто за віком старший, для неї «мої дівчата». За віком їх не розділяє. Як і не виокремлює якісь відділення.

– Для мене кожне відділення вартісне, – наголошує. – Особливого ставлення до якогось підрозділу не маю. Всі однаково отримують інформацію і про всілякі проблеми, і про новинки, і про якісь організаційні речі.

Головна медична сестра відповідає і за студентську практику в лікарні. Бо усвідомлює, що це майбутні фахівці.

Для них практика – це можливість вчитися. А у відділах раді, коли є студенти і допомагають медсестрам.

Ользі Романівні доводилося бути членом комісії на екзаменах в Івано-Франківському базовому медичному коледжі. Вона відзначає, що «є дуже гарні діти», хочуть вчитися і працювати. А у коледжі добре вчать. Зробили симуляційні навчальні кімнати, яких за часів її навчання в медучилищі не було.

– Медсестра має бути ввічлива, працююча, відповідальна, акуратна, уважна і співчутлива до пацієнтів, – ділиться своїми думками. – Тоді це буде хороша медсестра. Це має бути закладено всередині в людині. Але ці риси і можна виховати. Тому з молодими медсестрами треба працювати і їх вчити. А їм треба постійно вчитися і вдосконалюватися.

Сама через майже два десятки років продовжила навчання і у 2018 році отримала диплом бакалавра.

Ольга Мікула зізнається: робота головної медсестри така, що «на тій роботі живеш фактично». Найбільше це відчують, звичайно, рідні: чоловік, 15-річний син Арсен, 8-річна донечка Злата. На захоплення жінці часу не вистачає. Трошки вишиває, але лише коли є вільна хвилинка.

– Праця медсестер недостатньо цінується, – говорить не про свою працю, а загалом про медсестринство. – І йдеться не лише про гроші, а про саме ставлення. Чомусь люди останнім часом, – підшуковує відповідне слово, – не цінують нашу роботу. Елементарної нема поваги до медичних працівників, але ми працюємо, удосконалюємось, стаємо кращими навіть у таких складних умовах.

Не дуже сподівається на зміни після пандемії коронавірусу. Чи оцінить суспільство, як лікарі і медсестри у надзвичайно складних умовах, ризикуючи своїм здоров'ям і своїх близьких, виконували професійний обов'язок? Чи і через такі випробування нам потрібно перейти для нашого зміцнення?

Світлана МІШАЛОВА

«Через три роки роботи в родзалі я зрозуміла, що то моє – і так вже 25 років»

З трьох сестер Тринько найстарша Світлана, тепер Світлана Михайлівна Мішалова, акушерка Рогатинської ЦРЛ, найбільше відчула, як то їздити з місця на місце, змінювати роботу, сусідів, враження, скучати за рідними і Опіллям. За чоловіком-військовим переїжджала з гарнізону в гарнізон, і через їх віддаленість довелося відмовитися від мрії вивчитися на лікаря. Зате побачила стільки різного... Десь дивувалася, десь захоплювалася і скрізь дечому вчилася. Вважає, що навіть невдачі і помилки – то наука.

Першою невдачею стала спроба вступу в медінститут.

– Три екзамени здала на четвірки і четвертий вже не йшла здавати, бо зрозуміла, що не перейду ту межу, хоча і місяць навчалася на підготовчому, – розповідає пані Світлана. – То був 1981 рік, поступало дуже багато афганців. Були й інші нюанси, про які не хочеться зараз згадувати: знайомства, гроші. Приміром, я не розуміла, чому на екзаменаційному листі моя фотографія була подряпана...

Рогатинську середню школу Світлана Тринько закінчила з золотою медаллю. За рік до того здобула звання кандидата в майстри спорту з кульової стрільби з пістолета, з 5 класу займалася цим видом спорту, брала участь у спартакіадах України. Звісно, бували і перемоги, і поразки. Але коли несправедливість – тоді особливо боляче і гірко.

Словом, Світлана не вступила, і вдома вирішили, що нема чого рік марнувати. Батько повіз її з тими ж документами в Івано-Франківське медичне училище. Сподівалися, що провчиться рік і на наступний таки вступить у медичний інститут. На медсестринському відділенні вільних місць вже не було, лише на акушерському, куди дівчину й зарахували.

– По тому вихованню, що було в ті часи, акушерство для мене – це було щось таке: «фе-фе-фе», – зараз згадує зі сміхом. – Повернувшись додому, думала, як маю забрати

документи, бо я не хочу того акушерства. Ми неправильно виховувалися, багато тем замовчувалося, багато що було недоступне.

Все змінила літня практика. Вона співпала з другою хвилею вступу в училище. Коли побачила, як біля вікна плачуть хлопці, які не вступили, подумала собі: «Хлопці плачуть, а мені як само у руки впало. Е ні, не відмовлятимуся».

Акушерська група – це колишні десятикласники, які вважали себе дорослими і поважними, бо старші за віком. Класною керівничкою у них була Уляна Михайлівна Думка.

– З першого практичного заняття я зразу милася на пологи, – з вдячністю згадує свою наставницю. – Не знала, що то таке, це було страшно для мене. Я бачила все лише у книжці. Теорії тоді пройшли небагато. І так кожне, кожне заняття – аж до нинішнього дня я в акушерстві.

Згадуючи навчання в медучилищі, каже, що знань дають абсолютно достатньо, «якщо вчишся і якщо того хочеш». А згодом до отого бажання вчитися додається практика. Досвід робить нас майстрами своєї справи.

Після закінчення медучилища у 1984 році Світлана Трилько з пів року попрацювала в Рогатині, вийшла заміж і стала Мішаловою. Почалися переїзди: Умань, Рязань, у 1989-1991 роках Ворошиловград (тоді Луганськ). В Умані працювала трохи в гарнізонному ФАПі, в Рязані – в пологовому будинку. От де вже дійсно були здивування.

– В Рязані поставили мене, вагітну, працювати в післяродовий зал, – згадує. – Що мене вразило? Не повірите: цинкові тазики – шафлики, цинкові відра, багаторазові системи, які дали мені скласти, а я не вмію. У мене 60 жінок після пологів, у мене 10 капань, а я не вмію скласти систему, бо нам у Франківську розказували і показували, що такі колись були, але ми вже вчилися на одноразових. Тоді найбільше вразило, наскільки ті, «за Москвою», далекі від цивілізації.

На Прикарпаття родина Мішалових повернулася у рік проголошення незалежності України. Старший син Тарас якраз став першокласником. А Світлана Михайлівна прийшла на роботу в Рогатинську ЦРЛ. Згадує, як в ті часи все було «чітко і строго», як дотримувалися наказів, законів.

Спочатку працювала старшою медсестрою, трошки підміняла, вчилася. Розповідає про перший випадок, коли самотійно приймала пологи.

– Це була класика, повторні пологи, абсолютно без проблем. Вийшло так, що не було нікого: одні пішли зі зміни, інші мали прийти на роботу. Те, що перші пологи пройшли як по маслу, зіграло велику роль: вони мене не настрашили.

Пані Світлана вдячна акушерці, яка «дозволяла працювати»: стояла за спиною, не шкодувала, щоб молода жінка навчилася. Вдячна лікарю, який довіряв їй, молодій акушерці, під своїм контролем приймати пологи, шити. Раз огляне жінку – і передає на її відповідальність.

– Дякуючи тій акушерці, яка дозволила, тому доктору, який вчив: «Світлано Михайлівно, спокійно, робіть так чи так», я стала хорошим спеціалістом, – розповідає Світлана Мішалова. – А з часом я зрозуміла, що цю роботу люблю. Років сім-вісім треба було попрацювати в загальному в лікарні, а в пологовій залі зо два-три роки, щоб зрозуміти: «то моє». То був час, поки вчилася, відчула смак роботи. І так в родзалі з 1996 року – постійно донині.

Одразу додає, що народження дитини – то злагоджена праця і колективна відповідальність усіх: лікарів, акушерок, медсестер, неонатологів. Боляче сприймає, коли чує нарікання на медиків і на медицину. Має свою думку (з огляду на досвід роботи) на те, що корисно мамі і дитинці, і що можна дозволяти, а що ні. Приміром, партнерські пологи.

– Коли я починала працювати, зовсім не дозволяли відвідувати жінок в післяпологовій залі, не показували їх, тільки дозволяли передачі, – розмірковує Світлана Михайлівна. – Я стовідсотково підтримую партнерські пологи, але до початку народження дитини. Жінка тоді не має страху, не перелякана, не скута. Хвилин 10-20, до півгодини вона звикає до нас. Коли поряд хтось є, вона відчуває підтримку, розслабляється. З другого боку, люди бачать, що ми прагнемо добра і завжди на боці мами і дитини. Це все на очах людей. Не конче мусить бути чоловік, а партнер, навіть краще, щоб це була сестра, подружка. Але не мама, бо жінка тоді перекладає все на маму: мама помис за мене посуду, мама за

мене вродить. І не відчуває відповідальності, пхенькає, плаче. Коли є чоловік – в неї є гідність, коли подружка – навіть гордість за те, що вона зараз стане мамою. Та коли виникає якась складніша ситуація, ті, хто біля жінки, розуміють, що треба вийти, бо вони лише заважатимуть. Щодо чоловіка на пологах – ну може десь там в головах стояти, але я категорично проти оглядів при чоловікові і при народженні дитяти.

Досвідчена акушерка при пологах може взяти на себе роль такого партнера. Тут чимало залежить не лише від професіоналізму фахівця, а й від його характеру. Не кричати, не буркотіти, десь співчуттям, а десь і жартом підтримати жінку. У Світлани Михайлівни якраз така вдача: весела, балакуча, щира.

Ця вдача допомагає їй і в роботі на 0,5 ставки медичною сестрою територіального центру соціального захисту населення в с. Данильче. Ніби два полюси – немовлята, яким допомагає з'явитися на цей світ, і літні люди, яких доглядає.

– Я присутня при народженні і я часто проводжаю... – каже Світлана Михайлівна про ці дві важливі в людському житті моменти, до яких дотична.

Сини Тарас і Максим медицину не вибрали. Їм ближчі і зрозуміліші фізика, техніка, комп'ютери. Вони закінчили Львівський університет і Київський авіаційний. Хіба невістка буде лікарем, зараз проходить інтернатуру, хоче бути педіатром.

А ще Світлана Мішалова дуже гарно вишиває і в'яже: костюми, плаття, дитячий одяг. З її вишивок і в'язаних речей можна робити персональну виставку, або хоча б фотоальбом-каталог. Зізнається, не один раз у церкві чи у місті погляд вихопить в'язаний берет чи шапочку: «Моя робота».

...Років десять тому, а може і більше Світлана Михайлівна під час поїздки на батьківщину тата на Тернопільщину від сусідів почула, що татова баба, її прабаба, була повитухою. То, може, не випадково так склалася її доля, не випадково вона стала акушеркою. А в тяжких випадках подумки звертається до прабаби за допомогою.

Людмила ОСТАФІЙЧУК

«Цілий час працюю з дітками – майже 30 років»

Радість і гордість незмінно відчуває Людмила Миколаївна Остафійчук, медична сестра палати новонароджених акушерсько-гінекологічного відділення Снятинської ЦРЛ, коли на вулиці рідного міста зустрічає свою колишню маленьку пацієнтку Наталочку. Ці відчуття нероздільні: радість, бо дівчинку, яка народилася з вагою 1600 грамів, вдалося виходити, а гордість, бо це їм, медикам, таки вдалося. Зараз Наталочці уже вісім років, вона мало чим відрізняється від своїх ровесників. А тоді, коли народилася такою крихткою, для її виходжування об'єднали свої старання лікарі-неонатологи і медсестри відділення. Ці зусилля доповнили молитви батьків і медпрацівників та віра в цілющу здатність молитви і людських рук.

Дванадцять років тому Україна перейшла на нову міжнародну систему обліку і статистики, згідно з якою медики повинні виходжувати дітей з вагою при народженні понад 500 г. Таких у практиці Людмили Остафійчук не було, але і випадок з Наталочкою для районної лікарні був неординарним.

Все трудове життя цієї медсестри – а це майже три десятиліття – пов'язане з педіатрією, в останнє десятиліття – з неонатологією. У самої дві донечки – правда, уже дорослі: 22 і 24 роки.

– Цілий час з дітками працюю, – каже Людмила Миколаївна. – Починала медсестрою в дитячому відділі, потім в дитячій реанімації, тепер в пологовому у палаті новонароджених.

Для неї вибір фаху був закономірним. Бо змалечку мала для себе приклад мами Марії Михайлівни Рощинської, яка закінчила Чернівецьке медичне училище. Спочатку мама працювала медичною сестрою поліклініки у Снятині, а з 1988 року – головна медсестра центральної районної

лікарні. Майже 35 років – погодьтесь, солідний термін. І водночас це оцінка її праці, вміння ладнати з людьми, а для доньки – підстава для гордості.

Люда Роцинська на навчання до Івано-Франківська приїхала з села Потічок Снятинського району, де жили тоді з батьками. Можна було вибрати навчальний заклад трохи ближче – у Чернівцях, Вашківцях чи Коломиї. Але вирішили спробувати вступити в Івано-Франківське базове медичне училище.

То були особливі роки – 1988-1991. Україна відроджувалася, випростувалася, відкривалася до омріяної, століттями очікуваної незалежності. Сміливіші студенти залишали пари, ходили на мітинги та марші. Сміливих і небайдужих за щораз ставало більше.

– Такий був дух піднесений, – каже про ті часи пані Людмила.

Коли вона вступила в училище, навчальний заклад знаходився ще в приміщенні на вулиці Галицькій, там провчилася один семестр.

– Нас якраз перевели в нове приміщення, тоді на вулиці Держинського, тепер Мазепа, – згадує Людмила Остафійчук. – Ще воно було ду-у-у-уже бідне, необлаштоване, без роздягалок. Ми наче кочували: трохи там – трохи там вчилися. А тепер як я подивилася, який коледж, все у зелені – нічого того й близько не було.

Одразу наголошує, що франківське училище давало дуже якісну освіту.

– Викладання і вимоги були дуже гарні, – Людмила Миколаївна ставить в один ряд високий рівень викладання і велику вимогливість та об'єднує їх словом «гарні».

Водночас зазначає, що не відчували якоїсь зверхності у ставленні до себе студенти, які прийшли на навчання з сільських шкіл. Зрозуміло, що за базовими знаннями не завжди вони дотягували до міських випускників. Перший рік за шкільною програмою вчитися було важче, але коли пішли медичні дисципліни, практичні заняття – стало і легше, і

цікавіше. Декого з викладачів, зізнається, уже забула на ім'я і по батькові, але в пам'яті залишилися якісь загальні враження і емоції, насамперед доброзичливість у ставленні до студентів.

З викладачів найперше згадує директорку Марію Василівну Мудрак і Дмитра Гнатовича Циганкова. Директор – це зрозуміло, бо хіба можна інакше відповісти на запитання: «Хто в домі господар?». А от Дмитра Гнатовича згадує як викладача математики, а не як композитора чи керівника вокальних колективів. Бо Люда не співала, на концертах не виступала. Але...

– Ми на уроках співали, – каже зі сміхом і пояснює. – Пригадую, якось під кінець уроку до нього прийшло натхнення і Дмитро Гнатович запропонував нам разом заспівати. То щось було про Новий рік.

У їхній сестринській групі були самі дівчата. Для них подією ставали концерти, якісь тематичні заходи і особливо спільні вечори з фізкультурним технікумом. Бо студентське життя – то не лише навчання.

Окремі спогади про практику. Якраз тоді, за рік до вступу Люди в училище, відкрили нову обласну лікарню на Пасічній. Збудована за сучаснішим, німецьким проектом, вона тодішнім студентам, особливо з віддалених районів, видавалася лікарнею дуже високого рівня. Там у них проходили уроки (пари) – пані Людмила, згадуючи роки навчання в медучилищі, вживає то слово «уроки», то «пари». Ходили також в лікарні на Держинського, на Матейки.

Це практичні заняття під час навчального семестру. А на практику їздила додому, у Снятин. Не для того, щоб мама, тоді уже головна медсестра лікарні, створювала якісь тепличні умови, а щоб засвоювати на практиці все те, що вчила в училищі. Під особливим (і вимогливим) маминим контролем.

Сюди, в Снятинську центральну районну лікарню, і пішла Людмила Рощинська на роботу після закінчення Івано-Франківського медичного училища у 1991 році. Спочатку в

дитячий відділ медсестрою, а після декрету, коли у 1998 році відкрили дитячу реанімацію, перейшла туди. І вже десять років як працює в пологовому відділенні, в палаті неонатології.

Людмила Миколаївна вважає роботу з дітками дуже відповідальною. Це те, що об'єднує різні відділення, через які пройшла. Каже, що кожна медична сестра має не лише професійно виконувати свої обов'язки, а й бути вихователем, психологом, подекуди навіть мамою для маленьких пацієнтів. У дитячій реанімації своя специфіка – потрібні оперативність, вміння «зібрати себе до купи», не розгубитися в критичних ситуаціях. У неонатології багато важить досвід, старанність, сумлінність.

– У нас така робота, що потрібно постійно вчитися, – наголошує Людмила Остафійчук. – Бо бувають різні випадки. Дітки народжуються і здорові, і хворі. А ми віддалений район, надаємо допомогу на місці, а потім відправляємо до Коломиї чи Франківська. Тож треба бути готовим до різних ситуацій.

Як от випадок з Наталочкою. Виходили її у Снятині, і вважали це спільною перемогою.

– Такі дітки лежать в лікарні до місяця, щоб вага була хоча б до 2500 г, аж тоді їх можуть виписати, – каже пані Людмила і зізнається. – Коли постійно годуєш, доглядаєш, дивишся за дитинкою, вона стає твоєю.

З вдячністю згадує часи, коли працювали за україно-швейцарською програмою «Здоров'я матері та дитини». Завдяки цьому проєкту Снятинська ЦРЛ отримала кювез, дихальний апарат, обігрівальні лампи. Лікарі і медсестри їздили на навчання в обласний перинатальний центр, проходили різні курси. Вчилися, складали тести. Людмила Остафійчук стверджує, що було дуже цікаво, і шкодує, що зараз цього нема.

Марія ПАТРІЙЧУК

«Переживаєш за кожну дитину як за власну»

Де б не вчилася чи працювала Марічка Патрійчук, завжди відчувала і відчуває свою причетність до колективу і зацікавленість різними справами. Вона не з тих, хто звик жити у своєму невеличкому світі, закрившись шкаралупою власних інтересів чи вузьких професійний обов'язків. Вона, навпаки, відкрита, яскрава, активна, знаходить час на пісні, вірші, виступи, концерти. І у рідному селі Закерничне, що входить в Перегінську сільську раду, і в Перегінській районній лікарні, де працює медсестрою дитячого відділення, і ще коли вчилася у медичному коледжі.

Про все говорить із захопленням і щирою цікавістю. Про рідне село, відоме далеко за межами Рожнятівщини завдяки місцевому пароху отцю-монаху Василю Ковалю, що допомагає недужим молитвою, про Свято-Покровський монастир на горі Чуриків, будівництво якого майже завершується і куди приїжджає дуже багато людей. Про виступи на концертах у Закерничному, Перегінську, Рожнятові чи Івано-Франківську. Про свою роботу з дітками, яку вважає надзвичайно відповідальною, важливою і водночас надзвичайно цікавою. Про навчання в Івано-Франківському базовому медичному коледжі, спогади про яке ще такі світлі і свіжі (це лише молодим три-п'ять років видаються «солідним» терміном у житті).

Односельці Марічки не здивувалися б, якби дівчина з її яскравою зовнішністю і мистецькими талантами «пішла в артистки». Але і не здивувалися вибором медичного фаху. Цим вибором завдячує мамі Ользі Дмитрівні Патрійчук, яка працювала медсестрою на ФАПі у Закерничному, а фактично виконувала обов'язки фельдшера, потім працювала в хірургічному, в дитячому відділенні у Перегінську.

– Мама у мене дуже хороший медик, – розповідає Марія Патрійчук. – Коли вона працювала у медпункті, до неї часто зверталися люди. Я від маленької бачила, як одні просили,

щоб послухала, іншим робила уколи, перев'язки. Знаєте, як на селі медсестра – з хворобами чи травмами до неї біжать, всіх знає, всім допоможе. Вона могла би бути добрим лікарем. Мама для мене приклад, вона всьому мене навчила.

В Івано-Франківське базове медичне училище на спеціалізацію «Сестринська справа» Марія Патрійчук вступила у 2015 році. Як не дивно, на першому курсі не так гостро відчувала відірваність від дому, від мами. Каже, що дехто з однокурсниць навіть дзвонив до батьків, щоб їх забирали з Франківська. Її це теж не оминуло, але уже на другому курсі, коли пішли «перші серйозні екзамени» – математика, українська. Тепер над цим сміється: «Перейшло».

– Медичний коледж – це відповідально і дисципліна на першому місці, – розповідає про роки навчання і сміється над дівчачими «жертвами». – Білі халати, шапочки, волосся забране, без намальованих нігтів на руках. Пари треба було відробляти, якщо пропустив. Були предмети, які важче даються, були і легші. Але викладачі терплячі, студентів розуміють. І навіть складні предмети, коли приходили заліки, екзамени, ми здавали. Якби мені зараз запропонували йти вчитися до школи чи у коледж, то я виберу коледж. І ще раз пройшла би оце навчання.

Найцікавішими, за словами Марічки, були третій-четвертий курс. Це коли додалися клінічні предмети, почали їздити на пари в лікарні, де коледж має навчальні бази.

– Я не хотіла бути найрозумнішою, але і не хотіла погано вчитися, – щиро, без прикрас зізнається. – Трималася золотої серединки. Щоб не перескакати інших, але і щоб оцінки були нормальні. Я ніколи не зубрила, а хотіла зрозуміти те, що вчу. Тому мені легше пішли предмети, яких вчили в лікарні, коли пацієнтів бачили на практиці. А ще тут, у коледжі, познайомилася з багатьма людьми, знайшла багато друзів.

Наука не буває марною. Коли Марійчина мама поїхала за кордон (скільки наших кваліфікованих, гарних працівниць змушені скуштувати того заробітчанського хліба – не від

хорошого життя, звісно), на її місце в дитяче відділення Перегінської районної лікарні прийшла донька. Це був листопад 2018-го. Зізнається, що спочатку було трохи важко, бо пішла одразу до маленьких дітей.

– Чому важко? – згадує перші місяці. – Бо не було ще практики, як правильно робити ін'єкції, як температуру виміряти, як за дитиною ходити. Це дітки від одного місяця до 18 років. А, як відомо, з маленькими дітками працювати набагато важче, як з дорослими.

Для того, щоб набути практики, Марії Патрійчук знадобилося два місяці. А вже через два роки адміністрація Перегінської лікарні нагородила її грамотою до Дня медичного працівника. Працює палатною медсестрою, але виконує обов'язки і маніпуляційної, і постової медсестри. Заступає на чергування від 8 ранку до 8-ї наступного дня. Каже, що робота подобається і все вдається. Після такої роботи можна сміливо йти в будь-яке відділення, бо «найсерйознішу практику пройшла з дітьми».

– Коли привозять дитину зі стенозуючим ларингітом, чи з алергічною реакцією, чи з зневодненням, потрібно відразу діяти, надавати медичну допомогу, – розповідає про оту особливу роботу з дітьми. – Кожна хвилина важлива для дитини і для батьків. Це делікатна, ювелірна робота – знайти венку у малесенької дитини. Ти переживаєш за цю дитину, ніби за власну. І віддаєшся повністю роботі. Нема такої спокійності на душі. Ідеш на чергування – і не знаєш, що тебе сьогодні чекає, які випадки, які діти поступлять. Переживаєш за кожную дитину, – повторює знову.

Хоча не так давно сама ще була дитиною. Та хіба лише кількістю років вимірюється серйозність ставлення до свого фаху і своїх обов'язків, до тих, хто потребує уваги, професійних вмінь, майстерності медичної сестри? І за цю науку теж вдячна викладачам медичного коледжу, зокрема кураторці Анні Іванівні Байструк, Василю Гнатовичу Будзику (хірургія), Олесі Іванівні Гафійчук (іноземна мова), Ользі Григоївні Ярошевич (психіатрія) та іншим.

Марічка з приємністю згадує свій навчальний заклад, радіє, коли випадково зустрине когось з викладачів. А ще приємніше, коли її впізнають. Та і як не впізнавати, якщо Марія Патрійчук у коледжі була активною: співала, декламувала, їздила на конкурси. Коли хтось дивується, як в медичному навчальному закладі знаходила на все це час, дівчина дивується, що про це запитують, бо завжди любила музику, співати, це їй «в радість». І завжди знаходила час і вчитися, і займатися тим, що любить.

Співала в хорі чотири роки, «була в першому голосі». Виступали хористи у коледжі під час свят чи якщо проходили якісь семінари, конференції. Такі виступи – підтвердження того, що майбутні медсестрички мають різнопланові таланти і мають можливість в навчальному закладі їх розвивати. Співала Марічка й індивідуально. В обласному конкурсі серед студентів вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації «Пісенний вернісаж» посіла друге місце у номінації «Українська народна пісня». Виконувала тоді пісню «Ой, леле». Запрошували її і декламувати вірші, зокрема свої.

Це ще одне захоплення Марічки – поезія. З 2014 року в окремий зошит записує свої вірші. Наразі пише для себе – «як є натхнення», але ділиться ними з рідними, друзями, в соцмережах. Це вірші про Україну, про війну, але більшість – інтимна лірика, про кохання. Хто знає, може, з часом той записник переросте у збірочку.

Свої захоплення Марія Патрійчук перенесла у доросле, постколеджне життя. Точніше, ніколи їх не переривала. Виступає і за клуб свого Закерничного, і за лікарню Перегінська. Чи це вечір до Дня матері, чи храмове свято, чи якийсь концерт. На районному огляді-конкурсі читців з нагоди 206-ї річниці від дня народження Тараса Шевченка зайняла друге місце. Тоді читала Шевченкову «Тополю», а також свій вірш. Всі ці захоплення додають яскравих барв до життя дитячої медсестри з Перегінська.

Олександра ПІЩАК

«У всьому стараюся знайти позитив – і в праці, і в пісні»

Якщо театр починається з вішалки, то для Олександри Володимирівни Піщак, акушерки поліклінічного відділення Тисменицької лікарні, медичне училище, та навіть майбутній фах розпочалися з... фотографій. То були світлини студентських концертів, які Леся Яцюк (в дівочтві) побачила в коридорі ще старого корпусу Івано-Франківського медичного училища на вулиці Галицькій.

Зізнається, що про медицину вона не думала, хоча не раз мама переконувала: то фах, який завжди пригодиться, навіть для себе. Леся ж хотіла йти в технічний вуз, на математику. Через дитячу примху чи не в останній момент змінила плани. І, як мовиться, для інтересу, без серйозних намірів зайшла в медичне училище. Тоді і побачила світлини: вокальні ансамблі, оркестр, танцювальні колективи. Одразу подумала: це життя, до якого звикла. Бо у школі без Лесі жоден концерт не обходився, співала і соло, і в дуєті, і тріо.

Якраз надійшов директор училища Григорій Григорович Гавриш.

– Що там, голубко, виглядаєш? – запитав дівчину. – Хочеш до нас поступати?

– Та, чесно кажучи, не дуже, – почув у відповідь.

Запросив до свого кабінету, розпитав: хто та звідки. Дізнавшись про любов до техніки, сказав, що через рік в училищі відкриється зуботехнічне відділення.

– Переведешся туди, а цей рік поступай, – а як дізнався, що школу закінчила з золотою медаллю, то додав, що екзамени не треба здавати. – У нас якраз одна група самих медалістів набирається.

Вагалася не довго. Каже, після задушевної розмови з директором відчула до нього довіру, та й ті світлини принадили. Як потім вдома мамі про це повідомила, то почувла: «А

видиш, так тобі Бог покерував, що ти пішла, тобі сподобалось і йдеш там, що я тобі радила».

Їхня група фельдшерського відділення дійсно була особлива, сильна. В таких умовах своєрідного суперництва вчитися було цікаво і легко. Особливо Лесі подобалася латина. Були часи, коли вона латиною могла складати речення і говорити. Дотепер згадує, як вчитель латини Володимир Антонович Голець дівчат називав «жабками».

Якось на перерві помітила, що однокласниця з Рогатина Катя Стебеляк теж фотографії розглядає. «Так бим співала» – «І я», – сказали одна одній. До них долучилася Ліда Ферлей з Івано-Франківська, яка грала на фортепіано: «Буду вам акомпанувати».

Отак утрюх і виступали чи не на всіх концертах, заходах, вечорах під час навчання. Леся ще й відповідала за культмасову роботу в училищі. Створили мобільну групу для виступів у військовому госпіталі чи в районах. Навіть з Михайлом Сливоцьким, якого згодом називали прикарпатським соловейком, виступали, хоч і були з різних навчальних закладів.

Була у Лесі спроба вступити в медінститут. Чоловік Юрій, який вчився в інституті нафти і газу, «видресировав» з хімії на рівні технічного вишу. Та коли екзаменатори сказали, що на одне питання можна не відповідати, обурилася: «Як так, це ж не випускні екзамени». Не сподобалася така сміливість, виставили «четвірку». Наступні екзамени не здавала, пішла забирати документи – видали не одразу.

– Я не поступила – і дуже добре зробила, – так зараз каже Олександра Володимирівна.

Після закінчення у 1969 році з відзнакою медичного училища працювала медичною сестрою дитячої консультації в Тисмениці, а у 1971 році поїхала на Закарпаття, куди направили чоловіка. У селі Ільниця біля Іршави працювала старшою медсестрою дитячого комбінату (дитсадочка).

Крім трьох років проживання на Закарпатті, все життя родини Піщаків пов'язане з Тисменицею. Коли

повернулися у рідне містечко з одинадцятимісячною донечкою Ірою, пішла в лікарню влаштовуватися на роботу. І першим зустріла головного лікаря Григорія Григоровича Барила, при якому розраховувалася перед від'їздом. За цей час він став головним лікарем пологового в Івано-Франківську і кликав її туди. Та хіба з малою дитиною наїздишся? Пішла на декретне місце акушерки в оглядовий кабінет поліклініки у Тисмениці. І пропрацювала там довгі роки. Зараз акушерка поліклініки.

То був час, коли на хутовій фабриці працювало три тисячі жінок. Раз на рік Олександра Володимирівна йшла на місяць на підприємство оглядати жінок. Чимало є таких, з ким сьогодні бачиться у місті і чує: «Леся, якби не ти, я б уже давним-давно на тому світі була, ти вчасно виявила у мене рак». «Ти заставила мене лікуватися», – друга каже. І хоч не вважає це своєю особливою заслугою, люди оцінили. До цього часу звертаються до неї за порадою.

Для Олександри Піщак Тисмениця – це не просто місце, де народилася і де прожила довгі роки. Зв'язок глибший, бо причетна до багатьох культурно-мистецьких акцій у своєму рідному місті. І ота активність давала відчуття співпричетності, громадянської відповідальності, повноти життя.

Ще як прийшла на роботу після училища, історія повторилася, але вже в поліклініці: «Дівчата, давайте створимо свій ансамбль». Спочатку вокальний, потім вокально-інструментальний «Тисменичанка». Де лиш не побували з концертами.

А коли повернулася з Закарпаття, прийшла у хор «Просвіта» при Тисменицькому народному домі. Там співали працівники хутового об'єднання, медики і вчителі музичної школи. Майже 20 років старостою хору була саме Леся Володимирівна, хоч і медик. Виступали в Прибалтиці, Польщі, Угорщині, Румунії, Югославії, двічі в Москві на ВДНГ, на фестивалі «Сонячні кларнети».

– Ми заслужили таку назву, ми дійсно займалися просвітництвом, – згадує 80-90-і роки. – Хоч ми співали і партійні

пісні, і «Славное море, священный Байкал», але були в репертуарі і народні, а наш художній керівник заслужений працівник культури Роман Дмитрович Медвідь вмів так поставити пісню, що вона звучала як протест. Бувало і так, що щось не дозволяли виконувати. А перший Шевченківський вечір у філармонії у 1989 році відкривав саме наш хор.

Перед референдумом про незалежність України у 1991 році народний аматорський хор «Просвіта» з Тисмениці і народна самодіяльна хорова капела с. Радча, якою керував доцент Богдан Волосянко, їздили на Кіровоградщину «агітувати за Україну», були там десять днів. Хористи співали заборонені до цього стрілецькі пісні, «Червону калину». І після цих пісень люди вклякали на коліна і цілували синьо-жовтий прапор.

Пригадує також, як у червні 1991 року їздили співати на Козацькі Могили в Берестечко. Це було відкриття пам'ятника «Поле Берестецької битви» за участі чи не півмільйона людей. Тоді на Леоніда Кравчука «моцно» наступали, зустріли його невдоволеним гулом, тоді ж патріарх України-Руси Мстислав сказав людям: «Не бійтеся».

Славні були часи – переконана. Якраз тоді чоловік Юрій очолював осередок НРУ в Тисмениці. Така свідомі і небайдужа родина.

Вже згодом кілька разів з дітьми їздили своєю автівкою в Берестечко, згадували ті часи становлення України. Взагалі люблять подорожувати, особливо в Зарваницю, Гошів, щоб набратися сили.

Родина дружна. Доньки Ірина і Галина свої імена отримали на честь бабусь («щоб імена не пропадали, а діти мали вдачу»). Закінчили музичну школу, старша стала скрипалькою, через неї Пішаки зазнайомилися і потоваришували з керівником ансамблю «Гармонія нобіле» Олегом Геретою. 15-річна внучка Лариса теж має схильність до мистецтва, вчиться в ліцеї для обдарованих дітей.

Доньки, як і мама, смачно готують і випікають. Пані Леся зберігає старі книжечки з переписами маминих рецептів.

Особливо подобається коліжанкам пляцок «Триденний» (замішувати тісто на коржі на три дні).

Хоча були у житті Олександри Піщак і прикрі хвилини, і випробування хворобою, намагається про них не згадувати. Не любить людей, які ниють, стогнуть, яким завжди щось нещода. У всьому старається знайти позитив.

– Постояти за себе не дуже можу, а от тримати себе в руках і стримувати свої емоції вмію, – підсумовує Олександра Володимирівна. – Ніколи не можна опускати руки, треба бути оптимістом.

Марія ПОРОХ

«Все життя любила писати – цікавих людей багато довкола»

До десятого класу дівчинка з покутського містечка Заболотів на Снятинщині Марійка Порох вагалася, куди піти вчитися: на філолога чи вчителя англійської мови. Завжди була переконана у своїй «гуманітарній схильності». Згодом ота любов до слова таки проявила себе, але уже стала захопленням у час, вільний від роботи медичної сестри Косівської ЦРЛ і домашніх справ.

Перед закінченням школи дівчина змінила думку і вирішила піти в медичне училище. Хоча Коломия ближче до Заболотова, чула гарні відгуки саме про Івано-Франківське медучилище, та й знайомих в обласному центрі мала – це вплинуло на вибір місця навчання. Вдячна викладачам і за теоретичні знання, і за можливість на власні очі бачити різні патології і власними руками виконувати медсестринські маніпуляції. І навіть самій відчувати себе в якості пацієнта.

– Після підшкірної ін'єкції в мене зробився абсцес, і я ніяк не могла зважитись, щоб піти його розкрити, – розповідає про випадок на занятті з хірургії у Ірини Владиславівни Свйонтек. – Але на практичному занятті я таки розповіла викладачці про свою проблему. Вона розказала студентам про те, що абсцес може дати серйозні наслідки, підтримала мене і тут же сказала лягати на операційну кушетку. Я так довіряла Ірині Владиславівні, що в мене враз кудись зник страх. Після мініоперації я щоденно ходила на перев'язки і старанно дотримувалась порад свого хірурга.

Через 45 років Марія Порох описала цей епізод, підготувавши для журналу «Гражда» (виходить у Львові) розповідь про свою викладачку хірургії, а водночас відому майстриню, авторку книг про гуцульську і покутську вишивку. На жаль, Ірина Владиславівна не змогла прочитати цей нарис, бо, як повідомив редактор журналу Олександр Масляник,

саме 7 березня 2018 року, коли редакція отримала матеріал, Ірина Свйонтек відійшла у засвіти.

Висловлюючи їй вдячність від імені 6-ої медсестринської групи Івано-Франківського медичного училища (43 випуск, 1974 рік), авторка допису ніби передавала земний уклін усім викладачам, які щедро ділилися знаннями і досвідом, любов'ю до свого фаху і небайдужістю до майбутнього України.

– У моїй пам'яті назавжди залишилися світлі і теплі спогади про училище, про нашу групу з 29 студентів (27 дівчат, два хлопці) з різних міст і сіл, – розповідає Марія Юріївна. – І, звичайно, високопрофесійний педагогічний колектив училища: Г.Г.Гавриш (родом з Косова) – лікар-дерматолог, директор училища майже 25 років, до 1983-го, завучка Н.І.Миргородська, викладачі терапії В.А.Касьянова, фармакології К.Ю.Якубів, хірургії І.В.Свйонтек, анатомії Є.М.Богославець, ЛОР С.В.Баран, неврології Л.М.Наконечна, основ філософських знань П.В.Надрага, очних хвороб Є.Г.Казанцева, шкірних хвороб Н.Д.Пітулей, інфекційних хвороб Т.А.Онищук, військової підготовки М.М.Коваль, фізичного виховання М.В.Ільків та інші. Вони викладали в нас відповідні предмети і свої професійні знання намагалися якнайповніше передати студентам.

Окреме подячне слово про класну керівничку, куратора Віру Андріївну Касьянову. За словами Марії Порох, вона була мудра і добра, толерантна і справедлива. Поважаючи студентів, ніколи не кричала, не підвищувала голосу, проте навіть її тихе зауваження викликало сором і відчуття провини. Ніколи не була байдужою до долі своїх вихованців, раділа і переживала за них. Її увагою не були обділені слабші в навчанні. Збирала сильніших студентів і наказувала всім допомагати слабшим.

– Завжди згадую її слова: «Марійко, ти йдеш в першій четвірці. Але здаєш четвертою, щоб здали попередні. Ти зрозуміла, що їм необхідна підказка?», – наводить пані Марія такий приклад. – Так в кожній четвірці Віра Андріївна

призначала сильнішого, і тому сесії всі закінчували успішно.

Згадує також уроки анатомії, які вела Євдокія Миколаївна Богославець.

– Серед нас було декілька студентів, які боялися скелетів. Але оскільки на урок треба було по черзі заносити з підвалу в аудиторію скелет людини, то доводилось умовляти інших студентів, щоб це зробили. Але Євдокія Миколаївна брала все під контроль, «вираховувала», хто ж ці «боягузи», і наголошувала: «Обрали шлях медика, то до всього звикайте і навчайтесь. В медицині легкого нема нічого». До закінчення училища страх перед скелетом вдалось подолати всім.

І навіть такий предмет як основи бібліотекознавства, який вивчали тільки один семестр і вже не згадає ім'я викладача, виявився потрібним: навчив бережно ставитися до книжки, вміти реставрувати її, виділяти основне при читанні, підбирати літературу з певної теми.

А з позанавчального часу яскравими спогадами залишилися поїздка в Білорусію, збір фруктів під час канікул у Джанкої, де не лише працювали, але й гарно проводили вільний час, їздили на екскурсії в Сімферополь, Севастополь, Алушту, Алупку, Ялту.

– Віра Андріївна говорила мені, що з мене був би добрий терапевт, і тому наказувала після закінчення училища вступати в медінститут, – Марія Порох знову згадує класну керівницю. – Але я уявляла себе дитячим лікарем. Подала документи в Київський медичний інститут, не пройшла за курсом – і більше спроб не робила, треба було працювати, заробляти на життя, щоб утримувати не лише себе, а й допомогти мамі.

А от перше робоче місце після закінчення училища і направлення в Косівський район таки було пов'язане з педіатрією – патронажна медсестра дитячої лікарні. Через п'ять років обставини склалися так, що пішла старшою медсестрою дитячого садка «Сонечко» у Косові, хоча з

патронажу її не хотіли відпускати. У 1985 році повернулася в Косівську центральну районну лікарню, але уже медсестрою фізіотерапевтичного відділення, 15 років була старшою медсестрою цього відділення. Вважає, що в медицині кожна робота і кожний структурний підрозділ є важливими.

– Це додатковий відділ, необхідний для реабілітації, – розповідає про фізіотерапію. – Тут масажі, фізпроцедури, все, що доповнює терапевтичне лікування захворювань. Свою роботу я любила, навчала молодих. На базі нашого відділення проходили курси з фізіотерапії медсестри з різних амбулаторій. Старалася показати їм якнайбільше.

Старшою медсестрою відділення Марія Порох стала у 1991 році. Становлення незалежності України відчувалося навіть у тому, що діловодство переводилося на українську мову. Саме Марія Юріївна (проявилася «гуманітарна схильність», любов до філології) перекладала з російської на українську інструкції з техніки безпеки, з експлуатації апаратури, реферати на різну медичну тематику. І це не лише для свого відділення, а й перші інструкції українською мовою для усієї лікарні.

Увесь час роботи в ЦРЛ Марія Порох була профгрупоргом. Член Косівської районної організації «Просвіта». В останні роки долучилася до роботи Клубу інтелігенції імені Ігоря Пелипейка, який діє при районній бібліотеці. На зібраннях говорять про визначних людей Гуцульщини і України, проводиться презентація книг, виставки творчих доробків косівських майстрів. З просвітянами і членкинями Союзу українок їздили з концертами в Уторопи на батьківщину Тараса Мельничука, в Тюдів, брали участь в різних фестивалях і дійствах.

Про такі заходи Марія Порох згодом розповідала в періодичних виданнях, ще й ілюструвала власними світлинами, бо здавна захоплюється фотографією. Пише також відгуки на прочитані книги. Та найбільше в її творчому доробку статей в періодичній пресі про відомих людей Гуцульщини. Друкуватись почала з 1972 року в газетах «Прикарпатська

правда» та «Радянська Гуцульщина» (м. Косів). А згодом цей перелік значно розширився – від прикарпатських обласних і районних газет («Галичина», «Гуцульський край», «Галицький кореспондент») до освітянських («Слово Просвіти» м. Київ, «Галицька Просвіта» м. Івано-Франківськ), до періодичних видань Буковини, Тернопільщини, Рівненщини і до заокеанських газет «Свобода» та «Час і події», а також журналів «Гуцули і Гуцульщина», «Народне мистецтво», «Гражда», «Перевал», «Золота пектораль», «Німчич», збірки «Серця білих янголів».

Писала ще в училищі, але особливо активно взялася за перо останні чотири-п'ять років. Коли за рік 15-20 публікацій – це достатньо вагома цифра.

– І робота, і Майдан, і сімейні обставини – все щось дає поштовх до писання, – зазначає Марія Порох. – Все життя любила писати, цікавих людей багато довкола.

Серед цих публікацій є і розповіді про колег-медиків. Приміром, про кваліфікованого педіатра Валентину Вадимівну Дяк, яка два десятки років очолює дитяче відділення у Косові. Чи про Оксану Михайлівну Шкромиду, лікаря-невропатолога, яка більш як пів століття відпрацювала в Косівській ЦРЛ. Була також розповідь про тих, хто медичну працю поєднує з творчістю, пише вірші. Це Стефанія Біла, Олександра Басиста-Кіт (Олеся Долянська), Ольга Медвідь-Кундюк, у творах яких оспівується любов до матері, до Батьківщини, до рідного краю, відчуття гордості за причетність до найповажнішої у світі професії медика. А доньку лікаря дитячого відділу інтенсивної терапії Галини Литвиненко-Бричкової Вікторію Абу-Кадум доля закинула в далеку мусульманську країну Йорданію, її поетичну збірку «Птахом перелітним» українською мовою видано в Йорданії за сприяння Міністерства закордонних справ України та підтримки Посольства України – про це теж Марія Порох розповіла землякам. Як і про свою викладачку хірургії в Івано-Франківському медичному училищі Ірину Свйонтек, яка упродовж 47 років збирала і опрацьовувала матеріали

про українську вишивку, видала кілька фотоальбомів, сама була членом Національної спілки майстрів народного мистецтва.

Марія Юріївна Порох тішиться, що і її діти дотичні до світу творчості і мистецтва. Син Юрій є майстром з обробки шкіри, працює в Косівському інституті декоративно-прикладного мистецтва, невістка – молода художниця і фотомитець Наталя Юрова, учасниця багатьох виставок і конкурсів. Обоє закохані в мистецтво, в Карпати, куди часто вирушають за натхненням і позитивною енергетикою.

Відколи народився довгоочікуваний внучок Іллюша, Марія Юріївна почала складати маленькі віршики про нього. Сфотографує дитину, підпише два-три рядки – буде пам'ять. А для тих, про кого писала вона у різних виданнях, її розповіді теж стануть гарною пам'яттю.

Роман САВЧУК

«Кожен виклик на швидкій – то щось нове: хвороби, травми, поранення, аварії»

5 років сільським фельдшером і 45 років на швидкій – так у кілька слів і цифр можна вмістити трудову біографію Романа Васильовича Савчука, який майже два десятиліття був головним фельдшером Івано-Франківської станції швидкої і невідкладної медичної допомоги. За цю працю не набув особливих нагород у вигляді звань, відзнак чи орденів. Хіба до різних грамот і подяк у 2011 році додалася Почесна грамота Міністерства охорони здоров'я України.

– До більшого не дослужився, – каже Роман Васильович без нарікань і з часточкою гумору. – Це найбільше, що зробив за 50 років.

Для нього відзнаки ніколи не важили багато. Надто не легким було життя, щоб звертати увагу на такі дрібниці, надто важкими випробуваннями доля перевіряла його на міцність. Може, навіть не пам'ятав би такого міністра Олександра Аніщенка, якби не його підпис під тією грамотою. Бо скільки вже тих міністрів змінилося, особливо за останні 30 років – не злічити.

– Колись медицина мала авторитет, – розмірковує Роман Васильович. – Якщо дитина закінчувала школу, то на першому плані був медінститут, на другому – педагогічний, а нафти і газу – на третьому. Зараз то все повернулося догори ногами: нафта-газ керує світом, а освіта і медицина пішли на низ.

...Комарівську середню школу Роман Савчук закінчив з чотирма «четвірками», решта – «п'ятірки». Хотів вчитися на лікаря, здав три екзамени в медінститут, та не пройшов за конкурсом. Як жартує тепер, «залишився при своїх інтересах».

Рік працював зав. клубом у Височанці. А тоді знову вступав, та послуховався поради мами: «не мож вище – іди трохи нижче».

– Я ще вагався, чи не спробувати в педагогічний інститут, – згадує, як було. – Але старші люди пам'ятали часи після війни, коли професія вчителя була небезпечна. А про медицину казали так: «Лікарі потрібні при всякій владі».

У 1966 році вступив в Івано-Франківське медичне училище. Їхня фельдшерська група була сильною, з 32 студентів всі отримували стипендію. Не дивно, бо з них 20 або 22 закінчили школу з золотою чи срібною медаллю.

– Ну і кілька чоловік не медалісти, але мало що їм бракувало, – додає про однокурсників. – До навчання всі ставилися відповідально, з охотою їздили на практичні заняття в лікувальні заклади.

Гортаючи сторінки випускного фотоальбому, з вдячністю згадує директора Григорія Григоровича Гавриша, завучку Вікторію Романівну Бутвін, класну керівницку Параску Василівну Надрагу, перераховує викладачів, які мали особливий вплив на студентів: Ярослав Дмитрович Гладун (фармакологія), Абрам Юхимович Водовоз та Тетяна Борисівна Ейдельман (терапія), Мирослава Дмитрівна Геник (акушерство), Валентина Михайлівна Мелешко (дитячі хвороби), інфекціоніст Віра Василівна Чаленко, викладачка анатомії Зінаїда Федорівна Ільїна.

У ті часи, коли вчився Роман Савчук, на розі тодішньої вулиці Жукова (тепер Пулюя) у одноповерховій сільській хаті був гуртожиток для дівчат. І ще один гуртожиток – у двоповерховому будинку біля училища, де на першому поверсі знаходилася фармакологічна лабораторія, а на другому – дві кімнати дівчат і дві юнаків. Називає хлопців, з ким жив у гуртожитку, поіменно: Тарас Данищук (повернувся на Коломийщину, звідки приїхав на навчання), Володимир Стасюк (згодом закінчив медичний інститут, був начальником обласного управління охорони здоров'я, депутатом міської ради, більш як чверть віку очолює медичний коледж, в якому колись вчився), Олексій Стасюк (колишній головний лікар міської поліклініки № 3), Володимир Вагилевич (колишній директор пульмоцентру).

За віком Роман Савчук був трошки старшим від тих, хто вступив до училища після восьмого класу. Адже у нього за спиною була одинадцятирічка і «плюс рік, який прогуляв». Вже тоді вмів влучно пожартувати, але з таким серйозним виглядом, що і не одразу зрозуміло, що то жарт. Для «своїх» хлопців був настільки авторитетом, що іноді навіть не могли відрізнити жарти від звичайної інформації. Але це завжди були щирі жарти, які робили студентське життя веселим і трішечки бешкетним. А смаку додавали домашні борщі і смажена картопля, які саме він готував на маленькій кухні на першому поверсі гуртожитку. Все життя Роман Васильович любив і вмів добре готувати.

Після закінчення медучилища у 1969 році Роман Савчук пішов на роботу у Вікторівську дільничну лікарню, у село, де народився. Це все недалеко в Галицькому районі – Комарів, де вчився у школі, Височанка, де керував клубом, а згодом завідував ФАПом, Вікторів, де на півставки працював амбулаторним фельдшером. Сільській медицині віддав п'ять років. У тих селах був своїм, його знали і поважали, робота вдавалася і подобалася.

А що змінив її на міську, то «винен» кооперативний «медичний будинок» в Івано-Франківську по вулиці Степана Тудора, в якому родина Савчуків отримала квартиру. Сусідами були професор Василюк, викладач англійської з медінституту Бігун, хірург з міської лікарні Рома Василівна Матюшина. Може, і далі їздив би з Франківська до Височанки, та у зміні сільської медицини на міську «винне»... щеплення.

– Дружина Слава працювала в обласному пологовому будинку, – Роман Васильович розповідає про цю зміну. – Якось її провакцинували від грипу, у неї скочила температура на 40 градусів, мусили викликати швидку. Це була неділя, а щоб лікарняний відкрити з неділі, треба було взяти на швидкій довідку. Я прийшов за довідкою, розговорилися з тодішнім головним лікарем Галиною Григорівною

Карпенко. «Ходіть до нас на роботу, квартиру маєте в місті, що будете їздити?»».

Переконала. Отак Роман Савчук прийшов на роботу на СШНМД 4 березня 1974 року. І відпрацював до 12 березня 2019 року, рівно 45 років, навіть на тиждень більше.

Перших пів року був фельдшером виїзної лінійної бригади, потім перевели в першу реанімаційну спецбригаду. На найскладніші випадки їздили 1-а і 3-я спецбригади, складалися вони з найдосвідченіших медиків. Згадує, як у ті часи на дев'ять бригад був один кардіограф.

– Як знімали кардіограми, то до кінця зміни пальчики були в чорнилі, як у першокласників, – каже зі сміхом і додає. – Зараз всі бригади мають кардіографи, різну апаратуру. Тож можуть будь-який виклик обслуговувати.

Яких лиш викликів не було у його практиці, що лиш не довелося бачити: інфаркти-інсульты, великі аварії, електротравми, отруєння, утоплення, повішення. Та і ситуації бувають різні, не завжди симптоматика така, «як книжка пише», не завжди вкладаються в один стандарт – і нема на те ради. Кожний організм – це як окрема книжка, каже спеціаліст з великим досвідом. А люди реагують по-різному: одні панікують при найменших ознаках знедужання, інші терплять до останнього.

Напевно, мало хто пам'ятає часи, коли СШНМД знаходилася на площі Міцкевича, біля будинку профспілок. Тодішнього приміщення і невеликої території замало було для міста, яке розросталося. Відкрили підстанцію на Мазепи, біля цегельні. У 1990 році побудували на Позитроні нове типове приміщення центральної станції на обслуговування до 100 тисяч викликів. І коли перевели швидку туди, то, щоб не оголювати центр, де завжди скупчення людей, де храми, базари і магазини, відкрили підстанцію на Січових Стрільців. А ще пізніше відкрили підстанцію у Пасічній, в гуртожитку медуніверситету, на дві бригади.

Роман Васильович уникає пафосних слів про роботу медиків на швидкій, про покликання. Визнає, що то складна,

відповідальна праця: «ночі треба працювати, все на нервах». Але додає, що якби ця робота не приносила задоволення, то ніхто не працював би. І вже точно не задля зарплати, яка не була колись і не є тепер високою.

— Заради грошей ніхто не тримався, — переконаний з огляду на 45 років роботи. — Що лиш не доводилося бачити, і при цьому не можеш залишатися байдужим, черствим, не реагувати на це. Якщо в тебе на руках помирає людина — це взагалі страхіття. Але яке задоволення, коли приїхали і "відкачали", повернули людину до цього світу. А з деякими хронічними хворими, після інсультів, інфарктів доводилося не один раз зустрічатися, приїжджаючи до них на виклики, — пацієнти знають вже нас в лице і ми їх пам'ятаємо. Хоча кожен виклик — то щось нове: то серце, то ниркові коліки, то панкреатити, то рожениця, то на будові хтось з рихтування впав, то автомобільна аварія, то вогнепальне поранення — буквально все є.

Така робота і для медиків не минає безслідно. Через піднімання-тягання носилок Роман Савчук мав проблеми з хребтом. Змушений був на кілька років перейти в диспетчерську. Потім працював старшим фельдшером на підстанції на Січових Стрільців, а у 2001 році тодішній головний лікар СШМД Ігор Михайлович Ковалюк забрав Романа Васильовича головним фельдшером на центральну станцію. Там він відпрацював 18 років.

А відновлювати сили від праці йому завжди найбільше допомагали поїздки на природу, насамперед у Вікторів, на давню галицьку землю.

Роман СЕМЧУК

«Ми говоримо між собою, що «швидка» затягує»

У біографії фельдшера Романа Мироновича Семчука є особлива сторінка. Ну, нехай не сторінка, а кількогадинний епізод, але таки особливий – участь у військовому параді на День незалежності України у Києві. Хрещатик, національні прапори, люди у вишиванках, Майдан Незалежності з тріумфальною колоною в центрі, піднесеність, урочистість і надії на оновлення. Це був 2005-й рік, коли День незалежності відзначався і як перемога Помаранчевої революції (першого Майдану).

Учасником параду Роман був як солдат Президентського полку. Така служба вважалася почесною, відповідальною, в дечому складнішою за інші війська. Їх ще називали «рота почота», «почесна варта». Міг як випускник Івано-Франківського базового медичного училища (точніше, першого випуску у статусі вже коледжу) потрапити на фельдшерську службу, але в санчастині місце було зайняте. Хоча, бувало, до нього зверталися і за порадою, і за нескладною медичною допомогою. Як жартує, «був позаштатним медиком».

Тим більше, спеціальність фельдшера вибрав свідомо – мама до цього заохочувала, старший брат масажист, двоюрідний брат теж в медучилищі вчився. Така собі родинна схильність до медицини.

Коли зараз запитати Романа Мироновича, які перші три асоціації викликають слова «Івано-Франківський базовий медичний коледж», хвилинку подумавши, відповів:

– Поважний директор, моя студентська група, білі халати, – і деталізує. – Чомусь одразу згадую нашого директора Володимира Васильовича Стасюка – представницький, статний, справжній директор. Ми недавно збиралися на 15-річчя випуску і бачили, як йому багато вдалося зробити: спортзал, тренажери, гуртожиток. Аж позаздрили теперішнім студентам. Друге – наша група, дружня і особлива, бо

на потоці саме у нас було найбільше хлопців – восьмеро. До цього часу по можливості збираємося разом. Багатьом училище дало гарний старт. І ще – білі халати. Ходив коридором училища і бачив багато білих халатів – як зараз перед очима.

Хоча тепер його робоча форма – червоного кольору. Ось уже 15 років Роман Семчук працює фельдшером на швидкій допомозі. При розподілі пропонували також роботу в санстанції, але вибрав Івано-Франківську СШМД. І наголошує, що ніколи не шкодував.

– От тільки не питайте, як зараз наш лікувальний заклад називається, – каже сміючись. – Надто довга назва, боюсь, що всіх слів не згадаю. Треба букви записати і запам'ятати, бо правильно не назвав би. Коли питають, де працюю, кажу, що «на швидкій». І так всі 15 років.

Офіційно ж – фельдшер КНП «Обласний клінічний центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф Івано-Франківської обласної ради» (КНП «ОКЦЕМД та МК ІФОР» – зразу і не прочитаєш, і не вимовиш). До речі, Роман за характером комунікабельний і жартівник, хоча про серйозні речі говорить серйозно.

– Ми говоримо між собою, що «швидка» затягує. Хто любить цю роботу і розуміється в ній, він віддається їй майже повністю. Це робота специфічна, не кожен зможе працювати. Потрібно велику силу волі мати. Тому що кожную четверту ніч ви не спите, бо нічні чергування. І у спеку, і у холод робота на колесах. Різні ситуації бувають. Треба їхати і робити свою справу.

Вісім років Роман Миронович відпрацював в кардіобригаді СШМД, їздили на складні випадки: інсульти, інфаркти, були виклики і на аварії, і на суїциди. Згодом, після реорганізації, всі бригади стали загальнопрофільні. Але диспетчери знають, хто де працював раніше, і відповідно розподіляють виклики. Потрібні і професійні знання, і фізична сила, бо нерідко треба знести хворого з поверхів.

Вже через кілька років праці Романа Семчука взяли у команду, яка представляла Прикарпаття на Міжнародному конкурсі швидкої медичної допомоги.

Він визнає, що робота на швидкій відповідальна і складна. І одразу додає про плюси: тут швидко набираєшся досвіду. Особливо в екстремальних ситуаціях.

Згадує 2008 рік – повинь, «їздили на складні випадки туди, де топило». Наступне випробування – епідемія свинячого грипу у 2009 році. У 2020 році – коронавірус.

– Навіть не питаєте, – відповідає на запитання, наскільки було складно. – Перші місяці, як їздити доводилося по цілій області, дуже важко. Ми могли з одним хворим возитися по 3-4 години, бо ніхто не хотів приймати. А ще уявіть, як нам при 30-градусній жарі, в масці, в захисному костюмі, в окулярах. Я знімав червону футболку, вона висихала і ставала білою від солі. Це мокре все було. Ми іноді по 12 годин не вилазили з тих костюмів – просто жах. Як зробили лікарні першої лінії і по районах, то стало легше. Наших дуже багато перехворіло. Але що вдієш – треба робити свою роботу.

Якось довелося перевозити дитинку з COVID-19, якій від народження було всього 20 днів. Фотографія з цією дитиною на руках, де він в захисному костюмі, масці, окулярах, гумових рукавицях, для Романа Семчука особлива.

А вдома маленька донечка Софійка, був страх і за неї, і за дружину. Але навіть думки не припускав звільнитися, втекти.

Болить іноді інше: хибні, «фальшиві» виклики, незахищеність медичних працівників швидкої.

– Як ми їдемо, то не знаємо, з чим доведеться стикнутися, – ділиться наболілим. – Можуть сказати одне, а ми приїжджаємо і бачимо зовсім інакшу картину. Кажуть, що погано чоловікові, приїжджаємо – а там всі п'яні ще й агресивні. Виклики і о другій годині ночі, і о третій. Не завжди є міліція. А дискотеки, нічні клуби – це окрема розмова. Іноді потрібна сила, щоб втримати потерпілого, а іноді родичі

погрожують розправою, якщо не врятуєш того, кому вже не можеш допомогти.

Згадує і кумедні випадки, коли бабуса викликала швидку, «бо їй ні з ким Новий рік зустріти», чи п'яна компанія вимагає, аби їх розвезли по домівках. Доводилося пояснювати, що швидка – це не таксі. Хоча тут же жартома додає:

– Ми друзі таксисти. Знаємо місто краще за них. Їздимо іноді псячими стежками, знаємо, де об'їхати, яка нумерація будинків.

Гумор на роботі не один раз допомагав «з негативу виходити».

Роман Семчук дотримується принципу: відкидати все негативне від себе і «просто робити свою роботу». Не перепускати все через своє серце, не брати все до голови. Якщо чужі болі носити в собі – людина довго не витримає. Відключатися. Особливо допомагають поїздки з родиною в гори, на море, на природу.

– Йду додому – залишаю роботу на роботі, – один з його принципів. – Коли знайомі чи родичі просять розказати якісь історії з власної практики, відповідаю: нащо вам розказувати, щоб ви вночі не спали?

А про свою роботу на швидкій коротко каже так: другий дім, професійність і відповідальність за життя.

Тетяна ТОРБА

**«Поки нема досвіду – все здається складним,
але треба постійно працювати над собою»**

П'ятирічна Аня дуже любить приходити до мами на роботу. Це буває не часто, бо дівчинка знає, що відволікати дорослих від праці не можна. Але коли обставини складаються так, що не йде в садок, у старшого братика-підлітка Станіслава не виходить її глядіти, а залишати її саму ще не можна, то мама, Тетяна Володимирівна Торба, бере з собою в поліклініку, де працює медичною сестрою офтальмологічного кабінету клініко-діагностичного відділення Богородчанської ЦРЛ.

Аня може сидіти тихенько, аби не заважати, і щось малювати. Хатку, сонечко або синьо-жовтий прапор. У дитячому садочку вони вже вивчали символіку українського народу: стяг, тризуб. І вдома їй казали, що мама, тато, брат, вона сама – українці і живуть в Україні.

Та особливо щаслива Аня, коли мама і тьотя лікарка дозволяють їй «перевіряти зір». Як питає, чи можна, щоб вона показала букви і чує ствердну відповідь, дуже тішиться. Тоді відчуває себе по-справжньому великою і майже-майже дорослою.

Мама Ані Тетяна Торба (в дівочтві Синишин) в дитинстві теж мала нахил до малювання. Навіть мріяла про художню освіту. Це і зараз для неї хобі на вільний час, хоча того вільного часу при господарці і родинних обов'язках небагато. Правда, малює для себе, як мовиться, для душі, і роботи свої не зберігає.

– Я жодного разу не пошкодувала, що так сталося, що вибрала саме медицину, а не інший якийсь напрямок, – каже пані Тетяна з огляду на майже двадцятирічну працю.

А вибір професії для неї, зізнається, зробила мама.

– Моя мама дуже хотіла стати медиком, і вона попросила мене просто спробувати вступити, – розповідає, акцентуючи на словах «попросила» і «спробувати».

Так Тетянка Синишин з Старих Богородчан спробувала, а вийшло, що вибрала собі долю: здала документи в Івано-Франківське базове медичне училище, успішно склала екзамени, пройшла на державне замовлення на відділення «Сестринська справа».

З задоволенням згадує роки навчання. Бо то якраз такий вік, коли навіть проблеми і труднощі сприймаються як захопливі кроки в самостійність і дорослість. Тоді ще не було гуртожитку, на одній квартирі їх жило шестеро студенток. Зате недалеко від училища, не було проблем з транспортом і добиранням. Дівчата підтримували одна одну, хоча і були з різних груп. До цього часу намагаються не втрачати одна одну з поля зору, спілкуватися хоча б в соцмережах.

Та з найбільшою вдячністю згадує викладачів. Приміром, викладачку фармакології Зену Василівну Никифороук, яка була в їхній групі кураторкою. Як випадала нагода поїхати до Франківська на курси, Тетяна Торба завжди намагалася її знайти, привітатися і хоча б кілька хвилин поговорити, кількома словами перекинутися. Викладачка анатомії Олександра Олександрівна Босович запам'яталася тим, як при вивченні різних тем викликала до дошки: «Сьогодні нам розкаже хірург і називала прізвище – хірург Синишин». Чи викладач латини Роман Іванович Малець і його «*Nota bene*» (зверни увагу, візьми на замітку, запам'ятай).

Скільки отих «зверни увагу», «зауваж» дає навчання в училищі, навіть якщо на чомусь не акцентується особлива увага. Сама атмосфера, доброзичлива обстановка, ставлення до студентів впливають на усвідомлення своєї цінності і неповторності як особистості, стимулюють до навчання. Здавалось би, дрібничка: групка студенток стоїть в коридорі училища, назустріч йде директор Володимир Васильович Стасюк і зупиняється, щоб запитати: «Як настрій?», «Як ваш день?». Їм тоді здавалось, що кожному з них вже знають і впізнають, а отже, вони комусь цікаві і цінні.

А ще запам'ятала Тетяна заняття з очних хвороб, які недовго, кілька місяців вела Наталія Володимирівна

Варивода. Наче відчувала, що це згодиться, що доведеться працювати в офтальмологічному кабінеті.

– Вона все дуже доступно пояснювала, вміла студентів зацікавити, – згадує роки навчання. – Приміром, на практичному занятті вчила робити виворіт повік. Тоді, як ми були в училищі, нікому то не вдавалося. А зараз я собі думаю, як то легко зробити. Це коли у тебе ще нема досвіду, то все здається дуже складним.

Тетяна Торба переконана, що медичне училище їй дало базовий високий рівень знань. Але кожен мусить працювати над собою. Бо кожна робота має свої особливості. Це зрозуміла, кола прийшла в лікувальний заклад. В училищі вчили робити ін'єкції, крапельниці, але виявилось, що кожне відділення лікарні, кожен кабінет поліклініки має свою специфіку роботи. І з часом її потрібно опанувати.

Після закінчення медичного училища у 2003 році, заохотіла працювати в Богородчанській лікарні. Тут і відчула специфіку різних напрямків медицини. Спочатку працювала в терапевтичному кабінеті, потім в кабінеті кардіограми, в психіатричному, в ендокринології.

Не береться проводити градацію «легший – складніший», «важливий – не дуже». І все ж визнає, що в психіатричному кабінеті потрібно мати підхід до людей.

– Навіть як до хворого звернутися, іноді треба дивитися по ситуації, – каже про ту роботу, а про сьогодишню, в офтальмологічному кабінеті додає. – Сподіваюсь, що це остання зупинка.

Нічого героїчного чи надзвичайного у своїй роботі не вбачає. Переконана, що знання зайвими не бувають. В очному, приміром, їй довелося «освоїти тонометрії, як правильно закапувати очка, як робити поле зору (це робить лікар з медсестрою)». Тут теж є свої складності.

– До нас приходять за допомогою переважно люди старшого віку, – розповідає Тетяна Володимирівна. – Вони, окрім обстеження, хочуть спілкування, щоб ти їм щось порекомендував чи щоб запитав, як у них день минув. Вони

навіть чекають в черзі і між собою спілкуються. Іноді здається, що раді тій черзі.

В умовах пандемії коронавірусу офтальмологічний кабінет в Богородчанській ЦРЛ не закривали жодного дня. Бо за допомогою нерідко звертаються ті, хто травмував очі при роботі з електроінструментами, чи приходять з вірусними кон'юнктивітами, чи з глаукомою – тонометрію мусять робити кожні два тижні, вимірювати очний тиск, щоб корегувати режим крапельниць.

– Людей зменшилося в рази, але ті, хто нас відвідував, мусять приходити в поліклініку, – каже Тетяна Торба.

Вона шкодує, що за ці майже два десятиліття, як закінчила училище, лише один раз зустрічалися групою. Каже, багато хто з однокурсниць виїхав за кордон на роботу, в Чехію, приміром. Попередньо здавши екзамен з медицини і мову, працюють медичними сестрами.

Тішиться за тих, хто зміг добре влаштуватися в житті. Але не заздрить. Їй подобається її робота. Живуть з родиною у селі Підгір'я, до Богородчан всього два кілометри. Гарна земля, де починаються Карпати, де чудові красиви і цілюще повітря. Підрастають син і донечка. І Тетяна Володимирівна хоче, аби їм добре жилося на українській землі. Щоб не шукали кращої долі у далеких світах, щоб знали історію свого народу, щоб цінували минуле і працювали за-для майбутнього.

Галина ХОРБУТА

«Професія наша не визнає випадкових людей»

Скільки часу минуло, а Галина Михайлівна Хорбута, головна медсестра КНП «Міська клінічна лікарня № 1 Івано-Франківської міської ради», пам'ятає свою посвяту в медичні сестри. Як прийшла вона у 1976 році після закінчення Івано-Франківського медичного училища в МКЛ № 1, так і працює тут незмінно, хіба на різних посадах. І всі ці роки в цьому лікувальному закладі підтримується традиція такої урочистої посвяти молодих медсестер у професію. От тільки у минулому році через пандемію коронавірусу не змогли її провести.

Головна медсестра тепер сама дотична до організації таких свят. Традиційно вони приурочені до Всесвітнього дня медичної сестри, що відзначається у травні. Тоді перед багаточисельною аудиторією випускниці медичних коледжів (буває, і по десять в один рік) складають клятву «через свій трудовий шлях чесно пронести звання медсестри». Свято доповнюють слова вітань від наставників і представлення дівчатами улюбленої справи, вишивки, кулінарні смаколики, світлини і дитячі малюнки, концертні номери і подарунки. Приміром, пісні від медичних сестер Ніни Бакай, Зоряни Рошук (до речі, обидві випускниці ІФБМК).

Телевізійники, які люблять робити такі сюжети через гарну картинку, беруть інтерв'ю у Галини Хорбути або записують її слова вітань молодим медсестрам: «Професія наша не знає випадкових людей. Вона приймає лише відданих клятві своїй. Зберігайте вірність обраній дорозі!».

– Ми робимо все, аби така подія запам'яталася на все життя, – каже Галина Михайлівна. – Так, як запам'ятала я свою власну. Ця традиція в нашій лікарні незмінна. Ще одна добра справа, яка була у нас популярна свого часу і яку варто би відродити, – це конкурси медичних сестер, на яких дівчата не лише демонстрували професійні вміння, а й показували свої улюблені справи поза межами роботи: хто малював, хто вишивав, хто співав.

До слова, Галина Михайлівна свого часу теж брала участь в обласному конкурсі на кращу медичну сестру – про це нагадують фотографії. Бо має багато талантів та захоплень. Сама теж з юності і протягом всього життя співала. Можливо, тому з такою любов'ю організовує в лікарні посвяти у медичні сестри, різні конкурси. Дещо раніше в МКЛ № 1 був вокальний ансамбль і великий хор, в яких вона теж співала. А ще раніше – в Івано-Франківському медичному училищі, у Дмитра Циганкова.

У родині Галинки Плетяк (в дівочтві) медиків не було, але вибір медичного фаху для неї не був випадковим чи імпульсивним кроком.

– Вже зі школи, як була трохи більша, я знала, що хочу лікувати хворих, – згадує пані Галина. – То мені було до душі. Мріяла бути лікарем, а вийшло так, що стала медичною сестрою.

У 1973 році після восьмого класу дівчина з с. Луквиця («гарне, мальовниче село») Богородчанського району вступила на відділення «Сестринська справа» – без екзаменів, за співбесідою.

Згадуючи ту співбесіду і комісію, яка її проводила, насамперед називає директора училища Григорія Григоровича Гавриша і Дмитра Гнатовича Циганкова. Згодом Дмитро Гнатович у їхній групі вів уроки етики і естетики. Та головне, що їй «пощастило співати у Циганкова». Нехай це був не той невеликий ансамбль, з яким Дмитро Гнатович їздив на концерти за межі області і України, а розширений колектив, який виступав на різноманітних заходах в Івано-Франківську, однаково вважає для себе за честь, що співала в тому великому училищному хорі. У Дмитра Циганкова, відомого прикарпатського композитора і керівника художньої самодіяльності медколеджу, було кілька колективів, виступи яких дуже гарно сприймали глядачі.

А от математику в їхній групі Дмитро Гнатович не вів. Математичкою у них була класна керівниця Тетяна Василівна Тельпова. Згадує й інших викладачів, яким вдячна за добру науку: з фармакології Катерина Юріївна Якубів, з суспільствознавства Параска Василівна Надрага, з акушерства і гінекології Чеслава Михайлівна Рішко.

Галина Михайлівна з сумом каже, що чимало її викладачів покійні. Як-не-як 45 років після закінчення медучилища минуло.

Тішитися, що до цих пір зустрічається з викладачкою педіатрії Орисею Софронівною Чопик, викладачкою мікробіології Юлією Юліанівною Саган. Найприємніше, що і вони її пам'ятають. Коли в їхній лікарні лежала Дарія Федорівна Слободян, викладачка біології, Галина Михайлівна розповіла про себе, свою групу, яка була активною, і вчителька їх пригадала. Значить, добрі були викладачі, якщо учні їх пам'ятають через стільки років.

За кілька днів до свого 18-річчя Галинка Плетяк за направленням прийшла в МКЛ № 1. Працю розпочинала в хірургічному відділенні. Недовго, три місяці, була палатною медсестрою, а згодом 17 років – маніпуляційною медсестрою, пізніше – старшою медсестрою цього відділення.

– Якщо пройдеш курс в хірургічному відділенні, значить, тобі не страшно ніде працювати, – переконана Галина Михайлівна. – Ми, медичні сестри, теж були задіяні до операцій, нерідко складних. Вважаю, що мені хірургічне відділення дуже допомогло у всьому.

З 2006 року Галина Хорбута – головна медсестра лікарні. Зараз в її підпорядкуванні 175 медичних сестер і 98 молодших сестер. Колектив великий, всьому потрібно давати лад.

І особливо додалося проблем, коли Івано-Франківську МКЛ № 1 визнали однією з опорних для лікування коронавірусу, «першої лінії». Тут було створено три ковідні відділення.

– На перших порах було дуже складно, – згадує початок пандемії. – Всі переживали, не знали як і що буде. Дехто навіть розрахувався з роботи. Спочатку не було стовідсоткового забезпечення засобами захисту. А потім звикли, минув страх, уже з інших відділень хотіли переводитися в ковідні. Дякувати Богу, зараз робота наладилася.

За хвилику додає, що хтось мусить працювати, це їхня професія. Багато хто з медичних працівників перехворів. У самої хвороба була легшої форми, «перенесла на ногах».

Нерідко головну медсестру запрошують на зустрічі чи урочистості в «Alma mater».

– Звичайно, теперішній коледж не порівняти з тим, що ми вчилися. – розповідає Галина Хорбута. – У 70-х роках медучилище ще знаходилося в старому приміщенні по вулиці Галицькій. Тоді все було бідненько. А зараз така база, все мають – тільки вчитися. Навіть під час карантину студенти могли відпрацьовувати практичні навички, виконання маніпуляцій у гарно обладнаних навчальних класах з муляжами, фантомами. У цьому велика заслуга директора коледжу Володимира Васильовича Стасюка.

Як головна медсестра Галина Хорбута відповідає за студентську практику. Відзначає, що теоретично студенти Івано-Франківського медичного фахового коледжу підготовлені добре.

– Є такі діти, що хочуть ще навчитися, все побачити, – особливо цінує таких. – Звичайно, бувають і сачкуни, але їм нема куди сачкувати, бо і я як відповідальна за практику їх перевіряю, і викладачі коледжу щоденно перевіряють. Так що вони у нас на контролі постійно.

Сама спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, бере активну участь у діяльності Асоціації медичних сестер міста Івано-Франківська, яка об'єднує зараз сто медсестер. Організовували різні семінари, конференції. І це важливо для підвищення кваліфікації фахівців.

Тож вільного часу у Галини Хорбути дуже мало. А якщо і є, то проводить його з внуками – 13-річним Станіславом і 8-річним Андрієм.

– На жаль, чоловік помер, так що радію внукам...

Донечки Оксана і Уляна в медицину не пішли, закінчили Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. Одна закінчила факультет філології (українська мова і література), інша вибрала фах дизайнера. Очевидно, від мами передався нахил до творчості. Бо окрім того, що Галина Хорбута любила співати, вона ще й гарно вишивала.

А в МКЛ № 1 саме вона, головна медсестра лікарні, організовує різні конкурси, виставки творчих робіт, посвяти в професію. Бо, переконана, життя повинно бути багатоплановим і яскравим.

Лілія ХРИСТУК

«В онкології потрібні стресостійкість і добре серце»

До п'ятнадцяти років життя Лілії Зіновіївни можна вважати калейдоскопом змін. Народилася в курортному Яремчі, а дитинство минуло у селі Красне на Рожнятівщині, батьківщині тата. Для оволодіння медичним фахом поїхала в далекий Новгород, а закінчила навчання і отримала диплом медсестри в Івано-Франківському медичному училищі. Зате наступні більш як чверть століття – приклад стабільності і вірності: всі ці роки пропрацювала в обласному клінічному онкологічному диспансері. Сьогодні Лілія Христук – головна медсестра КНП «Прикарпатський клінічний онкологічний центр».

Межею між тими двома періодами став особливий рік – 1991-й. Особливий не лише для юної Лілі Білоус (в дівоцтві), а й для колишнього Союзу, що розпався, і для України, що здобула незалежність.

Лілія в той час вчилася в Новгородському медичному училищі в Росії. Місто-герой Новгород був тоді містом-побратимом Івано-Франківська, і такі обміни студентами віталися. Разом з нею у групі вчилася більше десятка українців, зокрема з Крихівців, Долини, Вінничини – така собі українсько-російська група.

– Нас називали «хохлушками», але тоді ще не було злісного «бандеровци», – згадує ті часи. – Провчилася я рік, і вже відчувалися якісь зміни на побутовому рівні. Відчули навіть по пошті – листи, посилки з дому почали не доходити, губитися. Пам'ятаю, ми ходили, шукали, а воно десь «блукало». Це втрачалися уже відносини між «народами-братями». Були якісь політичні нюанси, які ми, діти, тоді ще не розуміли. Хоча не було так, що нас вислали чи сказали забиратися геть.

З проголошенням незалежності України співпало бажання студентки повернутися додому. Зізнається, що не

політичні події до того спонукали. Швидше бажання рідних, аби донька була ближче. Самій теж бракувало тепла батьків, краси Карпат (хоч вона і різна в Яремчі та Красному, але енергетично цілюща), рідної мови. Перевелася на навчання в Івано-Франківське медичне училище, на другий курс.

З вдячністю згадує директорку училища Марію Василівну Мудрак, Романа Івановича Мальця, який навчав латини, Юліану Юліанівну Саган, яка вела терапію, Любов Михайлівну Облогіну, викладачку інфекційних хвороб, Олександру Денисівну Воєводу, яка вчила сестринської справи і до цього часу працює в коледжі і з якою тепер співпрацює як головна медсестра онкоцентру, адже відповідає за студентську практику.

А на роботу сюди, в онкодиспансер, Лілія Христук прийшла за державним розподілом. То був складний розподіл, бо пропонувалися «складні» лікувальні заклади: інфекційна, фтизіодиспансер, онкоцентр. Тоді, не роздумуючи, вибрала онкологію.

– Дали направлення, я з тим направленням сіла в маршрутку і довго шукала онкодиспансер, – згадує своє працевлаштування. – Тут була кадрова проблема, вільних посад було доволі багато. Головна медсестра почала перераховувати, але наголосила: нам дуже потрібна процедурна медсестра у відділ гінекології. Я одразу погодилася.

У тому відділенні Лілія Зіновіївна працювала і перев’язувальною медсестрою, і палатною, і старшою. Як мовиться, через все перейшла, все спробувала.

– Знаю роботу від самого початку. Для мене без проблеми, якщо медсестричка не може щось виконати чи виникають якісь труднощі, то я одягну рукавички, вколю, допоможу, поєдную «керування» з практикою дотепер, – але одразу додає. – Медицина потребує постійного навчання. Тому треба вчитися і вчитися.

У 2001 році з посади старшої медсестри відділення перейшла головною медсестрою онкодиспансеру. В

підпорядкуванні Лілії Христук зараз 167 медичних сестер і 88 молодших (санітарок). Як головна медсестра здійснює контроль за їхньою роботою, а також за санітарно-епідемічним станом у закладі, за організацією харчування пацієнтів, за раціональним використанням лікарських засобів. Всі ці роки відчуває підтримку головного лікаря (тепер генерального директора) Володимира Романчука. Співпрацює з викладачами медичного коледжу під час практики.

– До нас дівчатка люблять приходити на практику, хоч і нелегко відпрацьовувати маніпуляції, коли пацієнти після хіміотерапії, тривалого лікування, – розповідає Лілія Зіновіївна. – А ми ними тішимося. У нашому коледжі сильна база, добрі дітки, гарні випускники, майже готові до роботи. Трошки їх адаптувати під свої відділення, специфіку – і практично готова сестричка. Тішить, коли бачиш: дитина не просто пішла в медицину, бо сказала мама, а це її вибір, покликання. А в коледжі до студентів ставляться з повагою як до особистості, звертаються на Ви.

Лілія Христук визнає, що робота в такому лікувальному закладі як онкоцентр є відповідальною, складною, насамперед з моральної точки зору. Може, від того і плинність кадрів, і розчарування декого. Не всім вдається адаптуватися.

– Не можу сказати за всіх, але більшість з нас робиться стресостійким, бо ця робота вимагає нас такими бути, – Лілія Зіновіївна розмірковує над проблемами деонтології і професійного вигорання. – Тільки добра фізична і психологічна підготовка, добрий настрій, добре серце не дають нам вигорати. Треба вміти перезавантажуватись, залишати роботу, виходячи за поріг лікарні. І повертатися з новими силами, запитувати наших пацієнтів: «Як ваші справи? Не розстроюйтесь, все у вас буде добре». Навіть важких пацієнтів ми намагаємося обнадіювати. А з родичами хворих, яким теж важко, яких теж потрібно зрозуміти, говоримо по-іншому: «Не смійте тут плакати і розкисати. Ви повинні підтримати своїх рідних, а плакати будете так, щоб вони не

бачили ваших сліз». Хіба голосіння і плач – це підтримка? Сльози не допоможуть, навіть нашкодять.

Не всім вдається звикнути до такої роботи. Можна навчити маніпуляцій, але оту «стресостійкість», чуйність, вміння бути милосердним, не пропускаючи все через власне серце, не всім випадає здобути. Такі на роботі в онкоцентрі не затримуються, їх і не просять залишитися. А ті, що працюють уже роками, віддані своїй справі.

– Так, наші хворі особливі, їхні діагнози стають ударом і для їхніх рідних, – розповідає Лілія Христук. – Не треба особливої освіти, щоб розуміти, що то проблема, і то дуже серйозна. Але все залежить від того, як зашвидко звернулися за медичною допомогою. Ми на цьому акцентуємо і студентам, які приходять на практику до нас. Просимо їх: як їдете у свої села, завжди націлюйте людей, що треба йти до лікарів, не боятися обстежуватися, не займатися самолікуванням. Рання стадія – то більші шанси на одужання.

Сама ж дуже тішиться, коли зустрічає своїх пацієнтів, які одужали, повернулися до повноцінного життя. Має приклад з власної практики, коли працювала ще маніпуляційною медсестрою в гінекології. Жінка, у якої був діагноз онкології, проблеми і гінекологічні, і з груддю, вчасно звернулася, пролікувалася і живе, з нею листуються, передзвонюються дотепер, бачаться кілька разів на рік.

А для Лілії Христук найкраща можливість переключатися, відволіктися – прогулянки парком, відпочинок на природі. З родиною відвідують відпустові місця: Зарваницю, Погоню, Духову криницю – віра додає сил.

Вдома намагається про роботу не говорити. Але син Данилко, який ще вчиться у школі, уже каже, що буде лікарем. Сама ж живе в режимі нон-стоп: телефон постійно ввімкнений, всі знають, що можна дзвонити в будь-яку годину дня чи ночі.

Емілія ЯНІЦЬКА

«Не пригадую дня, щоб не було інсультних хворих»

Свою біографію Емілія Володимирівна Яніцька, медсестра палатна неврологічного відділення Тлумацької ЦРЛ, не вважає чимось особливим. Про себе розповідає небагато-слівно, але з нотками гумору. Мовляв, звичайна-звичайнісінька.

Народилася у Тлумачі, після школи вступила в Івано-Франківське медичне училище, на відділення «Сестринська справа». Закінчила у 1983 році з червоним дипломом. Повернулася у рідне містечко. Два роки відпрацювала в терапії Тлумацької ЦРЛ, і вже 35 років – в неврології. Не начальницею, а черговою, палатною медсестрою.

– Відколи закінчила училище і до сьогоднішнього дня чергую – і по всьому, – каже коротко. – І нічні чергування, і святкові – все, що хочете. Така робота.

Ця робота їй подобається. І вона для такої справи підходить, бо звикла все робити сумлінно і відповідально.

– Бухгалтерія – не моє, педагогіка – теж не моє, – так Емілія Володимирівна пояснює вибір медичного фаху. – А медицина – це моє.

У родині Яніцьких вона стала першим медиком. Батьки у вибір доньки не втручалися. Сказали коротко: «Хочеш – та й прошу дуже».

Коли вступала в Івано-Франківське медичне училище, здавала два екзамени – математику і українську мову. А потім математику викладав Дмитро Гнатович Циганков. Одразу додає, що сама вона не співала, але тоді у Дмитра Гнатовича був свій колектив, з яким він як керівник художньої самодіяльності виступав на концертах. Співала в тому колективі і її однокурсниця Ніна Бакай, яка зараз працює у травмпункті Івано-Франківської міської лікарні № 1. Кілька років тому у Рівному чи у Києві проводився конкурс серед співочих медиків «Ліра Гіппократа» (а, може, то були два

конкурси, у різні роки), і там Ніна представляла Прикарпаття. Тішитися пані Міля успіхами своєї однокурсниці і наче сама відчуває себе причетною до них.

Шкодує, що за 35 років після випуску не зустрічалися своєю групою. Хоча між собою намагаються одна одну з поля зору не втрачати. От Надя Татарин працює в онкодиспансері, Люба Процак-Тачинська – в інфекційній лікарні. Закінчили і розійшлися, хіба від випадку до випадку хтось десь з кимось зустрінеється. Або десь щось почують чи прочитають – як про Ніну.

В медучилищі, зізнається Емілія Яніцька, по мірі можливості любила всі предмети. Якщо навіть не любила, та вчила, бо розуміла, що треба знати все. Хоча одразу додає: «мова, література – не моє». Класною керівничкою була Віра Андріївна Касьянова, яка викладала догляд за хворими і терапію.

Про студентський побут теж каже коротко:

– Мені допомагали батьки, як усім студентам. Але щоб великі проблеми, то не було.

Зрештою, ніколи себе Міля не вважала панською дитиною, не мала особливих забаганок, не боялася праці.

Згодом це підтвердили роки роботи. Коли тільки-но після закінчення училища прийшла в лікарню, на початках, як зізнається, найскладніше було справитися з усім. Дівчата, які працювали у відділі, були не набагато старші, тож вона, тоді молоденька медсестричка, старалася не відстати від них.

Тепер з власного досвіду розпізнає, коли новенькі дівчата, які приходять у їхній відділ, хочуть працювати, у все вникають – такі у них залишаються, а для яких робота в стаціонарі видається важкою і вони себе в ній зовсім не бачать – такі не затримуються. Приміром, кілька років тому прийшла медсестричка з ФАПу: і сама старалася, і де треба – довчили, тепер гарно працює.

– Головне: вона цього хотіла, – наче підсумовує пані Емілія. – Не всі цієї важкої роботи хочуть, дехто, як кажуть, від неї далекий.

Тим більше, що неврологія – важкий відділ. Але про це каже з гумором:

– Заліз червак у хрін і думає, що там найкраще, – після сміху додає уже серйозно. – Буває всіяко: коли тихо, коли густо, коли пусто. Ну, пусто нема ніколи. Але коли менше, коли більше роботи – є всіяко.

У відділенні 20 ліжок. Бувало, що цих місць не вистачало для хворих.

– Щоб був день, коли у нас нема інсультних хворих – такого я не пригадую, – розповідає Емілія Яніцька. – Як я прийшла в неврологію, то був один інсульт на місяць, ну два, а тепер у нас первинних п'ять-шість-чотири. Але щоб без жодного – не було. За 35 років, що я тут працюю, кількість таких хворих зросла в рази.

Робота палатної сестри – це чергування. А ситуації бувають різні, і це зрозуміло. Тоді медичним працівникам – і лікарям, і медсестрам важливо не розгубитися, не впадати у відчай, а знаходити вихід з тих ситуацій, працювати в команді. Одна справа – велика лікарня в обласному центрі, інша – районна, ще й у невеликому Тлумачі.

Невропатологи в такій лікарні, як їхня, чергують дуже рідко. Є черговий терапевт по лікарні, а невропатологи хіба останнім часом почали чергувати. А так у відділенні вночі медсестри були постійно самі. Всяке бувало, іноді і їхні, медсестричок, знання і поради були важливими.

– Якщо мудрий доктор, то питає: «Дівчата, що робите в такій ситуації?», – каже Емілія Володимирівна. – А як «дуже мудрий» – то вже гірше... Ти йому кажеш одно, а він далекий від усього.

Емілія Яніцька розповідає без наміру когось образити чи звинувачувати. Знову ж таки, мудрий це зрозуміє, а «дуже мудрий» і не сприйме на свій рахунок. Але в медицині все про все знати нереально. Важливо вміти слухати і чути, радітися. А після стількох років праці і медсестри можуть дати добру раду.

На запитання, що вміє робити, чим захоплюється, жінка відповідає так:

– Життя примушує вміти все – і готувати, і вишивати, і в'язати – і все, що треба.

Вона більше любить випикати, а от варити – то вже «за мус». Про традиційні жіночі захоплення – вишивання, в'язання каже, що часу на все не вистачає.

– Як усе спокійно, вечорами на чергуванні навіть можу трошки вишивати, як є можливість, – та одразу додає. – Такого давно вже не було. Бо такий рух останнім часом (має на увазі зростання кількості хворих)... Або так набігаєшся за цілий день, що вже й не хочеться нічого.

Коли чує від людей, що треба мати дар, аби добре робити уколи, не завжди з цим погоджується.

– Я не знаю, що треба мати – дар, не дар, але все приходить з практикою. І знання, і досвід. І ставитися до своєї роботи потрібно сумлінно.

А от дар любити людей, бути милосердним, чуйним – таки ці якості медичним працівникам потрібні.

– Бо в лікарню, яка б вона не була і де б вона не була, людина не від добра йде, – каже Емілія Володимирівна Яніцька. – Вона йде з проблемами: їй болять, їй зле – і їй потрібно допомогти.

Замість післямови

Інтерв'ю директора коледжу
Володимира Стасюка до 80-річчя закладу

Володимир СТАСЮК

«Наша праця є еквівалентом
любові до ближнього»

Івано-Франківський базовий медичний коледж відзначив 80-річчя з часу заснування. Це найстаріший на Прикарпатті медичний навчальний заклад, який пройшов шлях від фельдшерсько-акушерської школи до медичного училища, а з 2005 року отримав статус коледжу. За 80 років тут підготовлено майже 16 тисяч фахівців. Свого часу студентом тоді медичного училища був Володимир Стасюк, який тепер очолює ІФБМК. І саме у січніві дні 2020 року виповнюється ще один ювілей – 25 років, як Володимир Васильович став директором «рідного» навчального закладу (до речі, дванадцятим). Та наша розмова – не лише про коледж і не лише про директорування в ньому.

– Повернемося у часі років на тридцять назад, коли Україна йшла до незалежності і здобула її. Натхнення, ейфорія, зміни, злами, несподіванки, заперечення одних авторитетів, пошук інших – так можна охарактеризувати початок 90-х. Ви були одним з організаторів Товариства української мови імені Тараса Шевченка «Промісвіта» на Калушині, депутатом обласної ради першого демократичного скликання. Але як сталося, що Ви, звичайний лікар з Калуша, очолили обласне управління охорони здоров'я?

– Очевидно, що це був типовий процес: обласне управління культури очолив звичайний актор, облздороввідділ – звичайний лікар. Перелік можна продовжити. Зрештою, до

того часу, як профільна депутатська комісія обласної ради почала мене агітувати на цю посаду, про яку я навіть не замислювався, обговорювались кілька інших кандидатур на посаду завідувача облздороввідділу і які також були звичайними лікарями. Тодішній голова облвиконкому запропонував на розгляд сесії дві кандидатури, серед яких була моя. До слова, мій опонент також не мав якогось особливого управлінського досвіду в медичній галузі. Таємне голосування у квітні 1990 року після дотримання процедури (заслуховування програм кандидатів на посаду, запитання і відповіді, обговорення...) було переконливим: 80 голосів за мене, 30 за опонента, комуністи не голосували. Таким чином, на погодження до Києва випало їхати мені.

– Як сприйняли таке призначення головні лікарі і як міністерські чиновники? Партійного погодження тоді вже не потрібно було?

– У Міністерстві охорони здоров'я після відвідин різних кабінетів, у яких «прощупували» моє бачення майбутньої роботи, кадровик запропонував мені передостанній (перед міністром) пункт – поїхати на погодження у профільний підрозділ ЦК КПУ і отримав мою відмову, яка його трохи спантеличила. Мої аргументи також виглядали переконливими: я не був членом компартії (не зміцнював її своїми внесками і своєю присутністю там). До того ж, я був кандидатом від Народного Руху України, який переміг вже в першому турі на виборах до обласної ради, а нашим противником якраз і була компартія.

Після нетривалих вмовлянь кадровик набрав номер тодішнього Міністра Юрія Спіженка і доповів йому ситуацію, на що отримав відповідь, яку я навіть почув: «веди його до мене». До слова, вже наступного року він приїхав на підсумкове розширене засідання колегії облздороввідділу. З його виступу було помітно, що він, досвідчений фахівець в галузі організації охорони здоров'я, задоволений моєю роботою.

Зрозуміло, що головні лікарі районів зустріли мою появу на чолі облздороввідділу з певним скепсисом, який швидко

зник. «Повага» зміцніла після перших «безшумних» звільнень, які мали вагомі підстави.

– **Ходили легенди, які «іспити» за вузівською програмою ви влаштовували декому на колегіях і нарадах. Мовляв, щоб вимагати щось з підлеглих, самому потрібно багато знати. Для себе ж поставили завдання знати реальну ситуацію в обласній медицині. Хоча знати – це одне, а показати її... Наскільки сміливо і ризиковано для керівника у той час було показати, приміром, справжню малюкову смертність?**

– На початках я повністю не усвідомлював, що відкриваю «ящик пандори», оприлюднюючи реальні показники малюкової смертності (смертності дітей віком до одного року), які в окремих районах були вдвічі більшими, ніж офіційні. Достовірна інформація була здобута шляхом ретельних статдосліджень з виїздом в райони спеціальної бригади фахівців. Але такі кроки, які суттєво скорочували мій термін перебування на посаді, були правильними. Не володіючи реальною інформацією, неможливо було розробити ефективну стратегію боротьби з малюковою смертністю.

Оприлюднена достовірна інформація до того ж показувала попередній компартійний режим не з найкращого боку. Окрім того, ще до розпаду радянської імперії мені довелося ліквідовувати компартійну лікарню на вул. Чорновола і створювати в її стінах міську дитячу лікарню.

– **Ще одна зарубка у скарбничку добрих справ. А що вважаєте найбільшим досягненням і що найбільшою невдачею керування обласною медициною?**

– Очевидно, що були і невдачі, були і успіхи. Серед успіхів назву хоча б найбільш помітні, на мій погляд, – це реорганізація обласного протитуберкульозного диспансеру в обласний фтизіопульмоцентр, створення обласного патологоанатомічного бюро, придбання двох комп'ютерних томографів для потреб області при відсутності у бюджеті коштів на ці цілі, забезпечення сучасною УЗД-апаратурою центральних районних лікарень, конкурсне заміщення вакантних

посад і не тільки керівного складу, запровадження комп'ютерного тестування при атестації лікарів тощо. Невдача – що не все з запланованого вдалося реалізувати.

– Не вистачило часу чи можливостей? Чому так довго утримались на посаді головного медика Прикарпаття?

– На посаді першого керівника медичної галузі області мені прийшлося працювати майже чотири з половиною роки до незаконного звільнення з посади. Недостатній термін для реалізації запланованого. Заради справедливості слід сказати, що за роки незалежності обласне управління охорони здоров'я очолювали 10 осіб і тільки один протримався понад 6 років, а решта (вісім) працювали менші терміни, ніж я. Начальники профільного управління змінювалися, на жаль, часто, що користі не приносило.

– Чи відчули себе у якості безробітного, чи така доля обминула?

– Моє звільнення було незаконним, бо відбулася не ліквідація управління, а його реорганізація. На жаль, я не скористався місячним терміном, щоб звернутися до суду, повіривши в обіцянку, що мені шукають іншу роботу. «Пошуки» тривали так довго, що я змушений був зареєструватися як безробітний на біржі праці, щоб не переривався трудовий стаж (тоді ще не діяла норма про страховий стаж).

– У січні 1995 року Ви стали директором медичного училища. Як сприйняли пропозицію очолити заклад, де самі колись вчилися?

– Звичайно, я був переконаний, що зможу «взяти на плечі» будь-який район чи якусь лікарню і вивести її в передові. Але цього чомусь не хотіли допустити. Додам, що прихід в тодішнє медучилище 13 січня 1995 року відбувся після втручання чільних представників центральних органів Народного Руху України. Щоправда, вже 7 лютого 1995 року вийшло розпорядження про перенесення медучилища на його стару адресу (вул. Галицька, 101), що своїм наслідком могло би привести до його закриття.

На щастя, ця абсурдна ідея не набула практичної реалізації.

– Які нововведення в навчальному закладі за 25 років вважаєте найцікавішими і найпродуктивнішими?

– Вдалося зробити багато як в плані зміцнення матеріально-технічної бази, так і в забезпеченні гідних стандартів медичної освіти. Перелік навіть найважливішого забрав би багато газетної площі і часу. На двох речах хочу зробити акцент: без залучення коштів загального фонду бюджету нам вдалося побудувати сучасний спортивний зал і гуртожиток на 92 місця. Здається, це єдиний випадок у державі серед закладів нашого рівня.

До того ж, наші результати «Крок.М» щорічно є на 5-15% вищими, ніж загальнонаціональні. Нас задовільняє високе рейтингове місце коледжу за результатами ДПА з різних предметів у формі ЗНО.

– Івано-Франківський базовий медичний коледж вважається одним з кращих в Україні, а Ви – одним з найавторитетніших керівників. Але не думаю, що Ви є «слухняним», покладистим директором. Чи ваші пропозиції щодо зміни підготовки медсестер чують у київських кабінетах?

– У державі ми не маємо сьогодні адекватного органу управління медсестринською освітою. На жаль, це дуже сумно. Україна гостро відчуває брак (дефіцит) еліти, зокрема, медичної. Панує хибне уявлення навіть в багатьох «наукових» головах, що якість медичних кадрів можна покращити за рахунок збільшення тривалості післядипломного навчання (інтернатура, резидентура, що призвело до недавніх справедливих студентських протестів). На наш погляд, акцент слід робити на якості освітнього процесу, його вдосконаленні, розумній інтенсифікації, а також на формуванні частини студентського контингенту медуніверситетів за рахунок здібних, професійно-зорієнтованих випускників медичних коледжів. З цього приводу адміністрація очолюваного мною коледжу зареєструвала вже п'яту петицію на

сайті Кабінету Міністрів України, термін заповнення останньої закінчується 21 січня 2020 року.

– П’ята петиція – отже, попередні не набирали необхідної кількості голосів?

– Зробив для себе невтішний висновок: переважає загальне збайдужіння серед переважної кількості очільників медичних коледжів та університетів. Але двічі на рік будемо реєструвати петиції подібного змісту, щоб збільшити число тих, хто прокинеться «зі сплячки». Віримо, що врешті-решт «глухий почує, а сліпий побачить».

– Володимире Васильовичу, Ви чотири чи п’ять разів були депутатом міської ради. Вас ще називали «вічним опозиціонером»...

– Дійсно, мені випала честь п’ять скликань поспіль обиратись депутатом Івано-Франківської міської ради (1994-2015 роки). І мені не встидно за свою депутатську діяльність: я завжди прагнув відстоювати справедливі для громади, яка мене туди делегувала, рішення. Я дійсно був в опозиції до багатьох рішень чинної влади, які, на мій погляд, були спрямовані проти інтересів міста. Тому ваш вислів «вічний опозиціонер» певним чином відображає істинний стан речей. Зрештою, за цю позицію я був виключений з Народного Руху України і з фракції «Наша Україна». Щось подібне траплялося і раніше: свідомо залишаючись поза членством в компартії за часів радянської імперії, я не міг претендувати на кар’єрне зростання, а тому залишався рядовим лікарем; а вже в незалежній Україні зрада Руху і вступ в КУН – гарантували б мені ще якийсь час очолювати обласне управління охорони здоров’я. Але на це я не міг погодитись.

– Чому на останніх виборах не балотувалися? Втомилися боротися? Розчарувалися?

– Останні вибори (осінь 2015 р.) стали для мене не цікавими. Я більше люблю цифру «5», аніж «6» (жартую). Були і певні розчарування, коли твоя депутатська діяльність перетворюється на Сізіфову працю. Я не можу давати оцінку

нинішньому складу міської ради, бо не є її членом, але можу лаконічно охарактеризувати попередні ради, у яких я брав участь: динаміка була не на користь якості, якщо рухатись від II скликання до VI-го.

– Якби зараз були депутатом міської ради, проти яких рішень виступали б, з чим би не погоджувалися?

– Не маю етичного права давати якісь характеристики нинішнім рішенням міської ради. Але як рядового мешканця, якому «не однаково мені», два питання потребують відповіді.

Перше. Міст будується «там і такий як потрібно», чи могло бути інше місце, значно вигідніше для транспортного розвантаження? Як Вам відомо, нещодавно попередник нинішнього міського голови заявив, що в УКБ є проєкт моста, який пройшов експертизу і за який вже було заплачено 2,5 млн. гривень, – вигідніший за нинішній проєкт. І друге. Чи хтось усвідомлює, що нинішня ущільнена міська забудова ставить хрест на майбутньому нашого міста, та окрім інших незручностей, гарантує стабільні корки та надмірну загазованість повітря?

– Як святкували 80-річчя медичного коледжу і чи відзначатимете 25-річчя свого директорства в цьому навчальному закладі?

– Категорично недолюблюю термін «святкування», починаючи від 2014 року, коли Московська імперія розв’язала війну проти суверенної України, анексувавши Крим і частину Сходу моєї Батьківщини. Отож, мова йде про відзначення події. Ми маємо багато добрих здобутків, про що вже йшла мова вище.

День заснування коледжу 21 грудня відзначили концертом та загальними зборами колективу, а до цього Святий Миколай приніс кожному студентові і викладачу медівничок з зображенням коледжу і цифрою «80». 21 січня проведемо урочисте засідання педагогічної ради з нагоди 80-річчя нашого закладу, відкриємо меморіальну дошку колишньому директорові медичного коледжу Григорію

Гавришу, 23 січня відбудеться на нашій базі рада директорів коледжів області. 24 січня вручатимемо дипломи акушеркам. А 26 січня запрошуємо абітурієнтів і батьків на День відкритих дверей. Завершить відзначення ювілею студентська конференція 28 січня.

Тривалий період перебування біля керма навчального закладу дали мені змогу зробити маленьке «відкриття», яке успішно застосовуємо в організації освітнього процесу. Суть «винайденої» формули полягає в наступному. Наша фахова праця є еквівалентом любові до ближнього та обов'язковою ознакою релігійності людини («Наша праця є нашою молитвою» – стверджувала свята Тереза із Калькутти). Мова йде, зокрема, і про працю викладача, і про працю (якість навчання) студента. А, з іншого боку, наш шлях до вдосконалення немислимий без саморозвитку, без щоденного ґрунтовного навчання, яке є основою, фундаментом майбутньої якісної фахової праці. Саме до цього закликає нас Спаситель у своїй знаменитій Нагірній проповіді (див. Мт.5.48): «Отож, будьте досконалі, як досконалий Отець ваш Небесний»...

Розмову провела Галина Добош.

(газета «Західний кур'єр», № 3, 16 січня 2020 року)

Наталія Ружило

Галина Варивода

Олександра Базюк

Марія Библів

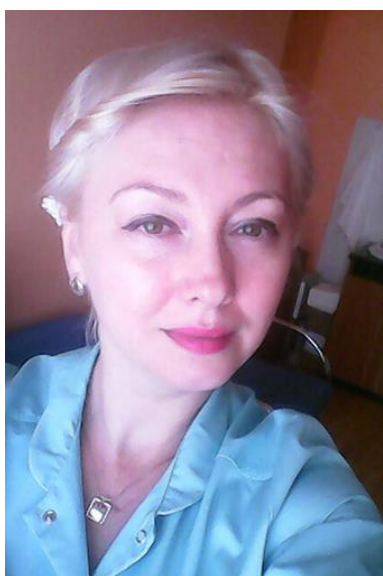
Марія Білобровко

Марія Боднарук

Наталія Бураковська

Надія Вовк

Ганна Гринюк

Оксана Грицуняк

Галина Джичка

Людмила Дзядик

Галина Данилів

Леся Домарчук

Галина Дроздюк

Людмила Жердецька

Наталія Жовтяк

Надія Ковальська

Людмила Марійчук

Леся Маценко

Ольга Мікула

Світлана Мішалова

Людмила Остафійчук

Марія Патрійчук

Олександра Піщак

Марія Порох

Роман Савчук

Роман Семчук

Тетяна Торба

Галина Хорбута

Лілія Христук

Емілія Яніцька

Галина Добош

ПРАЦЯ ЯК МОЛИТВА

**30 постатей випускників
Івано-Франківського медичного фахового коледжу
Присвячується 30-річчю незалежності України**

Автор ідеї і відповідальний за випуск – Володимир Стасюк
Редактор – Галина Добош
Комп'ютерна верстка та дизайн – Іван Земан

Підписано до друку 12. 04. 2021. Формат 60х84 1/16. Папір офсетний.
Гарнітура Times New Roman. Друк лазерний з готового макету.
Ум. друк. арк. 11,57. Зам. №72.

Видавництво „Нова Зоря“ м. Івано-Франківськ, пл. А. Міцкевича, 5 тел.
(0342) 52-73-48; e-mail: druk.novazoria@gmail.com
<https://novazoria.com.ua>

Свідцтво про внесення до Державного Реєстру суб'єкта видавничої
справи серія ДК №402 від 04.04.2001 р.

10 років
спортивному комплексу

5 років
студентському гуртожитку

Приміщення коледжу до реконструкції
1995 рік

Стара будівля коледжу до 1988 року
(вул. Галицька 101)